

új magyar szó

20 oldal
Ára: 1,5 lej

Országos közéleti napilap | Alapítva 1947-ben, Romániai Magyar Szó címmel

VI. évfolyam,
95. (1160.) szám**BNR-valutaárfolyamok**

	1 euró	4,1878 ▲
	1 amerikai dollár	3,4018 ▲
	100 magyar forint	1,5090 ▼

Háttér 4**Húsz év orvosatlan problémái**

„Ha július elsején a kórházak nem lesznek az önkormányzatoknál, az engem miniszterként komolyan el fog gondolkodtatni” – nyilatkozta a lapunknak adott interjújában az egészségügyi minisztérium decentralizációs terveiről Cseke Attila miniszter.

Gazdaság 6**Az euró miatt bűnhődik a lej**

Négyéves mélypontra zuhant vissza az euró árfolyama az ázsiai börzék tegnapi kereskedését követően. A jelenség baljós árnyékot vet a lejre is, melynek lassú, de biztos gyengülésével számolnak az elemzők. A román jegybank 4,18 lejes euróárfolyamot jelentett be tegnap, amely 0,6 százalékos emelkedés mellett január eleje óta a legmagasabb érték.

Média 9**Dübörgött és villámlott az AC / DC Bukarestben**

Hatalmas robajjal landolt a román parlament épülete előtti színpadon a rock'n'roll elsza badult mozdonya. A legendás ausztrál AC / DC-t mintegy 60 ezer rocker ünnepelte vasárnap este a fővárosi Alkotmány téren.

Vezércikk 3**A számla**

A költségvetési bevételek növelése vagy a kiadások leszorítása; harmadik lehetőség nincs – állítják a bukaresti illetékesek.

Csupán azt próbálják elhallgatni, hogy – mint már az utóbbi években annyiszor – azért kell ismét két rossz közül választani, mert ez az ára a húszesztendőnyi következetesen következetlen kormányzásnak. A piacgazdaság nem tréfál: előbb-utóbb benyújtja a számlát. ▶

Bogdán Tibor

Már nem románán belügy

*Haminccnégy helyre várja a magyarul érettségizőket a bukaresti rendőrákadémia***A példaértékű magaviseletért és a fegyelemért cserében biztos állást ígér a bukaresti Alexandru Ioan Cuza Rendőrákadémia**

Fotó: Tofán Levente

Kampány indul ezen a héten az erdélyi iskolákban a bukaresti rendőrákadémián meghirdetett, magyarul érettségizők számára fenntartott helyek népszerűsítésére. Az összesen 34 magyar rendőr-, határőr-, csendőr-, tűzoltó- és levéltárosjelöltet az intézmény rektorhelyettese teljesen ingyenes ellátással és képzéssel, illetve biztos munkahellyel kecsegteti. „Cserében kitűnő román nyelvtudást, maximális fegyelmezettséget, példaértékű, a rendőrákadémiához méltó magaviseletet várunk el hallgatóinktól” – nyilatkozta az ÚMSZ-nek Mihai Bădescu. **7. oldal ▶**

Visszavárják a valutaalapot

▶ Új szándéklevél megfogalmazását kérték a szakszervezetek és a munkáltatói érdekszövetségek a kormánytól, miután a Gaz-

dasági és Társadalmi Tanács tegnapi ülésén nem jutottak közös nevezőre. A dokumentum érzékenyen érinti a gyerekevelési

szabadságon levő kismamákat is, akik tegnap kisbabájukkal együtt tiltakoztak a gyes csökkentése ellen. **3., 6. oldal ▶**

A kismamákkal az apukák és a kisbabák is szolidarizáltak a tegnapi bukaresti tüntetésen

Fotó: Tofán Levente

Parlamenti hely kisebbségeknek

Kánya Gyöngyvér, Budapest

▶ *Új irány 2010* címmel nyújtott be több, törvénytervezetet tartalmazó javaslatcsomagot az országgyűlés tegnapi ülésén a Fidesz. A csomag tartalmazza a határon túli magyarok kettős állampolgárságáról szóló törvénytervezetet is, melynek részletes vitáját ma tartják a honatyák. A kormánypárt alkotmánymódosítást is javasol, amelynek értelmében az országgyűlésben 198 képviselő lenne a jelenlegi 386 helyett, és legfeljebb 13 helyet kapnának a magyarországi kisebbségek képviselői. A kisebbségek parlamenti képviselete 1992 óta megoldatlan Magyarországon. **2. oldal ▶**

Mai mellékletünk:**úmsz** kisebbségben

Röviden

Idén már kétszáz NATO-katona halt meg Afganisztánban

Idén már kétszáz NATO-katona vesztette életét afganisztáni hadműveletekben: a NATO vezette nemzetközi biztonsági erő (ISAF) ezzel a legsúlyosabb időarányos veszteségét szenvedte el a harcok több mint nyolc évvel ezelőtti kezdete óta – derül ki a francia hírgyőzőség összesítéséből. Az áldozatok számának növekedése azt mutatja, hogy a muzulmán tálib lázadók tevékenysége olyan időszakban erősödik, amikor újabb NATO-erők érkeznek erősítésként az országba. A veszteségmérték két olasz katonának a nyugat-afganisztáni Herát tartományban hétfőn bekövetkezett halálával lépte át a kétszázas határt. Életüket egy út mentén elhelyezett, házilag készített robbanószerkezet oltotta ki.

Robbanás történt egy török szénbányában

Robbanás történt egy észak-törökországi szénbányában, s a detonáció következtében mintegy 25 bányász a föld alatt rekedt. A török hatóságok tájékoztatása szerint a detonáció a Zonguldak fekete-tengeri kikötőváros közelében lévő Karadon bányában következett be, a történet okáról azonban egyelőre nem tettek említést. A török szénbányászati hatóság szerint a mentőalakulatok megkísérik a felszínre hozni a föld mélyén rekedteket. Fél év alatt ez a harmadik bányászerecséltenség Törökországban.

Két amerikai űrhajós szerel a világűrben

Két amerikai űrhajós, Garrett Reisman és Stephen Bowen kilépett a világűrbe, hogy megkezdje egy tartalék antenna felszerelését a Nemzetközi Űrállomásra. Az Atlantis űrsiklóval érkezett asztronauták egy tároló platformot is felszerelnek, és meglazítják azon elemek rögzítő csavarjait, amelyeket két következő űrséta alkalmával fognak lecserélni. A platform egy kanadai gyártmányú robot, a Dextre részére készül. A NASA arra törekszik, hogy a lehető legtöbb alkatrészt tárolja az űrállomáson, ugyanis már csak két űrsikló indítását tervezik, mielőtt a program véget ér. A következő űrséta szerdán lesz, az utolsó pedig pénteken. Kedden küldetésük másik fontos feladatát teljesítik az űrhajósok: az új orosz kabint kell hozzáilleszteniük az űrállomáshoz.

Maoisták buszt robbantottak fel Indiában

Felrobbantottak egy rendőrökkel és civilekkel teli autóbusszt maoista lázadók Indiában, s a merényletben legalább negyvenen életüket vesztették. A támadás a közép-indiai Csattiszgarh szövetségi államban történt. A terület egyik magas rangú rendőrségi tisztviselője, Radzsender Kumar Vig elmondta, hogy akna okozta a robbanást. Egyes rendőrségi jelentések szerint akár hatvanan is utazhattak a járművön, a túlélők száma egyelőre nem ismert. A szélsőbaloldali lázadók gyakorta intéznek támadásokat a kormányzati erők ellen India középső részén, különösen az elmúlt hónapokban szaporodtak meg akcióik. Áprilisban a biztonsági erők őrzőjára csaptak le, mintegy 76 ember halálát okozva. A múlt hét végén pedig elraboltak, és megölték hat embert, akikről azt gyanították, hogy a rendőrség informátora voltak.

Összecsapások a dominikai választásokon

Legkevesebb két ember életét vesztette a Dominikai Köztársaságban vasárnap megtartott törvényhozási választásokon kísért erőszakhullámban, jelentette a helyi sajtó. Az esti urnazárást követően a rivális pártok hívei a karib-tengeri Hispaniola szigetének kétharmadán elterülő ország több részén is összecsaptak egymással.

Parlamenti helyek a kisebbségeknek

Kánya Gyöngyvér, Budapest

Három, az új kormány megalakulását megalapozó törvényjavaslat, valamint az Orbán Viktor kormányfőjelölt által pénteken benyújtott Nemzeti együttműködésről című politikai nyilatkozattervezet általános vitájára került sor tegnap a magyar parlamentben. Az alkotmány módosításáról, a Magyar Köztársaság minisztériumainak felsorolásáról, a központi államigazgatási szervekről, illetve a kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló törvényjavaslatok annak az Új irány 2010 címet viselő javaslatcsomagnak a részei, amelyek között is a határon túli magyarok kettős állampolgárságáról szóló törvénytervezetet is tartalmazza.

A nemzeti és etnikai kisebbségek parlamenti képviselője 1992 óta megoldatlan Magyarországon. A Fidesz tegnap benyújtott alkotmánymódosításával orvosolná a problémát: az országgyűlésben 198 képviselő lenne a jelenlegi 386 helyett, emellett pedig legfeljebb tizenhárom helyet kapnának a magyarországi nemzeti és etnikai kisebbségek képviselői. A Fidesz elképzelése szerint a kisebbségi szervezetek a pártoknál kedvezőbb feltételekkel állíthatnának választási listát, és nyerhetnének mandátumot, rájuk az úgynevezett parlamentbe bejutáshoz szükséges öt százalékos küszöb sem vonatkozna.

A Jobbik tegnap benyújtott módosító javaslatában azonban

szavazati joggal ruházná fel a határon túli magyarokat is, úgy, hogy 26 képviselői hellyel nagyobb parlamentet javasol, mint a Fidesz. Balczó Zoltán és Gyöngyösi Márton módosító indítványa azzal egészíti ki a Fidesz javaslatát, hogy a maximum kétszáz plusz tizenhárom fős képviselői létszám „a határon kívül élő magyar állampolgárok szavazati jogával összefüggésben” 26-tal növelhető meg. A jobbikos képviselők azal indokolták javaslatukat, hogy a kétharmados Fidesz-KDNP koalíció az állampolgársági törvény kilátásba helyezett módosításával teljes jogú állampolgárságot szándékozik biztosítani a határon túli magyaroknak, és szavazati joguk lehetővé tétele indokolta teszi a képviselői létszám megemelését. ◀

Orbán Viktor kormányfőjelölt és leendő helyettese, Semjén Zsolt szavaz az első munkanapon

Fotók: MTI

Ezer légi járat nem indult

Hírösszefoglaló

Ezer légi járat nem közlekedett tegnap az európai légtérben az újabb vulkáni hamufelhő miatt, de a többi 28 ezer repülő a korlátozások nem érintik - jelezte a brüsszeli székhelyű légtérelenőrzési szervezet, az Eurocontrol. Az előírtnál magasabb hamukoncentráció miatt repülési tilalom elsősorban Hollandiát és Nagy-Britannia délkeleti részét sújtotta. Hollandiában több nagy repülőtér zárva volt tegnap az Izlandról indult újabb vulkáni hamufelhő miatt, és egy ideig két londoni repülőtér is zárva tartott. Belgium északnyugati részén, az Északi-tenger térségében ugyancsak ideiglenes repülési tilalmat rendeltek el. Már vasárnap is törölni kellett 400 európai járatot a hamufelhő miatt.

A tegnap délelőtti után további járatokat kellett törölni Ferihegyen és több, Nyugat-Európa felől érkező, illetve oda induló járat késik - közölte Szilágyi Károly, a Ferihegyi repülőtérrel üzemeltető Budapest Airport Zrt. szóvivője az MTI kérdésére.

Az Eyjafjöll izlandi vulkán nem fog megnyugodni a közeljöv-

vőben – közölték izlandi geológusok. A több mint egy hónapja aktív tűzhányó eddig is hatalmas mennyiségű hamut lövellt a levegőbe. Az Eyjafjöll „kitörése óta mintegy 250 millió köbméter tefrát (szilárd törmelékanyagot) bocsátott a légkörbe” – mondta Magnus Tumi Gudmundsson izlandi geofizikus.

A vulkán, amely április 14-én tört ki először, háromszor lövellt nagyobb mennyiségű hamut a levegőbe: működésének első négy napján, május 5-én és 6-án, valamint múlt pénteken. Björn Oddsson izlandi vulkanológus vasárnap elmondta, hogy fokozódott az Eyjafjöll aktivitása, és a hamufelhő elérte a 8 ezer méteres magasságot, azaz kétezer méterrel magasabbra került annál, ahol az előző napokban elhelyezkedett. Gudmundsson szerint nem lehet megmondani, mikor fejeződik be a vulkán tevékenysége. A szeizmikus aktivitás észlelhető a tűzhányót takaró Eyjafjallajökull gleccser alatt, ami azt jelenti, hogy a magma továbbra is felfele áramlik. „Nagy kitörésről van szó, a legnagyobb a Katla 1918-as kitörése óta” - folytatta Gudmundsson. ◀

Árvízvéshelyzet Borsodban

K. Gy.

Egész Magyarországon problémákat okoz a szombaton megérkezett szeles, viharos, esős időjárás. Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a legkritikusabb a helyzet: az ügyvezető kormány tegnap vészhelyzetet hirdetett a megye mindazon térségére, amelyet árvíz sújt. Bajnai Gordon miniszterelnök a helyszínen járva úgy fogalmazott: ilyen esetben gyorsabban jutnak anyagi segítséghez a védekezők, a költségeket pedig az állam állja. A megyében jelenleg több mint hatvan

településen védekeznek az ár ellen, emellett körülbelül 1900 embert kellett kitelepíteni, vagy kimenekíteni lakóhelyéről. Az eső éjjel is folyamatosan esett, több százan tűzoltók, katasztrófavédők, önkéntesek, de még vámosok is dolgoznak a védekezésben. A viharos időjárás miatt Miskolcon egy ember meghalt, országszerte összesen pedig már több mint 2100 embert helyeztek biztonságba. Úgy tudni, hogy a szélrekord is megdőlt: a Bakonyban a Kab-hegyen a legerősebb lökések elérték a 162 km/órás sebességet. ◀

Bajnai Gordon meglátogatta az árvíz sújtotta területeket

Visszavárják az IMF-et

M. Á. Zs.

► Új szándéklevél megfogalmazását kérték tegnap a szakszervezetek és a munkáltatói érdekszervezetek a kormánytól, miután a Gazdasági és Társadalmi Tanács (CES) tegnapi ülésén sem a kedvező, sem a kedvezőtlen véleményezés ügyében nem jutottak közös nevezőre. A Nemzetközi Valutaalappal (IMF) kötött egyezsége alapján kidolgozott szándéklevél-tervezet szerint az országnak idén drasztikusan csökkentenie kell a közkiadásokat, amit a Traian Băsescu államfő által bemutatott terv szerint a közalkalmazotti bérek 25, és a nyugdíjak 15 százalékos csökkentésével érne el a kormány. Ugyancsak az elnök javaslata volt az is, hogy a kabinet csak akkor fogadja el a szándéklevél-tervezetet és az annak tartalmát gyakorlatba átültető törvény-

Használt pelenkával köszönték meg a kismamák a kormány „gondoskodását”

A rossz idő ellenére több százan vettek részt azon a tegnapi megmozduláson, amelyen a fővárosi kismamák tiltakoztak a gyereknevelési segély tervezett csökkentése ellen. A munkaügyi minisztérium előtt tartott tüntetésen átadták azt a közel húsz ezer aláírást tartalmazó petíciót, amelyben azt kérik, hogy ne módosítsanak a

gyes összegén. Jelenleg a szülés előtti év keresetének 85 százalékát kapják az édesanyjak két évig. A kormány szándéka szerint július elsejétől ez az arány 63,7 százalékra esne vissza. A kismamák „ajándékot” is vittek a kormánynak, használt pelenkákat hagytak a munkaügyi minisztérium előtt.

tervezetet, miután a CES is áldását adja a dokumentumra. Sebastian Vlădescu pénzügyminiszter arra figyelmeztetett, hogy a szándéklevelet egy héten belül el kell küldeni az IMF-nek.

A szakszervezetek megbuktatnák a kormányt

Bogdan Hossu, az Alfa Kartell szakszervezeti tömb vezetője a tanácskozást követően bejelentette: a közalkalmazottak érdekvédelmi szervezetei azt akarják, hogy az

IMF küldöttsége térjen vissza Bukarestbe, és a kormány dolgozzon ki újabb szándéklevél-tervezetet. A szakszervezetek elismerik, hogy a kormánynak csökkentenie kell a közkiadásokat, de nem értenek egyet a közalkalmazotti bérek egységes leszorításával. Azt akarják, hogy csak az országos béralap csökkenjen 25 százalékkal, majd a közintézmények vezetői döntsek el egyenként, hogy ki-nek hány százalékkal legyen kisebb a bére. A kormány azonban arra hivatkozva utasítja el ezt a ja-

vaslatot, hogy szerinte azt nem lehet rövid idő alatt gyakorlatba ültetni. Hossu megelőlegezte, hogy amennyiben a jelenlegi formájában küldik el az IMF-szándéklevelet, akkor a szakszervezetek radikálisabb követelésekkel lépnek fel, és a kormány távozását kérik. „Általános sztrájkot hirdetünk, és megindítjuk az állóháborút. Tudatában vagyunk annak, hogy nehéz helyzetben van az ország, de nem tartjuk elfogadhatónak, hogy az árat csak a kis keresetű közalkalmazottak és nyugdíjasok fizessék meg” – figyelmeztetett Hossu.

A munkáltatók differenciálnak

A munkáltatók álláspontja sem egységes, ráadásul nem is támogatják feltétel nélkül a kormány tervezett intézkedéseit. Ők azt kérték, hogy az ezer lejnél kisebb nyugdíjak ne csökkenjenek a meghirdetett 15 százalékkal. A CES következő ülését jövő keddre tűzték ki. A kormánynak azonban az eredeti tervek szerint már holnap el kellene fogadnia a közkiadások drasztikus csökkentéséről szóló intézkedéscsomagot. A kabinetnek nincs sok ideje, hiszen az államfő szerint legkésőbb június 15-ig el kell fogadni a kiadás-csökkentő intézkedéseket, hogy az IMF folyósítsa a Romániának megítélt húszmilliárd eurós hiteligyezmény ötödik, 850 millió eurós részletét. ◀

A számla

Bogdán Tibor

A miniszterelnök állítása szerint a kormány a júniustól alkalmazásra kerülő megszorítások tekintetében a kisebbik rosszat választotta. Pontosabban: az adók és illetékek emelése helyett a bérek, nyugdíjak és szociális juttatások drasztikus megvonása mellett döntött, nem kímélve a kismamákat és csecsemőket, a háborús veteránokat, hadirokkantakat, fogyatékkal élőket sem. A költségvetési bevételek növelése vagy a kiadások leszorítása; harmadik lehetőség nincs – állítják a bukaresti illetékesek.

Csupán azt próbálják kétségbeesett igyekezettel elhallgatni, hogy – mint már az utóbbi években annyiszor – azért kell ismét két rossz közül választani, mert ez az ára a húszesztendőnyi következetesen következetlen kormányzásnak. A piacgazdaság nem tréfál: előbb-utóbb könyörtelenül benyújtja a számlát. A román politikai osztály mindvégig felelőtlenül viszonyult az ország égető problémáihoz, a privatizálás, a strukturális reformok kérdéséhez, az utóbbi években hozott populista intézkedések pedig végképp aláásták a gazdaságot és kiürítették az államkasszát, amit nyakra-főre felvett kölcsönökkel sikerült eddig úgyahogy feltölteni.

Sajnos, az utóbbi évek rendre választási esztendő volt, amikor a politikusok – kormánypártiak, ellenzékiek egyaránt – a szokásosnál is hajlamosabbak az ígéretésre. És az utóbbi három évben derekasan ki is éltek ezt a hajlamukat: nemcsak busásan ígérettek, de – el kell ismerni – fizettek is a voksokért, nyaklő nélküli juttatásokkal. Most azonban, amikor eljött a törlesztés elkerülhetetlen pillanata, akkor nem csak ígéreteiket vonják vissza, de „kortesajándékait” is, meg gondolatlanúságukért és hozzá nem értésükért azokkal fizetve ki a cechet, akik eddig is csak a korrupt és érdektelen politikai osztály ártatlan áldozatai voltak.

A válság helyett így a felelősséget hárítják el maguktól és varrják a szakszervezetek és a munkáltatók, egészen pontosan az eddig fantomintézményként működő Gazdasági és Társadalmi Tanács nyakába. A szándék nyilvánvaló, különben nem az utolsó pillanatban „aktivizáltak” volna a testületet és kérték volna ki véleményét, hanem még a valutaalappal zajló tárgyalások idején. Az már szinte mindegy volt, hogy mit határoz a tanács, hiszen mindenképpen kihívja maga ellen a társadalom legalább felének haragját: ha elfogadja a kormány megszorító intézkedéseit, akkor a közalkalmazottakét, ha elveti, akkor a magánszektorét, a köztes megoldással pedig mindkét felet maga ellen fordíthatja. A kormány fejtelenségének járulékos – de rendkívül fájdalmas – következménye, a kormányzók egyik nagy bűne éppen a társadalom kettészakítása: a kiváltságos magánszektor és a „gyalogpolgár” közalkalmazottak szembeállítás. A lóláb annál inkább is kilóg, mert bár a tanács véleménye csupán konzultatív, Traian Băsescu ettől teszi függővé a szándéklevél – tulajdonképpen az ország sorsát. Ezzel az országhajó játékos kapitánya a hajózás irratlan törvényét is süllyedő hajó fedélzetén elsőként helyezi magát biztonságba.

A Gazdasági és Társadalmi Tanács tagjai csak abban értettek egyet, hogy nem értenek egyet

Fotó: Agerpres

Ártatlanok Szoboszlayék

Antal Erika

► Első alkalommal mondta ki romániai törvényszék azt, hogy a kommunista rezsim ellen elkövetett bűnökkel vádolt személyek ártatlanok voltak. Kincses Előd három év után nyert pert a Szoboszlay-ügyben. Három évig tartott, amíg a kolozsvári táblabírószak ítéletet hirdetett Szoboszlay Aladár és 56 társa ügyében: eszerint ártatlanok voltak a kolozsvári katonai törvényszék által 1958. július 24-én elítéltek. Kincses Előd marosvásárhelyi ügyvéd Szabó Emilné, Szoboszlay Aladár nővére megbízásából három évvel ezelőtt kérte a perújrafelvételt. Tavaly, 2009. május 18-án a bíróság elutasította a perújrafelvételt, majd Kincses fellebbezésére elővette, és 2010. május 13-án kimondták az ítéletet, vagyis, hogy az 1958-ban elítéltek ártatlanok voltak. Az 57 ártatlanul elítélt közül tíz személyt kivégeztek, a többiek szabadságvesztésre, valamint kényszermunkára ítélték. Az ártatlannak minősített 57 elítélt közül az ügyvéd három személyről tudja, hogy életben van még, köztük Ferencz Ervin szerzetes, a szárhegyi ferences kolostor vezetője. ◀

Tanügyi törvény – kifulladásig

F. H.

► Bár a képviselőház plénumában tegnap formailag megkezdődött az új tanügyi törvény vitája, az ülés végéig egyetlen cikkely megszavazására, de még a cím megválasztására sem került sor. „Idáig mindössze annyi történt, hogy Daniel Funeriu oktatásügyi miniszter bemutatta a törvényt, majd két elődje, Ecaterina Andronescu és Cristian Adomniței kapott szót. Ők bemutatták azokat a módosító indítványokat, amelyeket a szakbizottság visszautasított” – adott helyzetjelentést a délutáni órákban Farkas Anna-Lili RMDSZ-es képviselő. Az alsóház oktatási szakbizottságának tagja hozzátette, máától a plénumban reggeltől estig folynak majd a munkálatok péntek délig, napon-ta mindössze egyetlen óra ebéd-szünetet engednek meg maguknak a honatyák.

A jogszabály „állapotát” Cristian Dumitrescu, az oktatási bizottság elnöke ismertette: a képviselők 1.695 módosító indítványt nyújtottak be, ezek közül 667-et fogadott el a testület. A jogszabályba beemelt javaslatok közül 276 tartalmi vonatkozású, 391 pedig nyelvi pontosítás volt. Daniel Funeriu oktatásügyi miniszter

Farkas Anna-Lili

szerint a törvénytervezet a minden párt által aláírt Országos Oktatási Paktumhoz vezethető vissza, „stabilitást, fenntarthatóságot és kiszámíthatóságot visz abba a rendszerbe, amely az utóbbi évek során a túl sok változtatás áldozata lett.” A jogszabály újításai között Funeriu kiemelte azt, hogy a gyerekek hatéves korukban válnak iskolakötelessé, a IX. osztályt „átteszik” az általános iskolai curriculumba és egyetlen idegen nyelvből kell érettségizni. „Mindenképp azt mondja, hogy túl sok a magolás a román oktatási rendszerben. Ennek véget kell vetni” – hangsúlyozta a tárcavezető. Elődje, a liberális Cristian Adomniței

bejelentette, hogy a tervezetről való végső szavazáskor tartózkodni fog, ugyanis az új tanügyi törvény elsorvasztja az egyetemi autonómiát. „Kollégáimmal együtt úgy vélem, hogy a jogszabályban előirányzott változtatások életbe léptetésére nem lesz képes a mostani kormány, ezért inkább maradjon meg a régi rendszer” – mondta el Adomniței. Szerinte a szöveg jó elemei nem eredetiek, nem a mostani miniszter műve, ugyanis azokat Ecaterina Andronescu szociáldemokrata tárcavezető tervezetéből emelték át. Sokkal nagyobb gondnak tartotta, hogy a törvény nem tartalmazza tételesen, hogy az oktatásügynek a hazai össztermék 6 százalékát kell kapnia.

Ecaterina Andronescu volt szociáldemokrata tárcavezető azt vette a kormánypártiak szemére, hogy erőszakosan vitték át elképzeléseiket, nem törekedtek konszenzusra. „A tanügyi törvény a rendszer igényeinek kell hogy megfeleljen, nem egy-egy időlegesen felkapaszkodott politikus személyi kultuszának” – fogalmazott Andronescu. Szerinte hibás döntés a kilenc osztályos általános iskola bevezetése, ugyanis ez nagyon sok vidéki gyerek számára a tanulás végét is jelenti. ◀

Román lapszemle

A Gyógyszerészkamara közlése szerint több mint 400 egység zárt be, 1500 pedig fizetéseketlené vált. (Curierul național) ► Ismét részt vesznek a Realitatea TV és az Antena 3 vitamisorában a demokraciá-liberális politikusok, akik azonban most feltételként szabják, hogy a beszélgetésekben az ellenzékiek száma ne haladja meg a kormánypártiakét. (Gândul) ► Több mint 2400 hektár tűnt el az elmúlt 35 évben a román tengerpartból az erózió következtében. Amennyiben a román hatóságok sürgősen nem tesznek határozott intézkedéseket Románia két évtized múlva tengerpart nélkül maradhat. (Jurnalul național)

Húsz év orvosolatlan problémái

Interjú Cseke Attila miniszterrel a romániai egészségügy állapotáról

ÚMSZ

► **Több önkormányzat bírálta a kórház-decentralizáció tervét. Mivel tudja biztatni őket?**

– Az egyik vidéki látogatásom alkalmával, miután közzétettük az előjegyzéses vizsgálat lehetőségére vonatkozó elképzelést, egy orvos azt mondta: miniszter úr, az ország nincs mindegyik felkészülve! Én visszakérdeztem: mit kellene tennie egy miniszternek, várjon karba tett kézzel, vagy kezdje el felkészíteni a lakosságot a változásra. Így vagyok a decentralizációval is: évek óta mindenki ígéri, sőt, a decentralizációs kerettörvényt 2006-ban elfogadta a kormány, így régen túl kellene lennünk rajta. Ami a gazdasági részét illeti, elmondtam már: a kórház-finanszírozás nem változik meg. Ma egy kórház költségvetésének legnagyobb részét az Országos Egészségbiztosítási Pénztárral kötött szerződésből fedezik. Ehhez jön még az Egészségügyi Minisztérium országos egészségvédelmi programjaiban való részvétel, valamint a saját bevételek. Mindez így marad. A decentralizáció megvalósítása a kormányprogramban is szerepel. Az RMDSZ kitar a terv mellett, ezért, ha július elsején a kórházak nem lesznek az önkormányzatoknál, az engem miniszterként komolyan el fog gondolkodtatni.

► **Ön többször hivatkozott arra, hogy az önkormányzati felügyelet alatt működő**

intézmények optimális vezetésének feltétele a jó menedzsment. Van-e elég gazdasági szakember az egészségügyi ügyvezetéshez?

– Most is a polgármesterhez és a tanácselnökhöz mennek panaszkodni az emberek, ha valami gond van az ellátással. Hát akkor miért ne adjuk a kezükbe a döntés jogát? A kórházépületeket már 2002-ben megkapták az önkormányzatok, azóta kétfejjel a rendszer: az épületbe befekethet a tanács, de a menedzsment nem nevezheti ki, mert az még mindig a miniszter joga. És mivel nem tartanám jó megoldásnak azt, hogy az épületeket viszszaállamosítsuk, nem marad más hátra, mint az igazgatás és a felügyelet jogát átadni az önkormányzatok kezébe. Hogy van-e megfelelő szakember? Ki akadályozta meg az önkormányzatokat abban, hogy kiképezzék, hogy maradásra bírják a jó menedzsereket? De mondhattam volna a jó orvosokat is, mert arra is kevés példát láttam, hogy az orvosért megharcoltak volna az önkormányzatok.

► **Több kórházigazgató felvetette a magántőke bevonásának szükségességét a kórházak finanszírozásához.**

– Nem akarom a helyi vagy megyei tanácsok érdemeit kisebbiteni, hisz a Maros Megyei Tanács is sok pénzt áldozott a kórház egyes részeinek felújítására. De ha megnézik például a városi kórházat Székelyudvarhelyen, ott szemmel látható, hogy a vállalkozók mennyire magukénak érzik azt az

intézményt, milyen sokan és milyen nagy mértékben támogatják a felújításokat. Persze a decentralizáció után felvetődik a közzféra és a magánsféra közötti partnerségek lehetősége is, az erre vonatkozó törvény a Parlamentben van, és ha életbe lép, akkor mindenképpen alkalmazható az egészségügyben is.

► **A legutóbbi kórházi fertőzések kapcsán többen felvetették, hogy sürgős fejlesztésre van szükség az orvosi intézmények többségében. Lesz-e erre esély, ha önkormányzati kézbe kerülnek a kórházak?**

Fotó: ÚMSZ/archív

– Nem állítom, hogy rózsás a helyzet, de a kórházi fertőzés, amelyre utal, a kivizsgálás eredménye szerint emberi mulasztás miatt történt. Erre pedig nem jelent megoldást semmilyen decentralizáció, reform. Furcsamód a baj épp az egyik legjobban felszerelt kórházban történt. És ami fontos: az önkormányzatok adósság nélkül vehetik át a kórházakat, tehát minden esélyük megvan arra, hogy jó menedzsmenttel a közösség igényeinek megfelelő irányba fejlődjenek.

► **Hivatalba lépése óta fontosnak tartja az egészségügyi ellátás informatizálását.**

– Informatizálás nélkül nincs hatékony és átlátható egészségügyi ellátás. Hosszabb távon megvalósíthatónak tartom az egészségügyben az informatikai rendszer kialakítását. Ennek négy fő alkotóeleme van: az Országos Egészségügyi Biztosító integrált informatikai rendszere, az elektronikus recept, az országos elektronikus kórlap és az egészségügyi kártya. Az alapot a biztosító integrált informatikai rendszere biztosítja, amely nyilvántartja a biztosított személyeket, a családorvosokat, kórházakat és gyógyszerárakat, a támogatások elszámolását. Ez a rendszer 2008 óta működik, most ennek továbbfejlesztett változatán dolgozunk, ami jövő évtől indulhat el. A következő lépésben az elektronikus recept bevezetésének több előnye van: a betegnek nem kell a recepttel szaladgálnia az orvostól a patikusig, a krónikus betegek esetében interneten lehet majd a recept megújítását kérni. Átláthatóvá válnak a felírások, az elszámolási rendszert. Nem történhet majd meg, hogy egy-egy orvos több száz gyógyszert ír fel egy nap egy betegnek, vagy hogy egy támogatott receptet két gyógyszerárban is kiváltanak. Az országos elektronikus kórlapnak az a célja, hogy bárholon és bármikor hozzá lehessen férni az egészségügyi mappánkhoz, természetesen csak a beteg jóváhagyásával. Mindennek az összehangoló eszköze a negyedik elem, az egészségügyi kártya,

amellyel a beteg azonosítja magát, és igazolja biztosított jogviszonyát. A kártya alapján válthatjuk ki a gyógyszereket az elektronikus receptről, illetve csak e kártya segítségével lehet majd hozzáférni az elektronikus kórlaphoz. Ezen a rendszeren az Országos Egészségügyi Biztosító dolgozik, megvalósításához két-három év szükséges.

► **A betegszabadságolás ellenőrzése a kritikák szerint személyiségi jogokat sérthet.**

– Aki valóban beteg, annak nincs miért aggódnia. Tavaly kétszer annyi pénzt költöttünk a betegszabadságok kifizetésére, mint három évvel korábban. Ezzel magunkat lopjuk meg, mert a pénzt ugyanaból az alpból fizetjük ki a betegszabadságokra is, mint mondjuk a térítéses gyógyszerekre. A kritikák arra alapoznak, hogy a rendőr ellenőriz, házkutatást tart. Mi többször elmondtuk, hogy az ellenőrzés csak arra vonatkozik, hogy a beteg valóban otthon, pontosabban az általa megadott címen tartózkodik-e, a rendőrről pedig azért van szükség, mert a hivatalos közeg felszólítására ki kell nyitni az ajtót. Jogszékként mondom: a rendelkezések nem sértenek jogokat.

► **Mostanság egyik oltásbotrány, a másikat követte. Mi van a botrányok hátterében?**

– Ugyanaz, mint az egészségügyben idén kirobbant, az összes többi botrány mögött: az elmúlt húsz év orvosolatlan problémái.

„Imázsjavító” szomáliai kalózkod

Az elmúlt hetekben a korábbinál is jobban elszaporodtak a kalóztámadások Szomália partjainál. A hírek rendszerint arról szólnak, hogy előbb-utóbb elengedik túszaikat. A hajók elrablása polgárháborús célokat szolgál. De nem csupán azokat.

Gyulay Zoltán

Az ENSZ összefogást sürget

► Csak a történelemben és a legendákban, romantikus történetekben, múltban játszódó hollywoodi filmekben szerepelnek szeretni való kalózkod, a jelenben aligha. Pedig tengeri rablók napjainkban is vannak: kereskedelmi hajókat kerítenek a hatalmukba, hogy váltságdíjat követeljenek a rakományáért, a fedélzetükön tartózkodó személyekért. Cserébe azt kívánják, hogy még tiszteljék is őket. A szomáliai partoknál portyázó pirátok legutóbb alaposan felsültek, ám nemcsak ezért tervezik, hogy arculatjavító kampányba fognak.

A megerősített katonai jelenlét dacára az utóbbi években a nemzetközi vizeken igencsak megnövekedett a kalóztevékenység. A statisztikák szerint tavaly világszerte 406 hajót ért támadás (százzal többet, mint egy évvel korábban); a kalózkodás vált a nemzetközi kereskedelmi hajózás legnagyobb veszélyforrásává. A jól felügyelt tengeri banditák különösen Nyugat- és Kelet-Afrika partvidékein, valamint Délkelet-Ázsiában váltak aktívvá. Különböző nemzetközi szervezetek –

egyebek közt a Nemzetközi Kereskedelmi Kamara és a Nemzetközi Tengerészeti Szervezet – figyelemmel követik a vízi útvonalakat és a kalóztámadásokat, információval szolgálva a hajókapitányoknak. Ez azonban édeskeves. Ban Ki Mun ENSZ-főtábornok a hétvégén együttes fellépésre szólította fel a nemzetközi közösséget.

Gyakorlatilag ezzel egy időben szabadon engedték azokat a kalózkod, akiket legutóbb egy orosz tanker elrablása után vettek őrizetbe Afrika partjainál. Nemzetiségüket nem sikerült megállapítani, csupán feltételezik, hogy tíz szomáliai állampolgárról van szó – fegyverek és navigációs berendezések nélkül saját csónakjukba ültették és útjukra bocsátották őket. Az orosz védelmi minisztérium közlése szerint a hatályos nemzetközi jog nem ismer olyan paragrafust, amely a kalózkodással kapcsolatban bármilyen büntetőintézkedést lehetővé tenné.

Kifizetett váltságdíjak

Az előző évszázad utolsó harmadában még többnyire csak ázsiai vizeken rettegtek a kalózkod, akik teherszállító hajók kifosztásából tengették kalandos életüket. A tengeri rablók azonban áttették székhelyüket Európához közelebb eső területekre, és nem kímélnék áruszállítót, tartályhajót, luxusgőzöst sem. Valójában szomáliai terroristák, akik a pénzre utaznak, és a kikövetelt váltságdíjat fegyverek beszerzésére fordítják, hogy a szárazföldön véres polgárháborút vívhassanak országukban. Ennek megfelelően tevékenységüket az Afrika szarván elterülő ország több ezer kilométeres tengerpartja mentén, az Ádeni-öbölben és az Indiai-óceánon fejtik ki – ott, ahol fontos nemzetközi hajóútvonalak húzódnak.

A térségben orosz, amerikai, kínai és európai uniós hadihajók cirkálnak, a kalózkod támadásait mégsem tudják teljes mértékben

megakadályozni. A tengeri banditák minden egyes alkalommal pénzt követelnek (az összegek nem csekélyek), és bár egyetlen kormány sem vállalja be, a váltságdíjat suba alatt rendszerint ki is fizetik.

„Igazságos” tengeri rablók

A kalózkod megítélésén, „imázsán” a balul elsült akciók persze jótányit sem rontottak, nem ezért van rossz hírük a világban. A tengeri rablóknak azonban érzékeny a lelkiük: úgy vélik, hogy a világ félreismerte, félreérti őket. Ezért elhatározták, hogy arculatjavító kampányba fognak. Az egyik kalóz egy arab lapnak adott telefoninterjújában elmondta, hogy kollégái hamarosan imázsjavító intézkedésekről fognak tárgyalni. „Az egész világ terrorista-ként és bűnözőként tekint ránk, de mi igazságos ügyet képviselünk” – mondta a rettegett bandita, sérelmez-

ve, hogy az Ádeni-öbölben április elején az amerikai tengerészet szingapúri és orosz hadihajókkal közösen gyakorlatot rendezett, amelyet „Patkány-hadművelet”-nek neveztek el. A szomáliai kalózkod már több ízben is kinyilvánították, hogy a kereskedelmi hajók ellen indított támadásaik a parti vizeket túlságosan kiszigerelő külföldi halászflokkok és a tengervidéket ugyancsak túlzottan elszennyező nyugati szemétmuffiak működésére adott válasz. Amiben nyilván van némi igazságmorsza, de nem fedi teljesen a valóságot. Már csak azért sem, mert a nemzetközi közvélemény hajlamos csupán tengerészeti problémaként felfogni a helyzetet, miközben Szomáliában enél is súlyosabb a helyzet: véres polgárháború dúl. S ha a nemzetközi fegyverlobbi érdekeit is számításba vesszük, joggal tehető fel a kérdés: kinek érdeke a tengeri banditizmus megfékezése? ◀

Lap-top

A nap címe. Nyugdíjasok forradalma, Marian Sultănoiu, *Gândul*.

Magyarázat. A cím csalóka, illetve ironikus: éppen hogy arról van szó, hogy a nyugdíjasok, akikben „a régi rendszertől elszennvedett megaláztatások elültették a bűnösség, a hiábavaló élet, a semmiért végzett munka érzését”, most legfeljebb „a padokat lepik el a parkokban”, „az utcákra valószínűleg nem fognak kiözönlöni – félelemből, jóérzésből, zavarukban, undorukban. Így vagy úgy tehát ismét hagyják magukat eltaposni az ország sírásói által, akik őket is eltemetni készülnek, a 'felesleges áldozati nemzedék' problémájának végső megoldásaként A túlélők számára viszont lehetséges, hogy a nyugdíjak jövőre 'visszaállnak', úgymond.”

A végzet hatalma. Érdekes a kérdést feszeget vezércikkében a *România liberă* főszerkesztője, Dan Cristian Turturică: Megmentheti-e még Boc a pártját? Az üstökösökhöz és a kurtizánokhoz hasonlóan a politikai alakulatok is tűndökölnék és elbuknak, ez már így van. Az sem rendkívüli, hogy a játékos elnök is kilátásba helyezte – indokolatlan fenyegető hangszíval, mintha ő maga kívül volna ezeken a dolgokon – a PDL kudarcát. Mi egy kis adatot tartunk fontosnak a cikkből: az év első harmadában a közintézmények annyi szerződést kötöttek (nyilván: érdekelt kiváltságosokkal), mint tavaly egész évben. Így és ezért fizeti meg a lakosság a választási tartozások törlesztését.

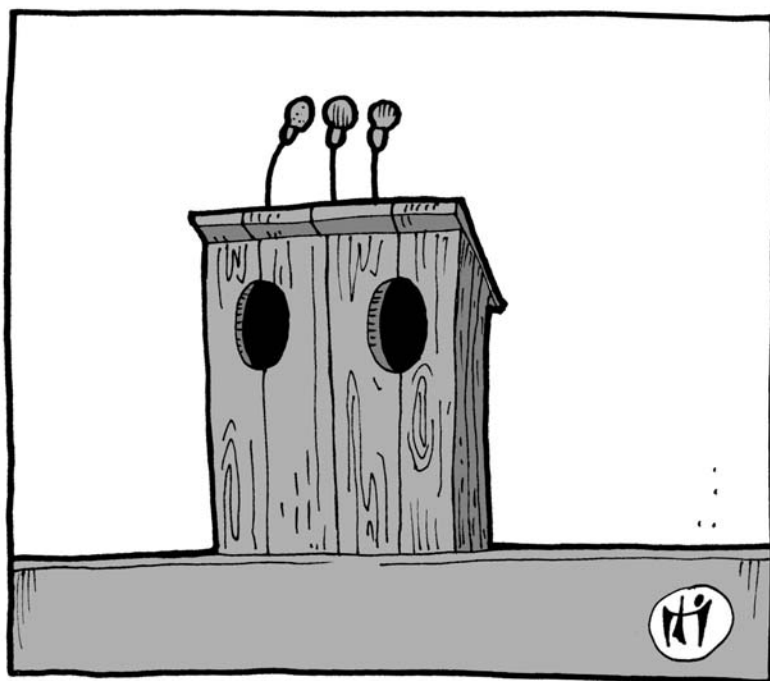
Megnyugtató árnyalat. Úgy látszik, divatosak a „halálos” karikatúrák. A legújabb, amelyiket figyelemre méltatunk, a *Puterea*-ban jelent meg, ám a félelmetes alak – narancssárga csuhában van. Magyarázatként azt mondja egy gyanúsán Boc kinézetű ember egy másiknak, aki még gyanúsabban próbál hasonlítani Basescúra: „Hogy a nyugdíjasok már ne lássanak feketét a szemük előtt, felkértem a hölgyet, vegyen magára valami optimistább színű ruhát...” Narancsszínű halál, hő-hő-hő.

A nap álhíre. Emil Boc ismét méltóságát teljesen tiltakozott.

Minden napra egy mondás

„A közjót csak a bölcsék, a nagyok és a jó lelkek tartják sikernek. A politikus azt tartja sikernek, ami neki jó.”
Eötvös Károly

Valami búzlik

Horváth István

Felszabadító bűn

Kornéllal való barátságunk akkor mélyült el igazán, amikor homlokunkon feltűnedezték az első pattanások, a kamaszkori tavasz bíborrügyei. Sülve-főve együtt voltunk. Olvastunk és vitatkoztunk. En ellene szegültem, hevesen cáfolgattam istentelen nézeteit. Annyi bizonyos, hogy minden rosszba ő avatott be. Ő világosított föl annak idején, hogy születik a gyermek, ő fejtette ki előttem először, hogy a felnőttek sárga, dohányszagú, puffadt zsarnokok, és semmi tiszteletet sem érdemelnek azért, mert rútabbak, mint mi és hamarabb meghalnak, ő biztatott arra, hogy ne tanuljak, hogy reggel minél tovább lustálkodjam az ágyban, még ha elkésnék is az iskolából, (...) ő tanított meg énekelni, hazudni és verset írni, ő bátorított, hogy hangosan kimondjam a szeméremértő szavakat, valamennyit egymás után, hogy nyáron a fürdőfülkék repedésén lessem meg a vetkőző leányokat, s a tánciskolában illetlen kívánságaimmal zaklassam őket, ő szívatta el velem az első cigarettát, ő itatta meg velem az első pohár pálinkát, ő kaptatott rá a testi örömeire, a torkosságra és a bujálkodásra, ő fedezte föl számomra, hogy a fájdalomban is titkos gyönyörűség van. (...) Ő vigasztalt meg egyszer, amikor a ravatal előtt könnyeimben fuldokoltam, megcsiklandozva vékonyamat, amire tüstént kacagni kezdtem az elmúlás buta érthetlenségén, ő csempészte érzésemhez a gúnyt, kétségbeesésemhez a lázadást, ő tanácsolta, hogy azoknak a pártján legyek, akiket a többség leköp, bebörtönöz és felakaszt, ő hirdette, hogy a halál örökkévaló.

SZELLEMI DÉZÉS

Kosztolányi Dezső: Esti Kornél

Pampers-ékszer

Nem szeretnék mostanság tolvaj lenni Romániában. Nem csak azért, mert a súlyos gazdasági-pénzügyi válság (is) kiforgatta már a pénztárcákat, és még csak azért sem, mert Radu Vasile évekkal ezelőtt, még miniszterelnök korában megmondta, hogy Romániában már nincs is mit ellopni; inkább azért óvakodnék enyveskezűnek lenni, mert a szarka dolgát megnehezítő körülményekre az Országos Feddhetetlenségi Ügynökség (ANI) hatástanítását célzó buzgalmukban a honatyák most még rátettek egy lapáttal: titkosították vagyonbevallásuk érdemi részeit. Természetesen mindenekelőtt a vagyontárgyaikra, konkrét bankszámláikra vonatkozó rovokat. Méghozzá éppen az amúgy is lassan munkanélkülivé váló tolvajok elleni védekezésül. Merthogy azokból a tolvaj megtudta volna, hova érdemes betörnie/besurrania és hova nem.

Az intézkedés így nyilván elsősorban azokat a tolvajokat sújtja, akik nem tudták volna vagyonbevallás nélkül is, hogy politikus hölgyemék/uramék csodakocsin járnak, luxus villában laknak, márkás öltönyt viselnek, fényűzően élnek. Ezek a felületes tolvajok aztán most a titkosítás után igazán törhetik a fejüket azon, hogy vajon nem potyára kockáztatják-e szabadságukat, ha inkognitóban ellátogatnak mondjuk Monica Iacob-Ridzi, Relu Fenechiu vagy Dan Voiculescu otthonába, netán Elena Udrea szerény hajlékába (ahol aztán tényleg fennáll a veszélye annak, hogy a Vouitton-táskában pamutgombolyagokon, kötőtűkön, félig horgolt zoknikon vagy felmosóröngyökön kívül semmit sem találjanak).

Hát úgy is kell a gonosz tolvajának, ha még annyit sem tanult meg, legalább az elmúlt húsz esztendő tapasztalataiból, hogy honatyához/politikushoz/magas rangú tisztségviselőhöz helyből, látatlanban is érdemes betörni. Persze az is kérdés, hogy miért éppen a szegény betörőnek kellene bűnhődnie, amikor maguk a politikusok is úgy gondolják, hogy a titkosítással végképp padlóra küldték a Romániában ugye, amúgy is kétbalkezes, csetlő-botló, pancser tolvajt – aki, hozzájuk képest lehet, hogy csakugyan az.

De a titkosításokat kiharcoló-megszavazó politikusoknak is igazuk van, hiszen, a tolvajokhoz hasonlóan, az ANI is olyan intim tárgyaik után kutakodna, mint például többtízezer eurós gyémánt ékszereik, amelyeket egyébként mondén estéken viselnek, nyilván, teljesen diszkrét módon. Elvégre ők mégsem tekinthetők közönséges közalkalmazottaknak, akiknek az államfő akár a pampersében is kereshet. Érthető tehát, hogy valamilyen módon meg kellett védeniük a tolvajoktól mindazokat a javaikat, amelyeket maguk sem egykönnyen lopkodtak össze az elmúlt húsz esztendő alatt.

Bogdán Tibor

Búcsú előtt

A napokban az egyik csendes délelőttön betértem a csíksomlyói kegytemplomba. A hétvégi, hatalmas tömegeket vonzó pünkösdi búcsújárás előtt, amikor majd minden idelátogató kérdez ezt meg amazt, illdmos felidézni a legfontosabb adatokat, és noha ott a világháló, a kulcsszó körül pedig sorjázna a jól gondozott honlapok, mégiscsak érdemes itt a helyszínen tájékozódni, ha nem akar az ember annak az erdőszerű háztulajdonosnak a sorsára jutni, aki tévén nézi, hogy milyen elragadó a természet. Itt, a templom hűvösében, a kegytárgyak, a műtárgyak, a kolostor, a könyvtár és a remek építészeti megoldások közvetlen közelében, az induló majd elülő orgonajáték hangjai mellett mégiscsak másképpen hatnak mindazok az információk, amelyeket a bejárati oszlopokon több nyelven is rögzítettek.

És egyértelművé válik: a katolikus egyház és a ferences szerzetesek egyetemes Mária-tisztelete mellett

Csíksomlyó majd mindig az európaiság és az európai műveltség szolgál-

latában állt. A ferences barátok a 15. századtól kezdve a letűnt korok legjobb európai munkáiból hozták létre több ezer kötetes, remek könyvtárukat. A barokk templom tervezése lengyelországi, ausztriai és németországi megfigyeléseken, vázlatokon alapszik, a színes üvegablakokat Csehországban készítették, a nagyméretű királysobrok kifaragásának színhelye Tirol, az orgona magán viseli a budapesti magyar, valamint a temesvári és brassói szász kézműveket, mindezekhez pedig a lehető legtermészetesebb módon társul az az ötletes és leleményes székely kézművészség és áldozatkészség, amely hosszú esztendőken át képes volt pótolni az elképzelések egy-egy kidolgozatlanabb részének vagy az anyagiaknak a hiányát.

Mai nyelvezzettel akár így is fogalmazhatnánk: a globális és a lokális már akkor összefonódott, amikor az európai intézményekben még nem ütötték a vasat – bocsnát, a billentyűket – a szókapcsolat körül és a Brüsszelt megjáró politikusok nem szórták saját kitalálású szállóigék-

ként a „glokálist”. Csíksomlyó tehát a katolikus vallás egyetemességében, az európai kultúra áramlataiban és mindenekelőtt az önmaguk lelki megújulását kereső búcsújárók szándékaiban élte a maga történelmét. Ennek a hármasnak a szétszakítása, a nagy tömegek részvételével való visszaélés, a más célokra való felhasználás, a katolikus vallás és a Mária-tisztelet nemzetek-fölöttiségét megalázó dísznemeties-

kedés, akár a média közvetítésével, nem újszerűséget, nem korszerűséget, nem többletértelmezést jelent, hanem – eltulajdonítást. Noha nem szeretek idézni, hiszen az idézetek mindig a gondolkodás könnyebb és nem megdolgozott útját jelentik, hadd álljanak itt Márton Áron püspök szavai, nem a szószekekről, hanem stílszerűen egy újságból, az Erdélyi Tudósítóból, hetvenöt esztendővel ezelőtről:

„Az élet régi, áttekinthető formái felbomlottak és összekuszálódtak. A forgatagos jelen máról holnapra új helyzeteket teremt, új feladatok s váratlan nehézségek bukkannak fel mindegyre. S népünket

meg kell tanítani gondolkodni, hogy az összevisszaságban tudjon eligazodni. Fel kell szerelnünk a szükséges tudnivalókkal, hogy ne induljon el vaktában a más feje, az eléje dobott zavaros vagy rossz szándékú igék után, hanem lásson, itéljen, döntsen, a maga lábán járni tudjon.”

Népünk – az erdélyi magyarság. A csíksomlyói búcsúkat szervező-irányító ferenceseket pedig mindig is néptanítóknak nevezték, és ettől a hitvallástól ma sem tágtáznak. A csíksomlyói házfőnök figyelmeztet: akik ezt az évszázados vallási eseményt arra használják fel, hogy politikai hovatarozásukat, a keresztény értékrendtől merőben eltérő csoportidentitásukat mutogassák, azok mit sem törődnek a búcsús zárandoklat alapvető értelmével, szerepével.

A Mária-tiszteletre figyelmeztető mottó alatt a szombati, csíksomlyói pünkösdi búcsú főszónoka a dévaiként ismert, de csíki származású Bőjte Csaba ferences szerzetes. A zárandoklaton részt vesz Francisco Javier Lozano bucaresti apostoli nuncius és a világ ferencesének legfőbb előjárója, Fr. José Rodríguez Carballo minister generalis. Nevekben is: helyiség és egyetemesség. A vallás jegyében.

Széki Ferenc

Röviden**Autópiaci sereghajtó**

Több mint ötvenöt százalékkal esett az új autók piaca Romániában január-áprilisban, s az ország ezzel a mutatóval a legnagyobb hanyatlást szenvedte el a 28 vizsgált európai ország közül – írta a *Hotnews.ro*. Magyarországon is negyven százalék feletti esés következett be, miközben például Portugáliában bővülést mértek.

EU-párti Budapest

Várhatóan az évtized közepére tűzi ki az euróvezetési csatlakozás célját az új magyarországi kormány, s két év múlva léphet be a valutauniós tagság előtti árfolyamrendszerbe – írta az *MTI*. A Fidesz-kormány „EU- és európarti lesz” – állapította meg a Nomura International befektetési társaság.

Felülkerekedő USA

Márciusban soha nem láttott lendülettel vitték pénzüket a külföldi befektetők az Egyesült Államokba: a tőkebeáramlás 140 és fél milliárd dollár volt – számolt be az *MTI*. Szakértők a megnövekedett érdeklődést részben az euróvezetési gyengüléssel, részben az amerikai gazdaság élénkülésével magyarázzák.

Romlanak a mutatók

ÚMSZ

► Az állami alkalmazottak fizetésének 25 százalékos csökkentését egyéni szinten egy ugyanolyan törvénnyel lehet megvalósítani, mint korábban a béremeléseket – jelentette ki Sebastian Vlădescu pénzügyminiszter ironikusan utalva arra, hogy a jövedelemnövelések ellen annak idején senki sem tiltakozott. Olyan körülmények között, amikor a magánszektor húsz százalékkal visszaesik, s ezzel az adóbevételek is alaposan megcsappannak – magyarázta a pénzügyminiszter – nincs honnan előteremteni fedezetet. „Ha holnap katasztrófa következne be, a piacok beszakadnának, és a bevételek 30-40 százalékkal visszaesnének, akkor is a jelenlegi szinten kellene tartani a béreket?” – tette fel a költői kérdést a szaktárca vezetője.

„Elszállhat” az adósság

Ha a szóban forgó megszorításokat a kormány nem hajtja végre, jövő év decemberére a bruttó hazai termék (GDP) ötven százalékára nőne az államadósság – vetítette előre „a sötét jövőt” Sebastian Vlădescu, aki emlékeztetett, hogy jelenleg

Sebastian Vlădescu: nincs miből fedezni a mostani béreket Fotó: Agerpres

Akik az átlagnál kétszer többet keresnek

A *Ziarul Financiar* elemzésében rávilágít néhány olyan igazságtalanságra az állami keresetek tekintetében, amelyek megszüntetésével plusz jövedelemre tehetne szert a kormány. Az állam összesen négymilliárd eurót költ a „speciális rendszerekben”, a közbiztonság és a nemzetbiztonság területén működő 260 ezer al-

kalmazott fizetésére. Ezek az összegek nem jelennek meg semmilyen hivatalos statisztikában, vagyis a személyi kiadások 38 százalékaról nem lehet tudni „hol köt ki” – írta a napilap tegnapi számában. A gazdasági újság számításai szerint a szóban forgó egyének nettó 2700 lej körüli átlagjövedelemmel rendelkeznek.

még csak harminc százalékon áll ez a mutató. A Nemzetközi Valutaalap által jóváhagyott államháztartási hiánycél 6,8 százalékos szinten tartása így is óriási erőfeszítésbe kerül, a pénzügyminiszter szerint újabb kölcsönfelvételekre lesz szükség.

Kevesebb befektetés

Az amúgy sem túl derűs makrogazdasági várakozásokon tovább rontottak a direkt külföldi befektetések első negyedéves adatai, amelyeket a jegybank tett közzé tegnap. A tavalyi év első három hónapjához képest csaknem kétszer kevesebb, mindössze 754 millió euró érkezett ezen az útvonalon az országba. A folyó fizetési mérleg 1506 milliárd euró hiányt termelt január-márciusban, 65 és fél százalékkal többet, mint tavaly ilyenkor – írta a *Mediafax* hírügynökség. ◀

Az euró miatt bűnhődik a lej

Hírösszefoglaló

► Négyéves mélypontra zuhant vissza az euró árfolyama az ázsiai börzék tegnapi kereskedését követően. Bár a nap folyamán sikerült kissé megerősödni, európai idő szerint hétfőn hajnalban a közösségi pénznem 1,22 dollárt ért, olyan keveset, mint legutóbb 2006 áprilisában. A befektetőket elriasztotta az európai tagállamok deficitcsökkentésében kivonták pénzüket a részvénycsúsról, és a sokkal biztonságosabbnak számító aranyvásárlást és kölcsöntranzakciókat részesítették előnyben. Mivel a fejlődő gazdaságok még sérülékenyebbek a piaci változásokra, a jelenség baljós árnyékot vet a lejre is, melynek lassú, de biztos gyengülésével számolnak az elemzők. A román jegybank 4,18 lejes euró árfolyamot jelentett be tegnap, ami január eleje óta a legmagasabb érték. Ha folytatódik az euró értékeltelenedése, a legnagyobb veszteség azokat érheti, akik devizahiteleket törlesztenek – különös tekintettel a dollár vagy svájci frank alapú kölcsönökre. Az amerikai valuta erősödése nyomán az energiaköltségek is drágulhatnak Romániában, mivel az Oroszországból importált gázért dollárban fizet az ország. ◀

„Csubukároké” az eperhaszon

Sike Lajos

► Régóta nem kedvezett annyira az időjárás a földpernek (máshol számócának), mint az idén. Kivételesen jó volt a tél és a tavasz is ennek a gyümölcsfajtának, semmiféle jelentősebb kár nem érte azokat a táblákat, amelyeken a gazda „rajta tartotta a szemét”, például fóliával takarta le a fagyos éjszakákon – mondta az *ÚMSZ*-nek Szocska János, az egyik legnagyobb Szatmár megyei termelő,

aki Halmiban négy és fél hektáron gazdálkodik.

„Bár a szüret csak a napokban indul be, öröm nézni az érésbe indult gyümölcsfürtöket. Ha a következő napok nem fukarkodnak a napsütéssel, akkor valószínűleg eperdömping várható” – mondta Szocska János, aki a korai fajtáknál mutatóban már talált is néhány tűzpirosra érett szemet. Az ő parcelláin 13-14 tonna epret vár hektáronként, s máris attól tart, hogy ilyen nagy mennyiséget nehezen tud majd

eladni. Nem mintha a vásárlók nem akarnák megvenni az árut, a fizetés és nyugdíjcsökkentések milliókat arra készítenek, hogy a napi fogyasztásra szánt gyümölcsöt is megvonják maguktól. A másik gond, hogy még ma sincs szervezett felvásárlás a térségben (előleggel, előre lekötött mennyiséggel), így a termelők ki vannak szolgáltatva a piac kényének-kedvének. A szatmári gazda abban bíz, hogy azok a moldvai nagykereskedők, akik a tavaly is több kamionnyi epret

vittek el tőle, idén sem maradnak el.

Lényegében a többi megkérdezett epertermelőnek is ugyanez a véleménye. Ilyes Sándor úgy véli: a rekordtermésnek inkább a viszonteladók, mint a gazdák látják hasznát. Hogy a könnyen romlandó áru ne maradjon a nyakukon, sok esetben kénytelenek a tábla végére beállni vagy az országút szélén felsorakozott kocsik tulajdonosainak eladni. Ezek az úgynevezett „csubukárok” három-négyszeres áron adják tovább Kolozsváron, Brassóban, Iași-ban vagy éppen Bukarestben.

„Rég ideje lenne, hogy az eper exportját is megszervezzük, úgy, ahogy a spanyolok vagy a lengyelek teszik. Volna rá igény külföldön, mert az itteni éghajlatnak köszönhetően különösen jó ízű eper terem” – mondta Papp László mérnök, a megyei szakigazgatóság illetékes osztályvezetője. Am ehhez olyan kereskedők kellenének, akik jól felszerelt hűtőkocsikkal rendelkeznek, és a pontos kiszállítást is garantálják. Mivel ilyenek egyelőre nem jelentkeztek a szakigazgatóságnál, „félő, hogy a 10 ezer tonna friss eper jó része nem jut el a fogyasztóhoz, s legjobb esetben lekvárt főznek belőle”. Am bárhol lesz is, a halmi eperünnepe az idén is megtartják a következő hónap elején. ◀

Az eper már piroslik, Szocska János öröme mégsem teljes. Az értékesítés bizonytalan

A szerző félvétele

HIRDETÉS

TÁVKÖZLÉSI ÉS INFORMÁCIÓS TÁRSADALOM MINISZTERIUMA

ERDÉLYI e-karaván
2010 május 18-21

Nagyvárad - május 18
Kolozsvár - május 19
Marosvásárhely - május 20
Csikszereda - május 21

PARTNEREINK:

MAGYAR IFJÚSÁGI ÉRTEKEZLET
SAPIENTIA ERDÉLYI MAGYAR TUDOMÁNYEGYETEM
HARGITA MEGYE TANÁCSA
BIHAR MEGYE TANÁCSA
KOLOZS MEGYE TANÁCSA

MÉDIAPARTNEREK: **transindex** új magyar szó

NÉPÚJSÁG **NAPLÓ** **ERDÉLY ONLINE** **Fun**
Partium radio **ERDÉLY FM 97.1**

Már nem román belügy

Fleischer Hilda

„Először hirdettünk fenn-tartott helyeket magyar jelentkezőknek, de ez nem jelentti azt, hogy eddig nem voltak magyar diákjaink. Számos magyar anyanyelvű, igencsak tehetséges kadét végzett már nálunk, büszkék vagyunk rájuk” – jelentette ki lapunknak Mihai Bădescu. A bukaresti Alexandru Ioan Cuza Rendőrákadémia rektorhelyettesét azért kerestük fel, mert a felsőoktatási intézményben – példátlan nyitási eredményeként – az idei felvételin 34 helyre várnak magyar nemzetiségű román állampolgárokat. Ha a kadétek sikerrel végeznek, három év múlva tizenöt magyarul beszélő rendőrrel, négy határőrrel, nyolc csendőrrel, öt tűzoltóval, illetve két irattárossal bővül az ország rendfenntartó állománya.

A rendőrákadémián nemzetközi tapasztalatcserét tartottak ottjártunkkor: német, dán, görög és szerb kadétkat láttak vendégül a hazai diákok. A belépőt mindenütt példás rend és tisztaság fogadja; az udvar délelőtt üres, a diákok zöme kurzuson van a főépületben, a többieket a gondozott sport- és a lovaglópályán, több ezer férőhelyes korszerű fiú- és leánybentlakásban, a jól felszerelt kriminalisztikai laborban vagy a filmstúdióban lehet megtalálni.

Románul tudni kell

A rektorhelyettesétől megtudtuk, a fenntartott helyekre a magyarul érettségizők jelentkezhetnek júliusban. A felvételi első szakasza kettős orvosi vizsgálatból áll: szakbizottság ellenőrzi az alkalmasságot alátámasztó orvosi papírokat, illetve felméri a jelöltek fizikai állóképességét. Az elméleti vizsgán román nyelvből, történelemből és egy választott idegen nyelvből rácsesztet kell kitöl-

teni a rendőr szakon, a tűzoltói szakon matematika és fizikából, a levéltárin történelemből kell vizsgázni.

„A bejutás a vizsgán elért eredménytől függ, a magyarok most kisebb jegyekkel is esélyesek. A verseny egyébként minden évben nagyon szoros, tavaly a vonalat 7.80 alatt húztuk meg” – mondta az ÚMSZ-nek Bădescu, aki hangsúlyozta, elvárják azonban a kitűnő román nyelvtudást.

Az rektorhelyettes szerint az intézmény legfőbb vonzereje abban rejlik, hogy a diákoknak minden ingyenes. „Nem kell fizetni az oktatásért, az egyenruhákért, a felszerelésekért, a bentlakásért és étkezésért. Cserében mind az akadémián falain belül, mind az intézményen kívül maximális fegyelmelzést, példáulértékű, az intéz-

annak meg kell térítenie a hároméves képzés minden költségét

Az intézményvezető szerint a másik nagy előnye az akadémiának a biztos munkahely. „Mondjanak nekem még egy olyan felsőoktatási intézményt, amely állami vizsga után, első perctől állást garantál végzőseinek. Az ország tele van diplomájukat lobogtató végzősökkel, akik hiába kilincselnek, nem kapnak munkát sehhol. A rendőrségi munkahelyek pedig biztos megélhetést garantálnak” – mondta az oktató.

Jövőre újabb helyek?

Mint ismert, az akadémia nyitása a kisebbségek felé politikai döntés eredménye volt. Az RMDSZ javaslatára született az a kormányhatározat, amely külön fel-

szervezetekhez megérkeztek a felvételi lehetőségről szóló plakátok, amelyeket a megbízottak iskolákban, egyetemeken függesztenek ki. Emellett a héten kezdődik a tizenkettedik osztályok végigjárása is, ha lehetséges az osztályfőnöki órák egybekötésével, valamint egy magyarul beszélő rendőr bevonásával” – nyilatkozta Kovács, aki szerint kampány megközelítéssel 130 erdélyi iskolában zajlik majd. A politikusi elmondta, az eddigi visszajelzések pozitívak. „A megyei szervezeteinket folyamatosan hívják, érdeklődnek a fiatalok, ezért is fontos, hogy az információkat minél hamarabb eljuttassuk hozzájuk” – magyarázta az ügyvezető alelnök. Kovácsnak meggyőződése, hogy a 34 hely gond nélkül betelik, s minél szorosabb

nagy az elvárás a magyar lakta településen is az intézményi nyitással szemben. A háromszéki rendőrség is részt vesz a magyar rendőrképző népszerűsítésében – nyilatkozta lapunknak Albert Tóth Jakab, aki az ország első magyar nemzetiségű megyei rendőrpáncsnok-helyettese. A Kovászna megyei rendőrtiszt szerint saját példája bizonyítja, hogy magyar nemzetiségűként román rendőrség keretében is lehet karriert építeni. Albert Tóth Jakab a háromszéki rendőrség gazdasági osztályán kezdte munkáját, ahol fehérgalléros bűnözőkkel volt dolga. Azt mondja, sikerélményben nem volt hiány, megszerezte a posztgraduális képzést, elvégezte a jogi egyetemet, a menedzsment-tanfolyamot, és 2006-ban foglalta el jelenlegi tisztségét. Lapunknak elmondta: az elmúlt években sokat változott a rendőrség, és változott a rendőrség megítélése is a lakosság részéről. A rendőrök is megértették, hogy előnyükre válik, ha beszélnek a lakosság nyelvén, ez megkönnyíti munkájukat. Az emberek igénylik, hogy használhassák az anyanyelvüket. „Amikor én vagyok szolgálatban, akkor láthatólag megnő a panaszosok, ügyintézők száma, mert szeretik magyarul elmondani a gondjaikat” – mondta a rendőrpáncsnok-helyettes. Jelenleg a háromszéki rendőrségi állomány 15 százaléka magyar nemzetiségű, a román kollégák fele szintén beszél magyarul.

A most érettségiző marosvásárhelyi P. E. fontolgatja egyetemi jelentkezését. „Én csak előnyét látom ennek a lehetőségnek, és úgy érzem, minden szempontból meg tudok felelni az elvárásoknak” – mondta a lapunknak nyilatkozó diák, akit vonz a fővárosi továbbtanulás lehetősége. ◀

A rendőrelőtteket lovaspálya is várja a bukaresti akadémián

Fotó: Tofán Levente

ményhez méltó magaviseletet várunk el kadétjainktól” – tájékoztatott Bădescu. Hozzátette: aki nem teljesíti az akadémia feltételeit, arra kicsepás vár. Megtudtuk: a kadét szerződésben vállalja, hogy diplomaszerezés után tíz évig rendőri szolgálatot teljesít. Aki megszegi a vállalását

vételi helyeket biztosít a magyar fiatalok számára. Szintén az RMDSZ vállalta, hogy népszerűsítse a diákok körében ezt az új lehetőséget.

A népszerűsítő kampány ezen a héten indul – tudtuk meg Kovács Péter ügyvezető alelnöktől. „A megyei

lesz a verseny, annál könnyebb lesz az RMDSZ-nek jövőre újabb helyeket igényelni.

Bíznak benne

A magyarul tudó rendőrök képzését nem csak politikai akarat támogatja,

Káosz a romaoktatásban

F. H.

„A romániai roma diákok számára még mindig nem biztosított az önálló, kisebbségi oktatás általános tagozaton – figyelmeztettek tegnap a Magyar Kulturális Intézet által szervezett roma konferencia résztvevői, amikor a hazai cigány intézményrendszerek legsúlyosabb problémáit elemezték. „A beszélgetés mottója egy kérdés volt: romák integrációja, vagy a társadalmak dezintegrációja?” – magyarázta lapunknak az intézet igazgatója, a rendezvény egyik életrehívója, Bretter E. Zoltán. „Arra kívántunk figyelmeztetni, hogy ha rövid időn belül nem sikerül az oktatási rendszeren és a

munkaerőpiacon keresztül integrálni ezt a közösséget, az egész társadalom áldozatává válhat az egyre erősebbnek és a szélsőséges politikai harcoknak” – hangsúlyozta a felvetett kérdések fontosságát a szervező. Pálmáiné Orsós Anna, a Pécsi Tudományegyetem Romológia és Nevelésszociológia karának oktatója felszólalásában elmondta: létfontosságú a cigány nyelvtanár-képzés. A szakértő szerint káosz uralkodik a romaoktatásban, a cigány nemzetiségi normatívát igénylő iskolák bár változatos, de hosszútávon nem biztosítható módon próbálják megoldani a nyelvoktatást. Egységes, és ellenőrizhető, minőségi rendszerre van szükség

– vélték tegnap a szakértők. A cigány oktatásnak megvannak a sajátos módszertani problémái. Orsós Anna anyanyelvű beás cigány dialektus, de ennek az oktatási rendszernek több dialektust kell képviselnie, és összeegyeztetnie. „Nyelvi szempontból sokan homogénnek gondolják a romákat, de nem erről van szó, nagyon különböző nyelvi közösségeket kell összetartani, összehangolni” – fogalmazott Orsós Anna.

A résztvevők nemcsak módszertani, de sokrétű szociális problémákra is rávilágítottak. Letitia Mark, a temesvári Gyermekekért – Cigány Nőegyesület elnöke elmondta, külön gondot jelent a kislányok taníttatása.

„Egyesületünk vállalta, hogy meggyőzi a hagyományos értékrendet valló családokat, nem vesztessék, hanem nyereség, ha engedik tanulni a lányokat. Az egész közösséget védi, ha a nők képzetté, felkészültté válnak” – magyarázta a konferencia szűk körű hallgatójának Mark.

A tegnapi konferencia része a Cigány Kulturális Napok eseménysorozatnak, amelyet szintén a Magyar Kulturális Intézet hívott életre. Az ünnepi napok keretében belül filmvetítéseken, koncerteken és fotókiállításokon ismerkedhetnek az érdeklődők a roma alkotók munkáival, valamint a cigány kultúra ismert és kevésbé ismert értékeivel. ◀

Elmaradt az adóroham

A.E., B.L.

„Tegnap járt le a jövedelemadó bevallásának határideje, de az országos adóhivatalok többségében elmaradt az utolsó pillanatra várt roham. A Maros megyei adóhivatalban sor nélkül, alig néhány perc alatt lehetett eleget tenni a kötelezettségnek. Az ÚMSZ-nek nyilatkozó Andrei Moscviciov, az adóhivatal vezetője elmondta, felkészültek arra, hogy a legtöbb ember az utolsó napon jelentkezzen. Ennek jegyében tegnap tíz ablaknál lehetett benyújtani a nyomtatványt, előzetesen váltott sorszám szerint. Az utóbbi másfél héten a hivatal meghosszabbított program szerint dolgozott, 18 óráig fogadta az ügyfeleket. Az igazgató elmondta, míg évekkor

Röviden

Sztrájkolt a Kataszteri Hivatal

Kétórás figyelmeztető sztrájkot tartottak a kolozsvári Kataszteri Hivatal munkatársai tegnap délben. Az alkalmazottak sérelmezték a kilátásba helyezett jelentős fizetéscsökkenést. A tervek szerint az érintettek júniustól 25 százalékkal kevesebbet vihetnek haza, így sokan attól tartanak, hogy fizetésük a minimálbért sem éri el. A tiltakozók arra figyelmeztették az illetékeseket, hogy ilyen körülmények között nem folytathatja munkáját a hivatal. Ha nem történik meg egyezés, akkor a közeljövőben várhatóan általános sztrájk veszi kezdetét. A múlt héten erre a lehetőségre japansztrájkjal figyelmeztettek a fizetésükért aggódó dolgozók.

Lipicai mustrát tartottak

A Kovászna megyei Kőkösön található Bartha tanya adott otthont a tavaszi országos ménszemlének és lóvásárnak. A válság nyomai megmutatkoztak a fajlőtenyésztésben is, figyelmeztettek a résztvevők – az idén a tavalyinál kevesebb, mintegy 40 fajlova, főként lipicait kínáltak eladásra, de végül csak kettő cserélt gazdát. Mindkét állatot az árverés házigazdája Bartha Róbert adta tovább összesen 18 ezer euróért. A csikók és lovak ára kétezer és 25 ezer euró között változott, de a gazdák minden esetben hajlandóak voltak valamennyit alkudni. Székelyföldön 2000-tól újra virágkorukat élik a lovas tevékenységek, Kovászna megyében 400 fajtisza ló van magántenyésztők kezében, ezek kétharmada lipicai. A kőkösi lovastanyán szervezett árverést az országos ménszemlével is egybekötötték, amelyre 12 lovat neveztek be. A szigorú zsűri egyik állatnak se adta meg a törzsmén státust, mert nem érték el a tízes skálán a minősítéshez szükséges 8.5 pontot.

▶ Röviden

Hazaértek a temesváriak

Véget ért a temesvári Csiky Gergely Állami Magyar Színház 2010-es Erdélyi turnéja. Közel két hét alatt hat városban öt előadást mutattak be, melyeket a legtöbb helyen teltház fogadott, néhány helyszínen nagyszámú közönség.

Katona Ádám Sütő András-díjas

A Határok és normák a magyar nyelv használatában témájú konferencia a Magyar Nyelv Napjai című rendezvénysorozat keretében jött létre május 13–16 között Székelyudvarhelyen az Anyanyelv-ápolók Erdélyi Szövetsége, a Hargita Megyei Tanfelügyelőség és a Tamási Áron Gimnázium szervezésében. Ez alkalommal Katona Ádámot Sütő András-díjjal tüntették ki, mint olyan közéleti személyiséget, aki „a magyar nyelv tisztaságának megőrzéséért, az anyanyelvi kultúra ápolásáért, a magyarul beszélők anyanyelvhasználati jogaiért munkálkodik”.

Elhunyt Végvári Tamás

Rövid, súlyos betegség után életének 73. évében elhunyt Végvári Tamás vasárnap – tájékoztatta az Örkény István Színház Igazgatósága az MTT-t. A közlemény szerint a Jászai-díjas, Erdemes és Kiváló Művész közel negyvenéves pályája során mintegy száz filmben és tévéjátékban játszott. Az egyik legszebben beszélő magyar színészként hangja ismerősen cseng minden rádióhallgató és televízió néző füleiben – áll a közleményben. Temetéséről később intézkednek.

Pilinszky-est Kolozsváron

Bicskei Zsuzsa *Magam talán középre állok* című Pilinszky-estjére várják az érdeklődőket szerdán, május 19-én a kolozsvári színház stúdiótermébe. A Poór Lili-díjas színésznő előadásában olyan költemények hangzanak el, mint például a *Végkifejlet*, *Jelenések VIII. 7. Egy K-Z falára*, *Dél, Aranykori töredék*, 1970. október 14., *Apokrif*, *In Memoriam F. M. Dosztojevszkij*, *Mert áztatok és fűztatok*, *Gótika*, *Félmúlt*, *K-Z oratórium* (részlet), *Minden lélegzetvétel*, *Senkiföldje*, *Pascal*, *Éjfélű fürdés*, *Ama kései* (Németh Lászlónak), *A Pokol hetedik köre*. Zene: Johann Sebastian Bach - D Moll Partitas - Chaconne, előadja: Nathan Milstein.

Közeledik a TESZT

A Temesvári Eurorégiós Színházi Találkozót, a korábbi évhez hasonlóan, május 22-29. között rendezzi meg a Csiky Gergely Állami Magyar Színház. A 2007-ben újtára indult TESZT fő céljai közé tartozik a Bánság multikulturális jellegének hangsúlyozása és a régió színházai közötti kapcsolat megerősítése, mindezt a már hagyományossá vált rendezvény keretén belül. A házigazdaként játszó temesvári társulat előadásai mellett a meghívott színházak által nagy sikerrel játszott produkciók is jelen lesznek. A TESZT off-programjai idén sem hiányoznak: konferenciák, közönségtalálkozók és koncertek teszik színesebbé a fesztivál heti programját.

Hargita Megyei Képzőművészeti Tárlat

A Hargita Megyei Képzőművészeti Tárlat május 20-án, csütörtökön nyílik meg a csíkszeredai Kriterion Galériában. A Hargita megyében élő vagy innen származó hivatásos képzőművészek kiállítását immár öt éve rendszeresen megszervezi a Hargita Megyei Kulturális Központ. A tárlat idén a Székelyföld Napok rendezvénysorozat programjában kap helyet, majd az év folyamán több helyszínen is kiállítják. A tárlaton mintegy 60 alkotást ismerhet meg a közönség. A tárlatnyitón beszédet mond: Székedi Ferenc publicista.

Sorompók nélkül adnak elő Szatmárnémetiben

Sike Lajos

▶ Peregnek az előadások Szatmárnémetiben a Sorompók nélkül Nemzetközi Színházi Fesztiválon. A tizenhét előadásból eddig öt ment le, öt külön élmény mindazoknak, akik színházi csemegékre vágnak. Mert az volt a házigazda társulatok előadásai mellett a Piatra Neamți-i Ifjúsági Színház *A szerelem nem tréfa* bemutatója és a temesvári Csiky Gergely Színház látványelőadása is. Az eddig látottak közül Keresztes Attila, a Harag György Társulat művészeti igazgatója a helyi román tagozat *A hazug* című Goldonidarabnak a színrevitelét emeli ki: „Vérbő komédia, amit nagyon felszabadultan adtak elő, s amin fölöttébb jól szórakozott a közönség. Ehhez alighanem az a tény is hozzájárult, hogy a fesztivál történetében ez volt az első szabadtéri előadás” – meséli a magyar társulat vezetője. Keresztes szerint a nyílt térnek, a természeti környezetnek külön inspiráló hatása van. Ez az előadás adta az ötletet, hogy a jövő évadtól külön szabadtéri előadásokat is vezessenek be a programba. „Van miből válogatni, hisz mind a magyar, mind az egyetemes színházi irodalom tele van erre alkalmas vásári komédiákkal” – mondta az ÚMSZ megkeresésére a fiatal igazgatórendező. Keresztes külön is szólt

A nyíregyházi Mórincz Zsigmond Színház művészei a *Csongor és Tünde* című mesejátékot hozzák Szatmárra

a temesváriak *Amor omnia* című látványelőadásáról, amelynek már korábban olyan jó híre volt a sajtóban, hogy a szatmári fellépést több román néző is megtekintette.

A szervező, befogadó színház vezetősége szerint már azért érdemes volt megrendezni ezt a fesztivált, mert több nyelven szólhatunk a közönséghez, a nézők többféle kultúrát, színházi stílust, kifejezési módot megis-

merhetnek. Ez akkor is igaz, ha a gazdasági válság negatív hatása miatt, az idén kevesebb pénz jutott rá, s csak négy ország színművészei képviselhetik magukat városunkban. Beszélgetésünk idején éppen a Szegedi Nemzeti Színház esti fellépésére készülnek. A Tisza-partiak Visky András *Tirami Su* (*Megöltem anyámat*) egy igaz történet után írt, mai témájú darabját viszik színre. A szatmári származású Visky na-

gyon szeretett volna jelen lenni, de éppen Amerikában tartózkodik – mondja Keresztes Attila, aki közben már a csütörtöki előadásra tekint. A nyíregyházi Mórincz Zsigmond Színház művészeit, bár évente egyszer-kétszer fellépnek itt, azért is nagyon várja a szatmári közönség, mert Vörösmarty *Csongor és Tünde* című gyönyörű mesejátékát már hosszú évek óta nem láthatták. ◀

A százéves Nyugatot ünnepelték

I. T.

▶ „A százéves *Nyugatra* emlékező kiállításunkkal nemcsak egy folyóirat megalakulását, nemcsak a hasábjain formálódó irodalmi modernség megszületé-

sét ünnepeljük, hanem egész esztétikai kultúránk, közgondolkodásunk, ízlésünk, kritikai szemléletünk korszerűsödését is” – hangzott el a *Nyugat* című folyóirat tegnapi, Székelyudvarhelyen tartott ünnepségén. A folyóirat

102 éves megjelenésének emlékére szervezett interaktív kiállítást Szilágyi Judit irodalomtörténész, a budapesti Petőfi Irodalmi Múzeum munkatársa nyitotta meg.

A *Nyugat* történetét felelevenítve a szervezők elmondták,

hogy az irodalom megújulásáért és autonómiájáért küzdő írók a lap hasábjain kezdetektől szolidaritást vállaltak a társművészekkel, Bartók és Kodály új korszakot nyitó zenéjével támogatották a modern képzőművészet rokon törekvéseit, figyeltek a színház, a könyvművészet újító tendenciáira, s nagy nyitottsággal ismerték fel az akkor formálódó film- és fotóművészet jelentőségét. Mélységesen meg voltak győződve arról, hogy mindezzel a progressziót szolgálják.

„A kölcsönös inspirációnak köszönhetően jöttek létre Rippl-Rónai József íróportréi Babitsról, Mórinczról, Karinthyról, Szabó Lőrincről, Osvát Ernőről, Fenyő Miksárról és Schöpflin Aladáról; e pasztell-sorozat híres darabjai több helyről összegyűjtve most kiállításunkon, együtt megtekinthetők” – büszkélkedtek a kiállítás és az azt inspiráló folyóirat létrehozói.

A folyóirat és a vele együtt működő könyvkiadó több mint három évtizedes történetét, az alapító nagy alkotók gyakran konfliktusokkal teli műhelymunkáját, művészek, zenészek és szerkesztők ösztönző sokféleségét fényképek, kéziratok, kották, relikviák, festmények, játékos adatbázisok, archív film- és hangfelvételek egymásra rimelő világával mutatták be a székelyudvarhelyi közönségnek. ◀

A folyóirat történetét feldolgozó kiállítás fényképeket és hangfelvételeket is felsorakoztat

„Zseniális” román filmek

Megosztja a külföldi kritikusokat a cannes-i filmfesztivál Egy bizonyos nézőpont válogatásában bemutatott két román alkotás.

Puiu és Muntean tehát így vagy úgy, de főszereplőkké váltak a nemzetközi sajtóban.

F. I.

▶ Radu Muntean *Kedd, karácsony után* (*Marți, după Crăciun*) és Cristi Puiu *Aurora* című alkotása – melyet a francia kritikusok a „fesztivál kinyilatkoztatása” jelzővel illetnek – már az első vetítések alkalmával felhívták magukra a figyelmet. Nemcsak a laikus nézők, de a kritikusok is elérékenyültek a szocreál drámák láttán, melyek a kíméletlen társadalomkritika, a morbid és katasztrófális jelenetek bemutatásával, és az abszurd helyzetek használatával mintegy magukba szippantják az „óvatlan” szemlélet

„Régi” cannes-i motorosok

A két román rendező nem először mutatkozik be az Azúr-par-ton. Radu Muntean *Boogie* című, tengerparti-játéka 2008-ban szerepelt a Rendezők két hete szekciójában, a legújabb, *Kedd, karácsony után* című filmje azonban sokkal nevesebb Egy bizonyos nézőpont (Un Certain Regard) válogatásban kapott helyet. Klisészamba menő meséje – a férj beleszeret egy másik nőbe – nem süllyed a szokásos közhelyekbe, vagy ha azok felé is tántorog, a színészek (Mimi Brănescu, Mirela Oprisor, Maria Popistașu) gyorsan elkap-

ják – a nemzetközi filmkritikusok örömeire, illetve bánatára.

Cristi Puiu *Lăzărescu úr halála* (*Moartea domnului Lăzărescu*) című, a román újhullám egyik mér-földkövének tekintett alkotása 2005-ben az Egy bizonyos nézőpont szekció legjobbjának bizonyult. Az *Aurorának* (a film a rendező *Hat mese Bukarest széléről* (*Șase povestiri de la marginea Bucureștiului*) című sorozatának második darabja – szerk. megj.) , melynek főszereplőjét a 43 éves Cristi Puiu alakítja, éppen ezért nem kellett különösebb reklám; a *Le Monde* kritikusa a festőből lett megszállott filmes „szép örütszégéről” beszél.

Kettéosztott ítéztábor

„A románok nem tudnak rossz filmet készíteni. Mintha törvényellenes lenne az ő országukban.

Újabb lilimtiprasi vád Polanski ellen

Charlotte Lewis angol színésznő is azt állítja, hogy Roman Polanski tinédzserként szexuális kapcsolatra kényszerítette. „Polanski tudta, hogy csak 16 éves voltam, amikor találkoztunk, de arra kényszerített, hogy szexuális kapcsolatba lépjek vele párizsi lakásán” – fogalmazott Los Angeles-i sajtótájékoztatóján Charlotte Lewis angol színésznő, akivel Roman Polanski 1984-ben forgatott együtt. Polanski amerikai ügyvédei azt közölték, hogy nincsenek információik az ügyről.

Georges Kiejman, a rendező francia ügyvédje szerint zsarolásról van szó. A *Le Monde* ismertetése szerint Kiejman azt sem zárta ki, hogy jogi lépéseket tesznek Charlotte Lewis ellen. A *Le Figaro* úgy tudja, hogy Polanski kijelentette: Charlotte Lewis bejelentése egyszerű hazugság. Amint arról lapunkban már beszámoltunk, az amerikai hatóságok egy 13 éves lánnyal létesített szexuális kapcsolat miatt már jó ideje küzdenek Polanski kiadatásáért, aki jelenleg házi őrizetben van.

agyonuntatja a nézőt, még mielőbb átadná üzenetét” – írja kritikájában a lap. Hasonlót olvashatunk a *The Hollywood Reporter* cikkében is, mely ironikus hangon szól a „macsó román rendezőkről, akik azon versengenek, hogy meddig tudják cincálni a nézők idegeit”.

Magyar „irigység”

„Hiába zseniális (...) annyira hasonlítanak egymásra (...), hogy feltételezem, az x-edik után nem akarok majd többet nézni belőlük” – írja le a román filmteremtést az *origo.hu* kritikusa, aki elmondása szerint Muntean filmjének közepén, a tucatszor feldolgozott téma láttán, a „csömör pilanatának eljövételét” vizualizálta. „De tévedtem – vallja be. – Nem tudok három olyan magyar filmszínészt mondani, aki képes lenne így elvinni a hátán egy filmet, mint Muntean triója” – véli a kritikus, aki szerint a román újhullám alkotásainak sikeréhez a rendezői zsenialitás mellé a színészi tehetség is szükséges, aminek „a mélyről kell jönnie, valahonnan a tudatosan túlról”. ◀

Száz szó

Az internetcíme előtt található „http.” utáni két vonalka a legnagyobb tévedés, amit elkövettem – mondja Tim Berners Lee, az internet atyja. Egy interjúban azt is kérdezték tőle, valóban el fog tűnni a http és a www az internet címeiből? Sir Bernes Lee ezt ugyan nem helyezte kilátásba, azt viszont elismeri, tervezhette volna így a webet, hogy csak egyszer szerepeljen a „/” a „http.” után, ám ahogyan ő fogalmaz: „Ak-koriban jó ötletnek tűnt a dőlt vonal kettőzé-se.” Már több interjúban is bocsánatot kért a webezőktől, akiknek „... biztosan elfáradtak az ujjaik, a sok felesleges // begépelésétől...
Bár ez lenne a legnagyobb bajunk...

(szűcs el)

Röviden

A DNA-hoz fordul Raluca Turcan

A Korrupcióellenes Ügyészség és az Állami Számvevőszék elé terjesztené a TVR licit nélküli szerződéseinek ügyét Raluca Turcan, a képviselőház kulturális és médiaszakbizottságának elnöke, aki úgy véli, a közpénzeket Alexandru Sassu a köztvév „élősködő” klientúrája felé irányítja. A demokráta-liberális képviselő blogbejegyzésében arról ír, hogy emellett egy másik fontos lépést is meg kell tenni. „Alexandru Sassut a legrövidebb időn belül teljesen el kell távolítani a TVR-től” – írja Turcan.

Szavazó

Megviselnek a megvonások

Az *Új Magyar Szó* internetes olvasói szerint Románia lakosságát megviseli a bérek, nyugdíjak és különböző támogatások tervezett 25 illetve 15 százalékos csökkentése. A *maszol.ro* szavazógépen feltett legutóbbi kérdésünkre (Őn szerint mennyire viseli meg az ország lakosságát a 25 illetve 15 százalékos megvonás?) válaszoló olvasóink nagy többsége szerint nagyon megérezzük a megvonásokat. Nem elhanyagolható viszont azoknak a szavazóknak a száma sem, akik szerint az ország lakossága egyáltalán nem fogja megérezni a bércsökkentéseket.

E heti kérdésünk:

Őn szerint sérti a személyiségi jogokat az otthon töltött betegszabadság ellenőrzése?

1. Igen
2. Nem
3. Nem tudom

Apróhirdetés

A nevem Ramona
Az erőmet és hozzáértésemet már tesztelték azok akiknek szüksége volt a segítségemre. Tehetségetem három generációra tudom visszavezetni. Feloldom a rontásokat és az átkot, a tüzzel végzettetek is. Orvosok minden rontással, átkokkal, alkoholizmussal, drogokkal kapcsolatos problémát. Tudok segíteni az otthoni teendők hatékonyabbá tételében, az üzlet fel-lendítésében, epilepsziás betegségekben, pszoreázis esetén. Rendbe hozok tönkrement házastársi kapcsolatokat. Három napon belül az eredmények láthatóvá válnak, a hatodik napon pedig 100 százalékos az eredmény. Hívjon bizalommal bármely órában, hétfőtől péntekig és kinyílik a könyv ingyen. Nálam megértésre, bölcsességre, és Istentől jött nyugalomra talál.
Elérhető vagyok a következő telefon számokon: 0722-977 797 vagy 0744-958 765.

Vásárolok halászati, vadászati, méhészeti valamint régi könyveket, térképeket, okiratokat, régi színház és mozi plakátokat bármilyen nyelven. Telefon: 0745-700 486

Dübörgött és villámlott az AC/DC

Hatalmas robajjal landolt a román parlament épülete előtti színpadon a rock-'n'roll elszabadult mozdonya. A legendás ausztrál AC/DC-t mintegy 60 ezer rocker ünnepelte vasárnap este az Alkotmány téren.

Kovács Zsolt

▶ Pontban este 9-kor hatalmas robaj töltötte be a teret, a kivetítőn elindult az animációs film egy elszabadult vasúti kocsi-ról, amelynek mozdonyába az ördögi Angus Young tömi a szennet. A két kihívó lány által eltérített szerelvénnyel „áttöri” a hatalmas színpadi kivetítőt, és egy valódi mozdony jelenik meg, majd a kifogástalan minőségben felszendül az új album első dala, a

Az „ördögi” Angus Young és társai fellépésére hatvanezer bukaresti volt kíváncsi

Fotó: Mediafax

Rock N' Roll Train. „Bună seara, București! We are here to rock'n roll!” – köszöntötte a tömeget Brian Johnson, amelyre hatalmas üdvözlés volt a válasz, hiszen sokan 35 éve vártak erre a kon-

certre. Ezután a legnagyobb AC/DC slágerek sorjájának, olyanok, mint a *Hard as a Rock*, és a *Back in Black*, melyekre örült tombolással válaszolt a tömeg. A *Dirty Deeds Done Dirt Cheap* után az új album címadó dala, a *Black Ice* csendült fel.

A látványos showelemekkel tűzdelt előadás minden esetben Angus Young összehasonlíthatatlan előadóművésziére épült. A feslett nőről szóló *The Jack* című dal alatt a rock'n'roll kisördögének sztriptízen ámulhattunk. A *Let There Be Rock* című sláger

alatt fényárba borult az Alkotmány tér, a kivetítőn pedig a banda 35 éves történetének fontosabb állomásait bemutató fényképek jelennek meg, majd Angus Young fel-alá futkosva, a földön fetrengve és a magasba emelkedve eljátszotta 20 perces gitárszólóját, miközben fehér konfetti lepte el a teret. A ráadásban a *Highway to Hell-t* és „*You Shook Me All Night Long*-ot hallgathattuk, majd a pontosan kétórás koncert a *For Those About to Rock* című dallal, sűrű ágyúörgések és tűzijáték közepette ért véget. ◀

Kolozsváron lép fel az Iron Maiden

Kolozsváron, a Pólus Center parkolójában koncertezik augusztus 15-én az Iron Maiden. A hírről a Kolozsvári CFR tulajdonosa, Pászkiár Árpád számolt be, aki tavalyi ígéretét váltotta valóra: ha csapata megnyeri a bajnokságot, elhívja az Iron Maident. A koncert az együttes legújabb *The Final Frontier* című albumát népszerűsítő turné része. A jegyeket május 24-én 12 órától árúsítják a www.servuscluj.ro honlapon.

SZERDA
2010. május 19.

A nap filmjei

m1, 22.30
Amikor a nagypapa Rita Hayworth-t szerette

A csehszlovák bevonulás után Hanka szülei és húga új hazát keres Európában. Hátrahagyják a nagypapát, aki segít nekik kijutni az országból. Az ésszerűség elvét követve, Németországban akarnak letelepedni, mert ez az ország az egyetlen, ahol befogadják őket. Először a menekülttáborba kerülnek, ám hamar sikerül saját lakást szerezniük.

RTL Klub, 22.20
Buliszerviz 2.: Taj előmenetele

Taj a legnevesebb egyetemen akarja megszerezni a doktorátusát, de hamar összetűzésbe kerül a sznob arisztokrata ház, a Rókkák és kopók strébereivel. Néhány jóra való lúzer segítségével saját házat alapít Kakasok és bulldogok néven, és új tanítási módszert vezet be. Charlotte vonzódik a vagány Tajhoz.

m2, 0.40
Aranykapu

Az 1900-as évek elején olaszok ezrei emigráltak az Egyesült Államokba a jobb élet reményében. Salvatore egyike azoknak, akik mindenüket egy lapra tették fel: az özvegy farmer eladja a házat, földjét, állatait, hogy gyermekeivel és idős édesanyjával az új világba vándoroljon, ahol mindegyiküknek több jut majd a jóból. Salvatore nem hős, nem vágyik dicsőségre.

KOSSUTH RÁDIÓ

9.40 8 és fél 10.00 Napközben 12.05 A Hely 12.30 Vendég a háznál 12.57 Harangszöveg 13.00 Déli krónika 13.30 Magánhangzó 14.04 Rádiószínház 14.30 Tebenned bíztunk 15.05 Arcvonások 16.05 Közelről 18.30 Krónika 19.00 Közéleti ütköző 21.30 A nap történései 23.25 Esti beszélgetés

BUKARESTI RÁDIÓ

BUKARESTI RÁDIÓ magyar nyelven a regionális stúdiók középhullámú adásában 15.00 Híradó, kommentár 15.20 Magyar zenei lexikon 15.30 Közbeszéd - közéleti talk-show

MAROSVÁSÁRHELYI RÁDIÓ

11.00 Hírnegyedóra, Sport, Rádióújság 12.00 Híradás 12.15 Miben segíthetünk? 13.05 Zenés üzenetek 14.00 Délutáni váltás, Kertészrovat 16.00 Híradás, Sport, Rádióújság 17.00 Híradás 17.15 Gazdasági magazin, Összhang 17.55 A nap hírei röviden

KOLOZSVÁRI RÁDIÓ

2.00 Éjszakai váltás 8.00 Hangoló, Meditáció: unitárius egyházi műsor 9.50 Hírek, műsorism. 15.00 Slágeróra 16.00 Hírek 16.15 Ineraktív szolgáltató műsor meghívottal. 17.00 Nap-óra 17.30 Jazzmagazin 17.55 Hírek, műsorism.

DUNA TV

7.00 Hattól Nyolcig
9.00 Térkép - Reggel
9.40 Honfoglaló - Színházak csatái
10.20 Forrás-befoglalás
10.30 Újrakezdés (olasz sor.)
11.30 Család-barát - Szolgáltató magazin
12.30 Kíváncsgosár
15.00 Híradó
15.10 Kikötő - Kulturális hírek
15.20 A közlekedés új útjai
15.50 A rejtőzködő - A hepatitis C vírus
16.20 Válogatott önarcképek
17.10 Nyelvőrző
17.40 Második esély (am.-mex.-kol. sor.)
18.30 Térkép Integrációs magazin
19.00 Híradó, Sport
19.35 Mese
20.00 Labdarúgó-mérkőzés (12) (élő) Soproni Liga, 29. forduló, Videoton FC - Újpest FC
22.05 Híradó, Sport
22.20 Közbeszéd
22.40 Megállítjuk 1 millióért
22.45 Váltó
23.05 A boldog élet (chilei filmdráma, 2008)
0.35 Közelebb Kínához

TVR 1

7.00 Hírek, sport
7.30 Az első órában
8.00 Ébresztő
9.00 Hírek
9.15 Ébresztő
10.10 Indiai utazás Sanjeev Bhaskar-al
11.15 Folklorikcsek
12.25 Életre szóló utazás (koreai sorozat)
12.50 A palota ékköve (koreai sorozat)
14.00 Hírek, sport
14.45 Egyszerűen izletes
15.00 Teleshopping
15.30 Ők is ember-társaink
16.00 Együttélések
17.00 Kontra-generáció
17.55 Az út Dél-Afrika fele
18.30 A palota ékköve (koreai sor.)
19.40 Sport
20.00 Hírek
21.10 Smokey és a Bandita (am. akció-vígj., 1977)
22.50 Történelmi emlékek
22.55 Tremors - Ahová lépek ott mindig szörny terem (am. sor.)
23.50 A Delta emberei
0.00 Hírek, sport, időjárás
0.15 Harca született (thaiiföldi akciófilm, 2004)
2.00 Kontra-generáció (ism.)

VIASAT 3

10.25 Smallville (sorozat) 11.15 Szívek szállodája (sorozat) 12.10 Feleségcsere (ism.) 13.00 Gordon Ramsay (ism.) 14.00 A médium (sorozat) 16.00 CSI: A helyszínelők (sorozat) 17.00 Ki ez a lány (sorozat) 18.00 Gordon Ramsay 19.00 Feleségcsere 20.00 Jóbárátok (sor.) 20.25 Egy kapcsolat szabályai (sorozat) 21.25 CSI: A helyszínelők (sorozat) 22.20 Nyomtalanul (sorozat)

m1

6.20 Hajnali gondolatok
6.50 Ma Reggel
10.00 Őnök kérték! (ism.)
10.55 Nappali
13.01 Híradó délben
13.15 Időjárás-jelentés, Sporthírek
13.30 Kárpát Expressz
14.00 Szomszédok (magyar filmsor.)
14.35 Hrvatska kronika
15.05 Ecranul nostru
15.35 Ez történt Ma reggel (ism.)
17.25 Közzétett híradó
17.35 Hírek
17.45 Teadélután
18.35 Don Matteo (olasz krimisor.)
19.35 McLeod lányai (ausztrál kaland sorozat)
20.20 Megállítjuk 1 millióért
20.30 Híradó este
20.50 Sporthírek
20.55 Időjárás-jelentés
21.00 Yorkshire-i szívügyek (angol sorozat)
22.00 Az Este - Szerda
22.30 Amikor a nagypapa Rita Hayworth-t szerette (német-csehszlovák vígj., 2001)
0.00 Prizma
0.15 Hírek
0.20 Sporthírek
0.25 Memento

TVR 2

7.00 Mindig optimistán (ausztrál sor.)
8.10 Kutyám, a filmstár (olasz családi vígjáték, 2002, ism.)
10.00 Hírek, sport
10.15 Párizsi jóbarátok (francia vígjáték-sorozat)
10.45 Találkozunk
12.00 Hírek, sport
12.45 Néprajzi kincsek
14.30 Zon@ IT
15.00 Együtt Európába
16.00 Mindig optimistán (ausztrál sor.)
17.00 Wild Card (amerikai sorozat)
18.00 Euronews
18.15 Párizsi jóbarátok (francia vígjáték-sorozat)
18.40 Bűvölet (olasz sorozat)
19.15 Szemtelennek áll a világ (amerikai vígjáték, 1990)
21.00 Bazár (ism.)
21.30 Az én költségvetésem
22.00 Hírek, sport
23.10 Facér Jimmy (amerikai filmdráma, 2005)
0.50 Mosoly... négy keréken (ism.)
1.20 A kincses sziget (német kalandf., ism.), 2. rész

SPORT.RO

7.00 Sport.ro Hírek
10.00 Pontos sportidő Lucian Lipovan műsora
14.10 Tenis bajnokok ligája: Madrid (live)
16.00 Liga 2: Victoria Brănești - Steaua 2 labdarúgó mérkőzés (live)
18.00 Sport.ro Hírek
19.00 Liga 2: UTA Arad - U Cluj labdarúgó mérkőzés (live) 21.00 Sport.ro Hírek 22.00 Wrestling 23.00 Box-Buster: Vitali Klitschko - Corrie Sanders

m2

6.50 Ma Reggel
10.00 Roma Magazin
10.25 Domovina
10.55 Sorstársak
11.45 Élet-Víz
12.05 Lélek-tantörténetek
12.30 Ájtáró
13.01 Híróra
13.30 Kárpát Expressz
13.55 Záróra
14.45 Retrock: Beatrice 1992
15.05 Szép otthonok, remek házak
15.25 Hétférföld
16.10 Múzeumtúra
16.35 Egy lépés előre (sor.)
17.25 Bűvölet (sor.)
18.20 Magyar válogatott 19.15 1100 év Európa közepén
19.45 A kis királylány (rajzf. sor.)
19.55 Thomas, a gőzmozdony
20.05 Afrika gyöngyszeme (port. sor.)
21.00 Híradó este
21.20 Sporthírek
21.24 Időjárás-jelentés
21.25 Afrika gyöngyszeme (sor.)
22.20 Stingers (sor.)
23.05 Záróra
23.55 McLeod lányai (sor.)
0.40 Aranykapu (francia-olasz f. dráma)
2.30 Ez történt Ma reggel (ism.)

PRO TV

7.00 Pro Tv hírek, Sport
9.55 Könyvbemutató
10.00 Zaboláltan tűz (kanadai-román-angol katasztrófa film, 2004) (ism.)
12.00 Fialat és nyugtalan (amerikai filmsorozat, ism.)
13.00 Pro Tv hírek, Sport, időjárásjelentés
14.00 Agatha Christie: A barna ruhás férfi (amerikai krimi, 1989)
16.00 Fialat és nyugtalan (amerikai sor.)
17.00 Pro Tv hírek, sport, időjárásjelentés
17.45 Happy Hour - szórakoztató műsor
19.00 Pro Tv hírek, sport, időjárásjelentés
20.30 Volt egyszer egy Mexikó (amerikai akciófilm, 2003)
22.15 State és Románia
0.00 CSI New York (amerikai sorozat)
1.00 Volt egyszer egy Mexikó (amerikai akciófilm, 2003) (ism.)
3.00 Pro Tv hírek, sport, időjárásjelentés (ism.)

RTL KLUB

6.30 Top Shop
7.00 Reggeli - Ébresztőshow
11.05 Top Shop
13.00 RTL Klub Híradó - Déli kiadás
13.10 06-91-33-55-33 Hívjon! Játsszon! Nyerjen!
14.30 Fél kettő Magazin a legjobb történetekkel
15.20 Repül a haverom (am. családi film, 1986)
17.25 Rubi, az elbűvölő szörnyeteg (mexikói tévéfilm sor.)
18.25 Mónika - A kibeszélőshow (show-műsor)
19.30 RTL Klub Híradó - Esti kiadás
20.05 A Széf - Ki viheti el a milliókat?
21.05 Fókusz - Köszölgélati magazin
21.40 Barátok közt (magyar sorozat)
Közben: RTL-hírek
22.20 Buliszerviz 2.: Taj előmenetele (am. vígj., 2006)
Sz.: Kal Penn, Daniel Percival
Utána: RTL-hírek
0.15 A Fiók (am.-angol-német thriller, 2005)
2.20 Reflektor - Sztár-magazin

TV2 TV 2

7.00 Két Testőr
7.25 Tények Reggel
8.00 Mokka
10.00 Stahl konyhája
10.10 Babapercek
10.20 Televíz
11.30 Teleshop
12.15 Birkanyírás 2. (am. vígj., 2004)
14.15 Kvízió - Telefonos játék
15.45 Lassie (am.-kanadai filmsor.)
16.15 Capri - Az álmok szigete (olasz filmsor.)
17.20 Bűbájos boszorkák (amerikai filmsorozat)
18.25 Joshi Bharat (talk show)
19.30 Tények Hírműsor
20.05 Áll az alku - A játék-show
Utána: Skandinávltó sorsolás
21.15 Aktív
21.50 Jóban Rosszban (magyar sor.)
22.25 Doktor House (am. filmsor.)
23.30 Mercy angyalai (am. filmsor.)
0.30 Szellemekkel suttogó (amerikai sor.)
1.30 Tények Este
2.00 EZO.TV - Jósok, látók, médiumok!
2.50 Így készült a Szélcsend című magyar film

HÍR TV

7.00 Paletta (ism.)
7.30 Lapzárta (ism.)
Vitaműsor újságírókkal
8.00 Híradó
Friss napi információk
9.05 Rájátszás (ism.)
10.05 Sziluett (ism.)
11.05 Panaszkönyv (ism.)
11.30 Riasztás (ism.)
12.05 Vonalban (ism.)
Interaktív politikai show-műsor
13.00 Déli híradó
13.30 Hungarorama
14.00 Lapzárta (ism.)
14.30 Paletta (ism.)
15.05 Különkiadás (ism.)
17.05 Ősök tere
17.30 Paletta
18.00 Híradó - Friss napi információk
18.30 Iskolapélida
19.05 Vonalban
Interaktív politikai show-műsor
20.00 Híradó
Friss napi információk
21.05 Rájátszás
22.00 Híradó 21
22.35 Lapzárta
Vitaműsor újságírókkal
23.05 Negyedik (ism.)
23.30 BBC Click
A BBC informatikai magazinja
0.05 BBC World Híradó
0.30 Iskolapélida (ism.)

PRIMA TV

7.00 Senki sem tökéletes
7.30 Apák és kicsik (sor.)
8.20 Sport Florentinával - sportműsor
8.30 Teleshopping
9.00 Galileo - szórakoztató műsor (ism.)
9.30 Gyere anyám láss csodát!
10.30 A gyűrű titka (amerikai thriller, 2004, ism.)
12.30 Teleshopping
13.00 Kandidakamera
13.30 Teleshopping
14.00 Született feleségek (amerikai sorozat)
15.15 Mestersége: vendég-látó (reality show)
16.15 Galileo - szórakoztató műsor
17.00 Lököttek (vígjáték-sorozat)
18.00 Hírek, Időjárás
19.00 Sport
19.30 Kötelkedők krónikája - Serban Huidu, Mihai Găinusa szórakoztató műsora
22.15 Lököttek (sor.)
23.15 CSI (amerikai sorozat)
1.00 Hírek (ism.)

DISCOVERY

7.00 Amerikai hotrodok - 40-es Woodie
8.00 Végzetes másodpercek
9.00 Hogyan készült?
10.00 Piszkos munkák
11.00 Amcsi motorok - Amcsi motorok
12.00 Trükkös tesók - Mini Ripsaw
13.00 Hogyan csinálják?
14.00 Túlélés törvényei - Lakatlan sziget
15.00 Ötödik sebesség
16.00 Hogyan készült?
17.00 Állítólóg... - 7 km-nyi zuhanás
18.00 Amcsi motorok
19.00 A kolónia - Exodus
20.00 Túlélés törvényei
21.00 Hogyan készült?
22.00 Végzetes másodpercek
22.30 A túlélés törvényei - Texas

ACASĂ

9.45 Maria Mercedes
11.15 Predesztináltak
12.30 Mindörökké együtt
14.00 Ana két arca (sor.)
15.15 Otthoni receptek
15.30 Elrabolt sorsok (sorozat)
16.30 Maria Mercedes (sorozat)
17.30 Igaz történetek
18.30 Mindörökké együtt (sorozat)
19.30 Kameleonok (sorozat)
20.30 Predesztináltak (sorozat)
21.30 Ana két arca (sorozat)
22.30 Éjszakai történetek
23.30 India (sorozat)

FILM+

8.10 Veszélyes kanyarok (amerikai vígj.)
10.00 Televíziós vásárlás
13.00 A Midsomer gyilkosságok (sorozat)
14.55 Sokk a jóból (amerikai vígj.)
16.35 A három királyok (fr. vígj.)
18.30 Öröm az ilyen szülő (amerikai vígj.)
20.25 Matador (amerikai-német-ír vígj.)
22.10 A texasi láncfűrészes mészárlás. A kezdet (amerikai horror)
23.45 Wolf Creek - A haláltúra (auszt. horror)

KANAL D

7.00 A szív dala (sorozat)
8.00 Importált vej (sorozat)
10.00 Menyet anyának
12.30 Hírek
13.15 Legyél az enyém
15.00 Árulás a családban
16.30 Tereferre Bahmuval
18.45 A nap híre
19.00 Hírek
19.45 Menyet anyának (reality show)
20.30 Örökre magányosan (török f. dráma)
22.45 Düh: Carrie 2 (amerikai horror, 1999)
1.00 A kung-fu királya (hongk. akcióf., 1982)

HALLMARK

10.00 Kisvárosi gyilkosságok (krimisorozat)
12.00 Amy-nek ítélve (amerikai sorozat)
13.00 Órangyal (amerikai sorozat)
14.00 Nash Bridges (amerikai sorozat)
15.00 Kisvárosi gyilkosságok (angol sor.)
17.00 Vissza a gyökerekhez (amerikai rom. dráma)
19.00 Nyughatatlan Jordan (amerikai sorozat)
20.00 Nash Bridges (sor.)
21.00 Órangyal (am. sor.)
22.00 A férjem védelmében (amerikai sorozat)

Május 18., kedd

Az év 21. hete és 138. napja, hátravan 227 nap

Ma **Alexandra**, illetve **Erik** nevű olvasóinkat köszöntjük.

Az Alexandra női név a latinított Alexander név görög eredetijének (Alexandrosz) női párja, aminek a jelentése: a férfiakat vagy a férfiakat megvédő.

Az Erik germán eredetű név, jelentése: becület, hatalmas uralkodó, egyes feltevések szerint egyedül. Holnap **Ivó** napja lesz.

Évfordulók

- 1521-ben I. Szulejmán hadat üzent II. Lajosnak, kezdetét vette a magyar-török háború.
- 1844-ben született Mészöly Géza magyar festőművész.
- 1906-ban született Balázs Samu Kossuth-díjas magyar színész.
- 1978-tól a Múzeumok Nemzetközi Napja.
- Az Internet Világnapja.

Vicc

Szöke és a barna nő bejegy a kocsmába. Egy óra múlva a szöke totál részeg...

gen jön ki barátnője segítségével.

A barna: – Szerintem ne ülj kocsiba, menj inkább buszszal!

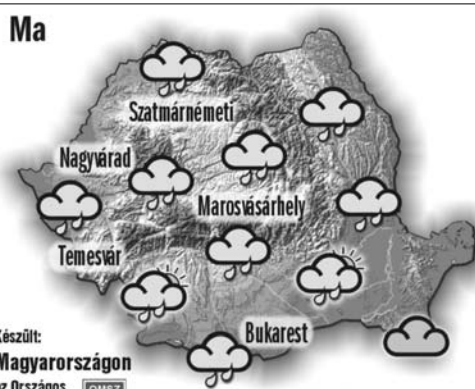
– Nem jó – feleli a szöke – túl kicsi a garázs!

Recept

Pikáns mustáros szelet

Hozzávalók: 8 szelet karaj, 1 kis tubus mustár (7 dkg), 5 dl főzõtej-szín, szójaszósz, liszt, só, bors.

Elkészítés: A hússzeleteket klopfoljuk, sózzuk, borsozzuk, majd lisztbe forgatjuk. Kiolajozott jénai tálba fektetjük, majd mindegyik hússzelet tetejét megkenjük mustárral. Egy tálba töljtjük a tejszínt, hozzáadunk 3 evőkanál lisztet, mellyel csomómentesre keverjük, és hozzáadjuk a maradék mustárt. 2-3 evőkanál szójaszósszal és egy csipet sóval simára keverjük. A sóval vigyázzunk, hiszen a szójaszósz is sós. Tejszínes keverékünket a húsról öntjük, majd a sütőben pirosra sütjük. Köretként bazsalikomos burgonyapürét kínáljunk hozzá.

Készült: Magyarországon az Országos Meteorológiai Szolgálatnál

Többnyire borult lesz ég, sokfelé várható eső, zápor. Északon, északnyugaton jelentősebb mennyiség is hullhat.

A következő napok időjárása

Jelleg	Délutáni hőmérséklet	Holnap hajnali hőmérséklet
Arad	borongós, esős idő	12°C
Brassó	borongós, esős idő	9°C
Bukarest	esőre, záporokra számíthatunk	16°C
Csiksztereda	borongós, esős idő	9°C
Kolozsvár	borongós, esős idő	10°C
Marosvásárhely	borongós, esős idő	10°C
Nagyváradi	borongós, esős idő	11°C
Szatmárnémeti	borongós, esős idő	11°C
Temesvár	borongós, esős idő	13°C

Hormonok

Horváth István

Gondolatjel

Visky István rovata

Ami nehéz, ahhoz kell egy kis idő, ami lehetetlen, ahhoz sokszor egy pillanat is elég. A lehetetlennek tűnő dolgok semmilyen munkával nem oldhatóak meg. Az ember kintlódik, erőlködik, de eredményt nem ér el, mert sehogy nem sikerül megoldani a lehetetlent. Ennek ellenére a lehetetlen dolgok sokszor önmaguktól, egy pillanat alatt megoldódnak.

Minden dolognak megvan a maga megoldása, és a lehetlenség a megoldás nem találását jelenti, nem pedig a megoldás hiányát. Néha a probléma előhívja önmaga megoldását, mintha megkeresné a rá szabott megoldást. Ilyenkor csodáról beszélünk, és bár maga a megoldás ha nem is csoda, a dolgok egymásra találásában van valami titokzatos.

Horoszkóp

KOS (III. 21.–IV. 20.)

Bátran tűzhet ki nagy célokat maga elé, mert most szerencse-csillaga kíséri minden útján. A szerelem fontos szerepet kap a mai este folyamán.

BIKA (IV. 21.–V. 20.)

Törekedjen a nyugalomra, kerülje a nagy forgalmat és a rohanást. A szerelem főszerepet kaphat életében, családja azonban helyteleníti a szituációt.

IKREK (V. 21.–VI. 21.)

Kiváló lehetőség kínálkozik vásárlásra. Úgy érzi, szabadon költökezhetsz, és élvezi, hogy azt tehet, amit vágyai diktálnak.

RÁK (VI. 22.–VII. 22.)

Baj, baj hátán. Ne rágódjon túl sokat a híradásokban Önre zúdított problémákon. Hagyatkozzék a józan eszére.

OROSZLÁN (VII. 23.–VIII. 23.)

Ön és egyik korábbi üzleti társa nehéz időszak előtt állnak. Négy-szemközt, szemtől szemben kell pénzügyeikről beszélniük.

SZŰZ (VIII. 24.–IX. 23.)

Kalandra csábítják, s nehezebbre esik ellenállni. Több mindent megtanul a tekintetben, hogy önmagának éljen.

MÉRLEG (IX. 24.–X. 22.)

Tanult korábbi hibáiból, és ez most meghozza a gyümölcsét. Párjáért feláldozza mindenét. Jutalma életöröm és megnyugvás lesz.

SKORPIÓ (X. 23.–XI. 22.)

Egy odavetett megjegyzés szöveget üt a fejébe. Csapdát szimatol, ezért új nézőpontokból is felülvizsgálja a történeteket.

NYILAS (XI. 23.–XII. 21.)

Egy ismerőse ész nélkül játszik, és pénzt veszít. Most meg akarja győzni Önt, hogy fektessen be egy kétséges vállalkozásba.

BAK (XII. 22.–I. 20.)

A mai napot kellemesen tölti. Lehetősége adódik bevásárlásra, alkalmi vételt bonyolíthat le. Az esti találkozás alkalmával érdemes kimutatni érzéseit.

VÍZÖNTŐ (I. 21.–II. 19.)

Sok új ötlete és vágya van, amit szeretne megvalósítani. Kövesse szeszélyeit és megérzéseit, mert segítségükkel előnyökhöz juthat, boldog lehet.

HALAK (II. 20.–III. 20.)

Egy beszélgetésből barátság születhet, ami új színt vihet életébe. Szellemileg teljesen megújulhat ettől a könnyű eszmecserétől. Este meditáljon, olvasson.

***	MADÁR GYOMRA	EZ A HAL NEM HAL!	NEBRASKA FŐVÁROSA	EDMOND BECENEVE	A REJTVÉNY MEGFEJTÉSE	LOGIKAI JATEK	SZÓ-PÁRBAJ	OLASZ NOB-JEL	HATALMAS TESTŰ VÍZI ÁLLAT
IRÁSBÓL KISZŰRI A HIBÁKAT									
KUTYÁT TANÍTÓ									
BORÓKA-PÁLINKA				A FIZIKA ÁGA					
KROMO-SZÓMA		ARANY J. TRILOGIAJA		OLAJ-NÖVÉNY				ÓRA JELE	
***	VILLANY-OSZLOP	FENNSÍK					SZARU-ANYAG!	DUSÁN TESTVÉRE	
	TÍZ A KÖBÖN						OTTHON KÉSZÜLT		
ÉSZAK DÉL ... (VERNE)						HELYHATÁROZÓ			
TANZÁNIA RÉSZÉ						MODERN ÍVÓ			PÁROS CSIGA!
DIVIDE ... IMPERA				MEGNEDVE-SÉDES					
ILLATOS FELCSEPERJE				ZÁSZLÓALJ (RÓV.)					

új magyar szó

Szerkesztőség és kiadó:
013 701 Bukarest, P-ja Presei Libere nr. 1, corp B, etaj III, cam. 342-353 Telefon: 031/405-4088, Fax: 021/317-8847, E-mail: office@maszol.ro

Mb. felelős szerkesztő:
Salamon Márton László

Vezető szerkesztő:
Cseke Péter Tamás

Vezető publicista:
Ágoston Hugó

Főmunkatársak:
Biró Béla, Lokodi Imre, Székedi Ferenc, Szűcs László

Szerkesztők:
Moldován Árpád Zsolt (Aktuális), Bogdán Tibor (Háttér), Darvas Beáta (Kultúra), Nagy Vajda Zsuzsa, Szakács Zsuzsanna (Gazdaság), Turós-Jakab László, Vásárhelyi-Nyemec Réka (Sport), Farkas István (Média), Orosz Anna (Életmód), Szonda Szabolcs (Szinkép)

Olvasószerkesztő:
Osváth Annamária

Tudósítók:
Antal Erika – 0788-760573 (Marosvásárhely), Sipos M. Zoltán – 0728-780582 (Kolozsvár), Totka László – 0788-715848 (Nagyváradi), Horváth István – 0788-822442 (Csiksztereda), Kovács Zsolt – 0788-715766 (Sepsiszentgyörgy), Csibi Márta – 0749-462069 (Gyergyószentmiklós), Kánya Gyöngyvér – +36 20 532 8751 (Budapest), Mayla Júlia – 0745-682401 (Beszterce), Fleischer Hilda – 0788-715712 (Bukarest), Sike Lajos – 0788-715687 (Szatmárnémeti), Tamás András – 0744-781709 (Nagyenyed)

Képszerkesztő:
Tofán Levente

Grafikus:
Horváth István

Tördelőszerkesztők:
Lőrincz Imola, Mihăiteanu Albert

Kiadja a Scripta Kiadó Rt.

Gazdasági igazgató:
Chirode Linda

Terjesztési menedzser:
Béres Attila – 0788-318353

Területi megbízottak:
Baricz István – 0788-488739, Erdős Lajos – 0741-424094 (Gyergyó), Tósa András – 0788-715481 (Kolozs, Szilágy)

Jogtanácsos:
Czédly József

Hirdetési ajánlat a honlapon és a szerkesztőségben. Előfizethető a Román Postánál (katalógusszám: 19302), a Rodipet-kirendeltségeknél, pénztalvánnyal (mandat postal) közvetlenül a szerkesztőség-nél és előfizetés-szervezőinknél. Forgalmazza a Rodipet és magán-terjesztők.

Előfizetési díjak:
1 hónapra 15 lej,
3 hónapra 38 lej,
6 hónapra 75 lej,
12 hónapra 148 lej

Nyomda: Garamond (Kolozsvár)

ISSN 1841-5520

Az Új Magyar Szó bármely részének másolásával kapcsolatos minden jog fenntartva. Értesítéseket átvenni csak az Új Magyar Szóval való hivatkozással lehet. A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy a beküldött leveleket rövidítve, illetve szerkesztve közölje.

A Romániai Pédányzám-auditáló Hivatal (BRAT) tagja

MÉDIAPARTNEREK

A kiesés szélén a Craiova

Labdarúgás

ÚMSZ

▶ A bajnoki cím ugyan már eldőlt, s a Kolozsvári CFR emelhetette a magasba a Liga I ideji serlegét, az európai kupákban való indulásért és az élvonalban való bennmaradásért viszont még mindig küzdenek a labdarúgócsapatok. A Craiova pedig még mindig nem biztosította be helyét az első osztályban, vasárnap este ugyanis Arman Karamyan duplájával 2-0-ra kikapott Bukarestben a Steauától, s így még mindig a 14. helyen áll, kétpontnyira a kiesést jelentő 15. helytől. „Sajnos ma nem értünk el többet, de remélem, hogy az következő mérkőzést megnyerjük a Galac ellen. Én úgy gondolom, hogy végül megmenekülünk” – mondta Adrian Mititelu, a Craiova finanszírozója.

A győzelem ellenére a bukaristiek tréner is elégedetlen volt a meccs végén, s különösen bánotta a Ghenceán uralkodó han-

A Craiova nem bírta lekörözni a Steauát, így még mindig a kiesés veszélye fenyegeti a csapatot

Fotó: Mediafax

gulat. „Amit ma este (szerk. megj.: vasárnap) elviseltünk, nem tudom, ha bárki el bírta volna viselni. De talpon marad-

tunk. Nem tudom, hogy honnan ez az ellenséges hangulat ellenünk, akik dolgozunk a Steauáért” – mondta Mihai

Stoichiță. Még Mititelu is megjegyezte: „Nagyon rossz hangulat volt a stadionban, szerintem a Ghencea Stadiont be kellene zárni teljesen, mert ezek a szurkolók bolondok, nincs mit keresniük arénákban.”

A 33. fordulónan tegnap délután rendezték a Galac–Vaslui mérkőzést amely 1-0-as végeredménnyel zárult. Az Urziceni–Pt. Neamț és a Tg. Jiu–Temesvár-találkozók lapzártánk után kezdődtek. ◀

Rangadó lesz Fehérváron

Egy-egy arányú döntetlennel zárult a Szombathelyi Haladás–Zalaegerszeg-mérkőzés a magyar élvonalbeli labdarúgó-bajnokság 28. fordulójában, míg a tegnap délután bepótolt Kecskemét–Kaposvár-meccs 3-1-re végződött. Mától már a 29. forduló mérkőzéseit rendezik, amelynek rangadóját Székesfehé-

váron rendezik, ahová az Újpest látogat. A program: ma: Ferencváros–Pápa; holnap: Nyíregyháza–Haladás, Paks–Honvéd, Vasas–Zalaegerszeg, Székesfehérvár–Újpest, Debrecen–Győr; csütörtök: MTK–Kecskemét. A tabella élén Debrecen (61 pont), Fehérvár (60), Győr (53), Újpest (51) a sorrend.

Kiesett a bukaresti Dinamo

Kosárlabda

T. J. L.

▶ Megvan a férfi kosárlabdabajnokság 2009–2010-es idényének második kiesője is, a Kolozsvári Gladiatort a Bukaresti Dinamo követi a másodosztályba. A piros-fehér klub nagykönyvében 22 bajnoki címmel szereplő csapat 73-70-re veszítette el hazai pályán a Craiova Universitatea elleni sorozat mindent eldöntő ötödik mérkőzését.

Ugyanakkor a Dinamo, de még akár a Gladiátor is az élvonalban folytathatja ha a másodosztály legjobbjai közül, főleg anyagi megmondásokból, egyik sem vállalja az élvonalban való szereplést.

A B osztály három csoportjából a Bukaresti Rapid, a Giurgiu, a Brassói Galactica, a Galaci CSU, a Bukaresti Granitul, a Iași-i Politehnica, a Csíkszereda és a Temesvári Bega biztosította helyét az elődöntőben, amelyet május 28. és 30. között rendeznek meg. A négy továbbjutó június 11. és 13. között esedékes körmérkőzésen dönt a két feljutó hely sorsáról.

Az élvonalban holnap és holnapután Ploiești-en folytatódik a döntő. A címvédő CSU Asesoft 2-0-ra vezet a legtöbb hét mérkőzést feltételező sorozatban, így az Olimpia-csarnokban a kolozsváriknak legalább egy meccset kell nyerniük ahhoz, hogy esélyük maradjon a pályaelőny visszaszerzésére. ◀

Asafa Powell nyert százon

Atlétika

Híresszefoglaló

▶ Usain Bolt távollétében a szintén jamaicai Asafa Powell nyerte 9.81 mp-cel a férfi 100 méterrel a 6,5 millió dollár összdíjazású atlétikai Gyémánt Liga-sorozat első, dohai állomásán. Az Arany Ligát (Golden League) felváltó, most debütáló versenysorozat első helyszínén a férfiaknál a 800 méterrel a kanadai David Rudisha, a 400 m gátat az amerikai Bershawn Jackson, a 3000 méteres akadályfutást a kenyai Ezekiel Kemboi, az 5000 méterrel szintén kenyai Eliud Kipchoge, a hármasugrást a kubai Alexis Copello, a súlylökést

pedig az amerikai Christian Cantwell nyerte. A nőknél 200 méterrel a jamaicai Kerron Stewart végzett az első helyen, 400-on pedig az amerikai Allyson Felix. A 100 m gátfutást az amerikai Lolo Jones nyerte, 1500 méterrel pedig a kenyai Nancy Jebet Langat győzött. Magasugrásban a horvát Blanka Vlasic, rúdugrásban a német Silke Spiegelburg, diszkoszvetésben a kubai Yarelis Barrios, gerelyhajításban pedig az orosz Marija Abakumova győzött. A tizennégy állomásból álló sorozat minden versenyén az 1–8. helyezettek kapnak pénzjutalmat, a győzteseknek 10 ezer dollár jár. A kategóriákban pontversenyt is kiírnak egy négykarátos gyémántért. ◀

Bajnok lett a Barcelona, Lionel Messié az Aranycipő

Labdarúgás

Turós-Jakab László

▶ Pontrekorddal lett huszadszor spanyol labdarúgó-bajnok a Barcelona FC, miután a Primera División zárófordulójában 4-0-ra ütötte ki a Valladolidot. Az argentin Lionel Messi ismét duplázott, a katalánok pedig 99 ponttal és 98-24-es gólaránnyal végeztek az élen. A Real Madrid a kiesés elkerüléséért küzdő Malaga otthonában zárta az idényt, s csak 1-1-et ért el. További vasárnapi eredmények: Racing Santander–Sporting Gijón 2-0, Valencia–Tenerife 1-0, Osasuna–Xerez 1-1.

Messi 34 góllal lett gólkirály, s 68 pontja az Aranycipő (Európa legeredményesebb labdarúgóját honorálja) elhódításához is elegendő. A Real Madridnak Higuain (27) és Cristiano Ronaldo (26) lőtte a legtöbb gólt a 2009–2010-es bajnoki idényben.

Az FC Barcelona (99 pont) és a Real Madrid (96) mellett a Valencia (71) képviseli Spanyolországot a Bajnokok Ligája-főtábláján. A Sevilla BL-selejtezőre kényszerült, az Európa Ligában pedig a Mallorca (62) és a Getafe (58) indulhat.

A Valladolid (36), a Tenerife (36) és a Xerez (34) a Segunda Divisiónban folytatja, a Malaga (37) megmenekült a kieséstől. A három feljutó még nem ismert hiszen a másodosztályban öt forduló még hátravan. Egyleőre a Real Sociedad (65 pont), a

Levante (62) és a Cartagena (61) van befutó helyen, de a Hercules Alicante (59), a Real Betis Sevilla (58) és az Elche (57) is méltán reménykedhet.

Megőrizte a helyét az élvonalban a Nürnberg, miután a hazai 1-0 után idegenben is legyőzte az Augsburgot (2-0) a Bundesliga-osztályozón. A két feljutó a Kaiserslautern és a St. Pauli.

A Fenerbahce az utolsó fordulóban szalasztotta el a török bajnoki címet, miután csak 1-1-et ért el a Trabzonsporral. Közben a Bursaspor 2-1-re verte a Besiktast, és ő lett a befutó. A Bursaspor (75 pont) a BL-főtáblán szerepelhet, a Fenerbahcenak (74) BL-selejtezőt kell vívnia. Az Európa Ligában a Galatasaray (64) és a Besiktas (64) képviseli Törökországot.

A Porto FC 15. alkalommal hódította el a Portugál Kupát miután a lisszaboni döntőben 2-1-re nyert a GD Chaves ellen. ◀

Lionel Messié lett az Aranycipő

Röviden

Ballack lemarad a vb-ről

Sérülése miatt nem vehet részt a június 11-én kezdődő dél-afrikai labdarúgó-világbajnokságon Michael Ballack, a német válogatott csapatkapitánya. A futballszövetség tegnapi bejelentése szerint a Chelsea 33 éves középpályása izomszalag-szakadást szenvedett, s jobb bokája is megsérült, így legjobb esetben is csak nyolc hét múlva kezdheti meg az edzéseket. A 98-szoros válogatott jobb lába előbb négy hétig gipszben lesz, majd két hétig egy speciális cipőt kell viselnie, s a rehabilitációt csak ezután kezdheti meg.

Tyson Gay rekordot döntött

A 2007-es világbajnok amerikai Tyson Gay világcúcsot futott 200 méteren, egyenes távon. A minden idők második leggyorsabb emberének számító vágatózó 19.41 mp alatt tudta le a kanyar nélküli távot a Manchester belvárosában rendezett különleges viadalon, és kilenc századdal javította meg honfitársa, Tommie Smith 44 évvel ezelőtt elért rekordját. Gay produkciójának értékét csak növeli, hogy kifejezetten hideg időben, némi ellenszélben érte el ezt a csúcsot, ráadásul úgy, hogy a rajtnál beragadt. Az atléta a verseny után elmondta, teljesen egészséges, ágyéksérülése már a múlté, és idén mindenképpen szeretné legyőzni Usain Boltot, a 100 és a 200 olimpiai és világbajnoki címvédőjét.

Kikapott az olimpiai bajnok

Kikapott az olimpiai bajnok kanadai férfi jégkorong-válogatott a Németországban zajló élvonalbeli világbajnokság középdöntőjében. A juharlevelesek a svédek győzték le 3-1-re vasárnap este az F csoportban. A másik összecsapáson a lettek 5-0-ra verték a norvégokat, így az állás: 1. (és már negyedöntős) Svédország 9 pont, 2. (és már negyedöntős) Svájc 9, 3. Kanada 6, 4. Csehország 3, 5. Lettország 3, 6. Norvégia 3. Az E csoportban a házigazda németek hosszabítás után maradtak alul 2-1-re a fehéroroszokkal szemben, míg a címvédő oroszok 6-1-re verték a dánokat. Az állás: 1. (és már negyedöntős) Oroszország 12 pont, 2. Dánia 6, 3. Finnország 6, 4. Németország 4, 5. Szlovákia 3, 6. Fehéroroszország 2. A csoportok első négy helyezettje jut a negyedöntőbe. A kiesés elkerüléséért zajló sorozat 2. fordulójának eredményei: Egyesült Államok–Franciaország 4-0, Olaszország–Kazahsztán 2-1. Az állás: 1. Egyesült Államok 6 pont, 2. Olaszország 3, 3. Franciaország 3, 4. Kazahsztán 0. A harmadik és a negyedik helyezett kiesik az élvonalból. Az utolsó fordulót ma rendezik.

Nadal legyőzte Federert

A hazai közönség előtt szereplő Rafael Nadal vasárnap két szoros játszmában, 6-4, 7-6 (7-5)-re legyőzte a világelső svájci Roger Federert a madridi salakpályás tenisztorna férfi versenyének fináléjában. Tavalay szintén egymás ellen játszották a finálét, ám akkor Federer nyert. A spanyol „salakkirály” tegnapról egy helyet előrelépett, immár ismét második a világranglistán.

Fellebbezett a Mercedes

Fellebbezett a versenybírók vasárnap esti döntése ellen a Mercedes Forma-1-es istállója, mivel szerintük egyértelmű üzenetet kaptak arra vonatkozóan, hogy a biztonsági autó elhagyta a pályát, és szabad előzni. Történt ugyanis, hogy a vasárnapi Monacói Nagydíjon, három körrel a verseny vége előtt egy baleset miatt negyedszer is beküldték a safety cart, amely az utolsó körben ment ki. A német Michael Schumacher ekkor megelőzte a spanyol Fernando Alonsót (Ferrari), így hatodikként ért célba. A versenybírók viszont szabálytalannak ítélték az előzést, ezért húsz másodperces büntetést szabott ki a Mercedes hétszeres világbajnok versenyzőjére, aki így végül csak a 12. helyen zárt.

ÚMSZ *kisebbségben*

Havi melléklet

Szerkeszti: Zsehránszky István
2010. május 18.,
kedd

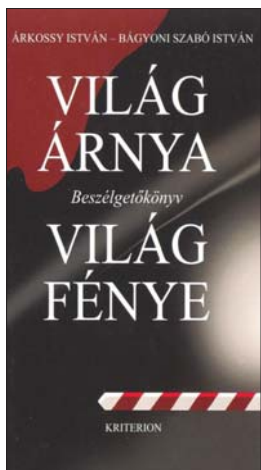
▶ Portré 4

Székely László szívárványai

Brassóban született 1936. május 3-án, és ott töltötte tanulóéveit. Moszkvában diplomatának készült, hazatérte után a külügyminisztériumban dolgozott, majd a moszkvai román nagykövetségen szolgált. Diplomataként olyan személyiségeknek tolmácsolt, mint Hruscsov, Gagarin, Edward Kennedy, Gheorghiu-Dej, U Thant ENSZ főtitkár. Székely László rövid portréja, 75 éves születésnapján.

▶ Recenzió 4

Elbeszélgetett életek

„Ugyan bizony, miről is beszélgethet két, egymást évtizedek óta ismerő szerkesztő ember, akiket a sors kedves városukból, Kolozsvárról Budapestre vezetett? Cseke Gábor írása Arkossy István és Bágyoni Szabó István „beszélgetőkönyvéről”.

▶ Jegyzet 4

A hallgatás szimfóniája

Lech Kaczynskit nem feledheti többé sem az, aki közvetlenül ismerte őt, sem az, aki csak másoktól értesült e rendkívüli egyéniség tetteiről. Mert végül is az ember tetteit hagyja hátra örökségként. Lech Kaczynski íratlan testamentuma elsősorban az Igazság tiszteletét hagyományozza a politikusokra. Adrian Leonard Mociulschi jegyzete.

▶ Színház 5

Bernarda szól a világhoz

Sikert aratott a székelyudvarhelyi Tomcsa Sándor Színház vendégjátéka Szardíniában. A „székely anyaváros” társulata a sinnai-i Teatro Civico-ban adta elő a Bernarda Alba háza című darabot.

„Nyitott könyv voltam”

Beszélgetés Maia Morgenstern színésznővel, a Bukaresti Zsidó Színház művészeivel

Maia Morgenstern az „A Sinai-hegytől a Vénusz-dombig” című színházi produkcióban (rendező: Alexander Hausvater)

Fotó: Salamon Márton László

Kevesen tudják Maia Morgensternről, a Bukaresti Zsidó Színház művészeiről, hogy ezelőtt tíz évvel a magyarországi Zsámbékon magyar nyelven játszott egy magyar történelmi drámában, a Bánk bánban. Katona József darabjának egyébként 1953 óta van román fordítása: Adrian Maniu műve a szakemberek véleménye szerint színvonalas munka, meg is jelent az ESPLA kiadónál az említett évben, bár még sem került soha színpadra. **3. oldal**

150 év magyar közművelődés

Bántó István

Százötven év örökségével sáfárkodhat a mai bukaresti magyar közművelődés. Elismerést kiváltó egy ilyen múltra visszatekintő munkálkodás bármely közösség szellemi életében, de különösen az a szórványlet körülményei között, amilyen a bukaresti magyarságé is. A szétszórtság, az elszigeteltség feltételei között a közművelődés jelentősége felértékelődik a közösségek teremtésében, az egyesületek megalapításában, amelyek egybegyűjtik a szórványban élőket, kialakítják a társulati életet, erősítik az együvé tartozás érzését. Az elmúlt másfél száz év folyamán mindig akadtak lelkes kezdeményezők és tettekre kész pártolók, akik szívügyüknek tekintették a magyar szó és kultúra közvetítését, a magyar szellemiség fenntartását sorstársaik körében. **Folytatása a 6-7. oldalon**

Chris Davis amerikai történész: a csángók Románia színezékei

Chris Davis közel egy évtizede kutatja a csángókat

Fotó: Fleischer Hilda

A román értelmiségiek és a politikai döntéshozók több éven át vallási, nyelvi, etnikai anomáliaként kezelték a csángókat Romániában, s amikor hovatarozásukról dönteni kellett, a megoldást kezdetben az asszimilációban, majd a teljes etnikai tisztogatásban látták. A két világháború közötti időszakban az értelmiségi és tudományos közösségek elkezdtek újjászervezni, újragondolni a román állam összetételét. Ennek eredményeként egyes kisebbségi közösségek etnikai, nemzeti identitását az állam teljesen kisajátította – fogalmazta meg a csángók mai helyzetéről szóló tanulmányában Chris Davis amerikai történész, kutató, akivel a csángók aktuális társadalmi szerepéről beszélgettünk. **2. oldal**

A csángók Románia színezékei

Interjú Chris Davis Romániában élő amerikai történésszel

Fleischer Hilda

► Először 2002-ben érkezett Romániába a Peace Corps szervezet oktatási programjával, és Sepsiszentgyörgyön tanított angol nyelvet és irodalmat. Ha jól tudom, akkor még az erdélyi magyarok, a székeliek iránt érdeklődött. Hogyan került kapcsolatba a csángókkal, miért foglalkoztatta ez a téma?

– A Szentgyörgyön eltöltött két év alatt nagyon kíváncsi vá lettem az itteni román-magyar kapcsolatokra, illetve azok – korántsem egyszerű – hátterére. Eredetileg valóban a székelyekről akartam tanulmányt készíteni, s már el is kezdtem beleásni magam a történelmükbe, amikor egyik kollégám felhívta a figyelmemet a csángók titokzatos világára, illetve arra is, hogy az elmúlt években angol nyelvű tanulmány nem igazán született róluk. A csángókról ugyan már hallottam, de nem tudtam róluk semmit, s ez egy egyedi alkalomnak tűnt, hogy egy újabb romániai ki-

sebbségi csoportot ismerjek meg jobban. Először Angliában próbáltam meg minél több anyagot összeszedni róluk, de amit találtam, majdnem egyenlő volt a nullával. Ezért fogtam magam, és egy rövid időre kiköltöztem egy csángó falucskába, Magyarfaluba, és próbáltam megérteni, hogy tulajdonképpen mit is foglal magában a csángó megnevezés, illetve mit jelent csángónak lenni.

► Sikerült kideríteni?

– Azt tapasztaltam, hogy már a falvakon, sőt az utcákon belüli közösségeket is nagyon megosztják a hovatartozásuk körül kialakult kérdések, illetve az ezekre adható válaszok variációi. Akadnak, akik tényleg azt vallják magukról, hogy ők csángók, és annak is érzik magukat, viszont sokan visszautasítják ezt az etnonim – egyébként a magyar értelmiség terminológiájából származó megnevezést –, mert úgy érzik, ezáltal megbélyegzik őket. Ezek az emberek vagy magyarul is beszélő románoknak tartják

A szerző fényképe

magukat, vagy egyszerűen nem is foglalkoznak a lakosság etnikai eredetének, illetve jelenlegi identitásának a szétválasztásával. Természetesen sok helyen lehet érezni mind a román, mind a magyar etnopolitikai hatásokat, bár hozzá kell tenni, hogy a

közösség az elmúlt pár évben komoly fejlődéseken ment át. Szerintem a legfontosabb az, hogy elkezdtek utazni, főleg Olaszország, Spanyolország és Izrael irányába, nyilván munkavállalás miatt, de a fiatalok továbbtanulási aránya is nő.

Az integrálásuk nem volt zökkenőmentes. Interjúalanyaim elmondták, hogy a csángó diákok elfogadtatása sem volt egyszerű egyes tanintézetekben, sokan már az első év után visszaköltöztek szüleikhez az iskola, az egyetem elvégzése után, de a nagyobb városokban ragadt fiatalok példája is gyakori. Mindez pedig oda vezet, hogy az idézhető határok, amelyek eddig a magyarokra, illetve románokra felosztott csángókat elválasztották egymástól, lassan eltűnnek, egyre kevésbé lesznek fontosak.

► Hogyan látja a társadalomnak e kisebbségi csoporttal való mai kapcsolatát?

– Én úgy látom, hogy a romániai lakosság nagy része egyáltalán nem foglalkozik a csángó témával. Vagy egyáltalán nem tudnak róluk semmit. A leggyakoribb megálapítás az, hogy a Moldvában is kivétel nélkül románok, de olyan véleményeket is hallottam már, miszerint a csángók magyar nyelvet be-

szelő cigányok, elmagyarosított románok, esetenként elrománosított magyarok. Akad, aki közömbösen viszonyul a témához, vagy totális tévhitekben él. Szerencsére ez a „nemzetiesítés”, kategorizálás lebomlani látszik, ami szerintem pozitívum, már csak azért is, mert vélhetően berekeszti azokat az etnográfus vitákat, amelyek néha olyan apróságokból születnek, hogy a csángók zenei világa magyar ritmusokra vagy román dallamokra épülnek.

► Mivel varázsolták el önt míg ott volt?

– A zenéjük, a táncuk, az izviláguk nagyon megfogott, ahogyan az a könnyedség is, amellyel az élet dolgaihoz hozzáállnak. Véleményem szerint ez az örményekből, németekből, ukránokból, magyarokból, románokból, vagyis az európai kultúrák legjavából létrejövő világ, amely gazdag, és napjainkban is féltve őrzött hagyományaikban is kimagaslík, nélkülözhetetlen színezéke ennek az országnak.

A dialógus nemcsak beszélgetés

Interjú Bálintfi Ottó temesvári filozófussal, a Látóhatár vitakör egyik alapítójával

Mészáros Ildikó

► Mit jelent a dialógus iránti hajlam, amelyet a származás sokszínűségében vélt felfedezni?

– Fogalmazzak meredeken. Két kultúra közötti szakadékban nőtem fel. Szatmárvédeki vagyok, így az egyik a német vagy inkább sváb kultúra, a másik a magyar. Édesanyám képviselte a német vonalat, ragaszkodott ahhoz, hogy Ottónak hívjanak, bár Octaviannak keresztelt el a román hivatal. A Bálintfi-ág is igencsak kevert: a család történetéből kiderült, hogy a nemességet csupán a 19. században vásároltuk, ezért nem írom a nevem két f-fel és három y-nal... Az én kicsi vagy első anyanyelvem a sváb volt. Ezt elfelejtettem, mivel az 50-es évek elején németnek lenni nem volt kellemes dolog, hát még ha apád katonára is volt, ezért visszamagyarosodtunk. Otthon is magyarul kezdtünk beszélni, az első osztályt is magyarul végeztem, majd amikor lett német iskola, akkor felébredt a családban a másik elkötelezettség, s másodikba már német osztályba írtak. Újabb nyomás nehezedett apámra, ezért ötödikben visszaíratott a magyar tagozatra. Mindkét nyelven olvastam és olvasok, értem a német szakirodalmat, hatnak rám a német irodalmi alkotások, de

németül nem beszélek folyékonyan. Ezt a kettősséget otthon is állandóan egyensúlyban kellett tartanom, ez tett a dialógus hívévé, hiszen számomra ez lett az alapállapot. Nem vagyok harcias alkat, mindenben dialógusra törekszem. Megéreztem a német népdalok sugallatát, s ha bánatomat, örömemet akartam kifejezni, akkor két nyelven, két melodikus kontextusban is kifejezhettem. Ez türelmessé tett és érdeklődővé. A dialógus feltétele ugyanis a másik gondolatai iránti érdeklődés. Tudnod kell, mit mond és gondol a másik fél, sőt azt is, hogy miért gondolja és mondja azt és úgy, ahogy éppen teszi. Akkor nem tűnik elfogadhatatlannak és abszurdnak a véleményednek szövegesen ellentmondó nézőpont sem. A tolerancia a véleménykülönbség iránti érdeklődésben gyökerezik. Ez a nyitottság, a szembenézés és a másik fél tisztelete a dialógus működésének alapja. Nincsenek is más szabályai, nincs leírható szabályrendszer, nem imádság és nem tízparancsolat.

► A Látóhatár egy évtizeden át működött 1974-től 1984-ig. A hetvenes évek látszólagos nyitása, szabadsága elősegítette létrejöttét, megszűnése pedig jelezte is a Ceaușescu-diktatúra durvulását...

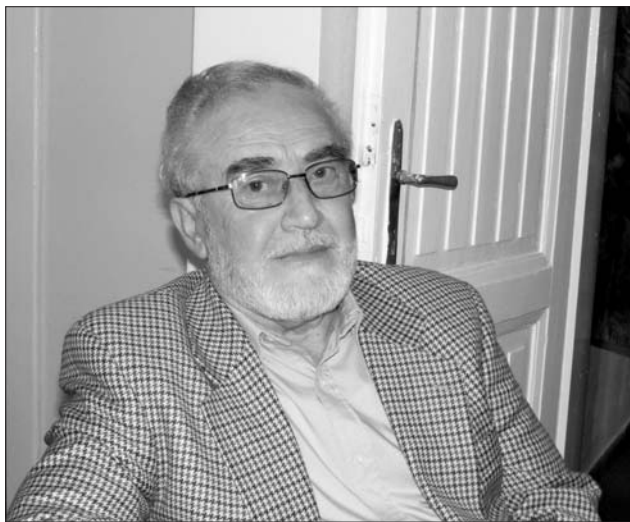

Foto: Paraké Zoltán

– A Látóhatár szerepét nem szabad alábecsülni, de túlbecsülni sem. Olyan nyitási trendbe, tendenciába, hangulatba illeszkedett, amit gyűlnek/gyűltek össze, akik csak azért jöttek Temesvárra a Műszaki Egyetemre, mert máshová származás vagy szülői elvárások miatt nem mehettek, valójában azonban nem akartak mérnökök lenni. A jelenlétüknek meg nekem is tetszett a találkozó, s úgy véltük, hogy csak esetlegesen leszünk irodalmi kör, a vitakör jobban megfelel az elvárásainknak. Így indultunk, ebből nőtte ki magát azzá, ami lett, leginkább azért, mert elébe ment egy szükségletnek.

lattól nem sértődött meg, de többet nem jött közénk. Nem tudhattuk, sem ő, sem én, hogy itt olyan tehetséges és igényes fiatalok gyűlnek/gyűltek össze, akik csak azért jöttek Temesvárra a Műszaki Egyetemre, mert máshová származás vagy szülői elvárások miatt nem mehettek, valójában azonban nem akartak mérnökök lenni. A jelenlétüknek meg nekem is tetszett a találkozó, s úgy véltük, hogy csak esetlegesen leszünk irodalmi kör, a vitakör jobban megfelel az elvárásainknak. Így indultunk, ebből nőtte ki magát azzá, ami lett, leginkább azért, mert elébe ment egy szükségletnek.

► Emlékszik-e néhány rendkívüli meghívottra, máig ható találkozásra, témára?

– Kétszer járt nálunk Kányádi Sándor. Főolvaszt néhány versét, s ez egy fél éven át lázban tartotta minden Látóhatár-tag érdeklődését. Olyan jó hírünk lett, hogy az előadók nem vártak a meghívásra, maguk jelentkeztek... Ebből egy kis gond is lett. Egyik meghívottunk Marosvásárhelyen baráti körben eldicsekedett: „Temesváron óriási dolgok történnek, elmondtam a diákoknak ezt-azt-amazt, megértették, nem ijednek meg semmitől!” A szolgálatos fülek jelentették, a vásárhelyi szeku kutakodni kezdett, lejött Temesvárra, kihallgatott 25 diákot meg engem, majd nyilatkozatot kellett írunk, hogy mit is mondott az a bizonyos riporter. Valós dolgot mondott, például azt, hogy Máramarosban, Nagyban egy propagandatitkár nem engedélyezte egy Bartók-kórus megalakítását, mondván, hogy Horthy nyelvén itt ne énekeljenek. Az újságíró elmondta, talán le is írta, de ugyan ki közölné volna le? Lett is megfigyelési dossziéja, minket meg figyelmeztettek, hogy többet ilyen ne legyen.

► A beszélgető kultúra kihelyezett képviselőjeként mit tapasztal, milyen most a beszélgető kultúránk? Milyen ma az értelmiség szerepvállalása? Mintha visszavonult volna...

– A beszélgető kultúra kihelyezett képviselője kollektív kategória, nem szeretném, ha személyesítenék, mert nagyon sokan voltunk ilyenek, köztük ennek a fogalomnak a kitalálója is. Ha ezt kiterjesztjük minden látóhatárosra, akkor szívesen vállalom. Feltétlenül változott a beszélgető kultúra. A szocializmusban a nyílt, közösségi beszélgetés templomkertben, temetőben történt értelmiségiek között, kis szobákban, kiskocsmákban, szélesebb körben csak nagyon ritkán. Kialakultak ugyan a szabályai, személyes volt, életközeli, de a szólásszabadsággal ez a kultúra kikerült a piacra és inflálódott. Miután mindent a fórumra vittünk, a beszélgető kultúra is elkezdett silányulni. Az értekenyebb értelmiségi pedig visszavonult, hiszen ebben a hangzavarban, ebben a nagy veszekedésben nem tudja megvalósítani önmagát. A legtisztábbnak megélt érzelmeit önzésnek nagyzási hóbortnak nézik, azzá nyilvánítják. Vissza kellene szerezniük a kimondás igényességének érzékét és a hallgatóságot. Mert a dialógus nemcsak beszélgetés, hallgatás is. Míg az egyik beszél, a másik hallgat. Nem úgy, hogy nem is hallja a beszélőt, hanem úgy hogy mindent hall. Intenzív a beszéd, és intenzív a hallgatás is, mint a valódi szerelemben. Így gondolom, és így is tanítom.

„Nyitott könyv voltam”

Beszélgetés Maia Morgenstern színésznővel, a Bukaresti Zsidó Színház érdemes művészeivel

Zsehránszky István

► **Ezelőtt tíz évvel a magyarországi Zsámbékon magyar nyelven játszott egy kiváló és híres előadásban, egy magyar történelmi drámában, nemzeti drámában.**

– Valóban: egy magyar klasszikus drámában, Katona József darabjában, a Bánk bánban játszottam. Nagy izgalommal fogadtam a felkérést, hogy résztvegyek Zsámbékon ebben a kulturális projektben, a Bocsfárdi László által rendezett előadásban, szó szoros értelmében pánikba estem tőle. Mindenekelőtt azért vállaltam, mert nem egy divatos, hanem egy nagy rendezővel dolgozhattam. Divat jön és divat megy, egyiket jobban felkapják, a másikat kevésbé.

► **De a színház marad.**

– A színház marad. Miként a mélyenszántó, szép, jól kidolgozott munkák, amelyek komoly, bátor üzenetet hordoznak, s amiért – érdekes módon – megtörténhet, hogy szentségsértőnek minősítik az alkotót, szintén megmaradnak. A Bánk bán színrevitele valójában egy küzdelem és állásfoglalás nem kimondottan valami ellen, hanem valamivel szemben: az előítéletek elvetése, szembeszegülés a betokosodott gondolkodással, az újtól való félelemmel, a közönnyel. Bocsfárdi Laci művész a szó valódi értelmében, mit is tehetett volna egyebet? Bátran és szeretettel belevágott egy teljesen új, friss, és mondhatni gyermeken tiszta olvasat készítésébe. Valójában nyilván ez az olvasat is történelmi szöveg, de olyan, amellyel a rendező vállalja a márt, amely tartalmazza mindannyiunk tapasztalatait, gondolkodásmódját, és ehhez hívott társnak, hogy játsszam el Gertrudis szerepét. Először megrémültem. Uramisten! Magyar nyelven? Hát az roppant nehéz nyelv, roppant különös nyelv.

► **Nem az indoerópai nyelv közül való.**

– És csak akkor sikerülhet, ha rendkívül komolyan, szeretettel, tisztelettel közeledünk hozzá. Meg kell értenünk ennek a nyelvnek a zenéjét! És meg kell őriznünk azt. Az idő pedig, ami rendelkezésünkre állt, nagyon kevés volt. Rövid, mint mindig, amikor alkotásról van szó. Ilyenkor legalábbis sohasem elegendő: meg kellene csinálni még ezt is, meg ezt is, meg ezt is... De ami borzalmasan szép volt, az ahogy a rendező megindokolta, miért ajánlotta fel nekem ezt a szerepet, miért választott rá engem, miért akarta, hogy együttműködjek vele ebben a kulturális

projektben. Gertrudis egy más országból jött királyné. Idegen ő, akár idézőjelbe tesszük ezt a szót, akár nem; és megpróbál beilleszkedni egy más ország valóságába, ahová azért hívták, hogy az uralkodó oldalán álljon, vagy hogy uralkodóként létezzék, miként azt a személyes becsvágya, makacssága, hibái engedik, s ami tragédiába torkoll. Mindennek az személyes indoklása volt a feladatom: mit tehet, mit nem tehet, hol áll meg... Kezdve a kiejtésével, ahogy az ország nyelvét beszéli, vagy ahogy a környezetben lévőkhöz szól, ahogy meg akarja értetni magát, illetve hogy ő maga milyen mértékben érti vagy nem érti azt a világot, amelybe került, s amellyel szembesülnie kell uralkodói tisztségében. És ekkor már belülről is kezdtük építeni a szerepet, amellyel ahogy a külsejét formáltuk, pontosan megrajzolva azt, hogyan fejezi ki magát megjelenéssel, szóval, és miként tanulja tisztét. Uramisten, most is érzem, miként szembesültem a szöveggel. Az ismeretlenek eme kolosszusát látva majd szétrobbant a fejem! És akkor a Bánkot alakító Kulka Jánossal és a többiekkel együtt kéz a kézben nekifogtunk a munkának. Jóbarátok lettünk, nagyszerűen kommunikáltunk.

► **Körvonalazódott a szereplő igaza.**

– Meghatározó az is, hogy mennyire fogadták őt be, vagy pedig utálták. Vagy, hogy a becsvágy mikor szünteti meg ennek az aszszonynak a józan ítélőképességét, és mikor követ el emiatt hibákat, sőt az atrocitásoktól sem retten vissza, ami aztán, nevezzük így: jogos bosszút, megtorlást kíván. Olyan tetteket követ el, amelyek miként az antik színházban, elindítják a végzet lavináját, ami elsodor mindent, beleértve Gertrudist is.

► **És hogyan szólalt meg Gertrudis magyarul?**

– Ez roppant izgalmas volt. A kollégák segítségével. Nagyszerű kollégáim voltak. Ez más alkalommal is bebizonyosodott róluk: nagyszerű színészek, nagyszerű filmekben láthattam viszont őket. Sokat segítettek nekem mindannyian, kivétel nélkül. Részletekbe menő, finom munkát végeztünk a kiejtés beállításáért. Nem úgy, mint ahogy a nyári színházakban szokás, ahol jó akárhogy. Sőt, ellenkezőleg.

► **Zsámbékon művészsínházat csinálnak...**

– Igazi színházat. Megértettek, segítettek. Látták a szorongásaimat, nyitott

Fotók: Salamon Márton László

könyv voltam számukra, és olvastak belőle. Látták a réműletemet, és segítettek, sőt a szorongás, a réműlet talált kincs lett, sikerült beépítenünk a szerepbe. Hogyan szólaltam meg magyarul? Hát a beszédtechnikának, a rengeteg sok, intenzív beszédtechnikai gyakorlatnak köszönhetően. Beszédtechnikáztunk keményen. És ez adott pillanatban megjelent a színpadon is. Gertrudis, Biberach közreműködésével, gyakorolja azokat a különleges magyar magánhangzókat. És nem tűnt komikusnak, hanem igazi emberi pillanatot volt, ahol egy különleges helyzetben megmutatkozott a királyné sebezhetősége, törekvése. Mintegy előrevetítette a későbbiek... A vár fokán sétál és tanulja a leckét, mint egy iskoláslány – s megpillantja a lenti világot, amellyel szembe kell néznie, ha akarja, ha nem.

► **Éppen ez az, ami furcsa: egy középkori rom, a méreteiben is lenyűgöző, megdöbbentő zsámbéki romtemplom közelében zajlik az előadás, vadromantikus környezetben. Hogy talál ez a darab mai-ságát célzó rendezői felfogással?**

– A jelen is bejött, hasonló erővel. A hosszú próbaidőszakban végig gyönyörű idő volt, napsütés, meleg, almodni sem lehetett volna jobbat. Aztán a bemutató napján zuhogott az eső. Miután elállt, elkezdődött az előadás. Aztán újra zuhogni kezdett.

► **És állítólag Ön volt az, aki megmentette az előadást. A kollégái ugyanis már lemondtak. Szédtek volna a sátorfájukat. Ön viszont azt mondta: Nem. Be kell fejeznünk!**

– Így volt. Kollégáim a veszélyre gondoltak, amelynek a vizes, csúszós helyszínen ki voltunk téve. Én viszont láttam azt, hogy a nézők a zuhogó esőben sem mozdulnak a helyükről, úgy illett, hogy befejezzük az előadást. És meg is kaptuk érte a jutalmat: ritka nagy tapsot kaptunk. Nem hittem volna, hogy egy újtó, merész felfogású, egyesek számára talán szentségtörő produkciót ilyen jól fogadnak.

► **Lehet, hogy pontosan azért fogadták olyan jól, mert meglegelték már a közhelyeszerű hagyományos történelmi és nemzeti dráma beállítását. Valami újat, valami igazat vártak. És bejött! A Bánk bánban ott van mindez, csak le kell hántani róla a kardosköpenyes-nemzeti közhelyt. És azt hiszem, e tekintetben úttörés volt a zsámbéki előadás. Leg-**

alábbis ezt hallottam róla. – Én is azt hiszem, hogy erről volt szó. Tiszteletben tartva a művet és a szerzőt, aki a magyar drámairodalom egyik alappillére, nyilván hogy nem az ő ellenére kívántunk játszani...

► **Ami nem is lett volna értelmes dolog, hiszen axióma az, hogy aki nagy előadást akar csinálni, kéz a kézben halad a szerzővel, ellenkező esetben egymást gyengítik, és nem jutnak messzire. Ez alól a Bánk bán sem lehet kivétel.**

– És kár lenne, kár és vétek. Mert mi az emberit kerestük, és bízunk a rendezőben és a magunk színészi intuíciójában...

► **És hála Istennek, ott van az emberi a Bánk bánban, bőven található ott belőle. – Bátorság dolga: képesek vagyunk-e vállalni azt, amit a darab kínál. Úgy gondolom: a bátorság megvolt.**

– Senkálzky művész úr mondta, ő pedig eléggé jól ismeri a darabot, már 1945-ben játszotta Bánkot, a címszerepet, most pedig – tíz éve – Zsámbékon ő volt Mihál bán, hogy véleménye szerint mindaz, ami jelenleg történik ebben az országban (a XXI. századi Romániában), az ott látható a Bánk bánban. Csak legyen szemünk a látáshoz. Hihetetlennek tűnt, mert nem ezt tanítják róla. De kézbe véve újra a darabot, rájöttem, a 97 éves Senkálzky Endrének igaza van. Tanulhatnánk tőle modernséget!

► **Valóban, korunk képe.** – Klasszikus mű, tehát aktuális: a múltban, a jelenben, és ... a jövőben is. Ez már elkerülhetetlen. Szomorúan gondolkodom arra, hogy olyan sokat dolgoztunk...

► **... és olyan keveset játszották, mindössze kétszer vagy háromszor.**

– Háromszor. Pedig el szeretnénk volna játszani mindenhol, akár Ausztráliában is. Az előadás nyitása az egyetemesre, az egyetemes emberire, egy shakespeare-i mű szólal meg benne. Nem vagyok híve semmilyen összehasonlításnak, az értékrend jelzésére használtan a nagy nevet. A mű és az előadásunk visszhangot keltett volna minden művészetre nyitott lélekben.

► **El tudná-e képzelni a Bánk bán román színpadon?**

– Nyilvánvaló, hogy el tudom képzelni. Pontosan úgy, ahogy Shakespeare és Csehov elképzelhető, és jelen van, ahogy az egyetemes drámairodalom nagy művei elképzelhetők itt.

Elbeszélgetett életek

Árkossy István és Bágyoni Szabó István „beszélgetőkönyvének” margójára

Cseke Gábor

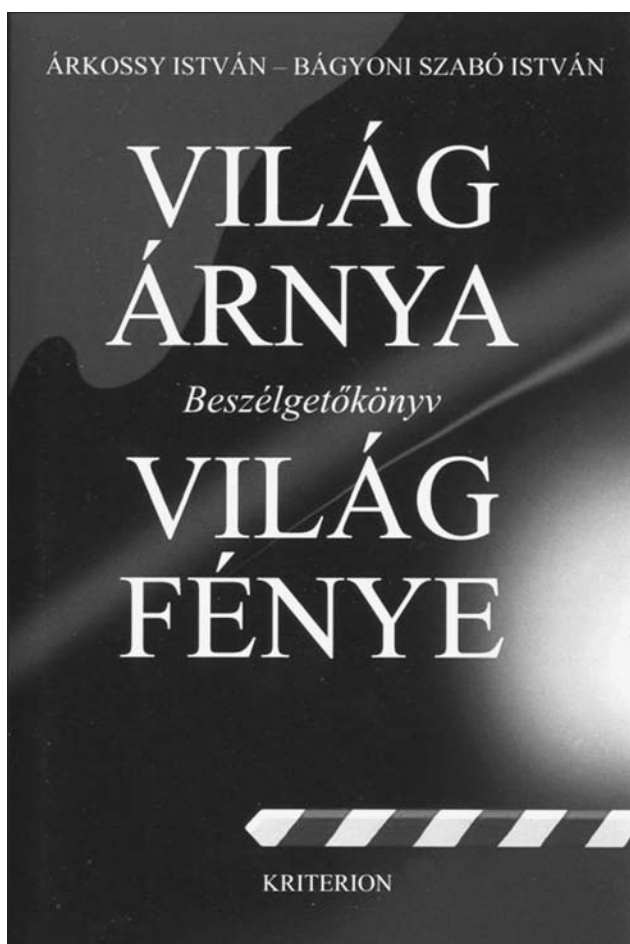
Míg kézbe nem vehettem, és még csak hírt hallottam, erősen dolgozott bennem a kíváncsiság, hogy ugyan bizony, miről is beszélgethet két, egymást évtizedek óta ismerő, mert jóideig egyazon kis létszámú szerkesztőségben dolgozó szerkesztő ember – egy grafikus és egy író –, akiket a sors kedves városukból, Kolozsvárról Budapestre vezetett? Ráadásul nem is élőbeszédben történik mindez, hanem egymásnak elektronikusan küldözgetett levelek formájában...

Most, hogy az elolvasott könyvet – amely 15-15 levélből áll össze – becsuktam, és kérdésemre is választ kaptam, a korábban furcsának vélt helyzet a maga természetességébe öltözött. Be kellett látnom, hogy az életnek jócskán el kellett haladnia ahhoz, hogy a két ember ráébredjen: a közös munkahely és sors éppen csak arra volt elegendő, hogy most, amikor minden akadálytól mentes, alapos kibeszélésre nyílt alkalom, és támadt belső késztetésük, megtalálják a közös nyelvet és a közös témát; azt a világot, aminek árnyait és fényeit fokról fokra próbálják visszaidezni. Ez a közös téma és világ: maga Kolozsvár. A Város, amely egyiküknek valóságos bölcsője, otthonos biztonsága, szellemi kútfeje, a másiknak pedig az emberré válás, az értelemszerű kinyílásnak és a szakmába való betörésnek kitörőhatatlan, fontos stációja. Életük közös metszéspontja köré pedig rendre, az emlékezés kaleidoszkopikus szelei előtt is meghajolva,

felsorakoznak a gyermekkori élmények és álmok, az alkotó tehetség feltörekvésének első impulzusai, tanítómesterek és jóbarátok, olvasmányok és tanulmányok, emlékezetes helyek, történelmi relikviák, családi legendák és rokoni kapcsolatok, és ez a merőben különböző világokat összekötő közeledés a közös fókuszhoz – a Szentegyház utcai Utunk-szerkesztőséghez – valami egészen különös ritmust ad az emlékezésnek.

A beszélgetőtársak rendszerint egymás szájából veszik ki a szót, de csak azért, hogy a „saját hullámhosszra” való áthidaláshoz teret biztosítsanak. A beszélgetés nélkülöz mindenfajta szembenállást, még csak tündő vita sem támad kettejük között, ennek ellenére mind Árkossy, mind Bágyoni Szabó önmagukat adják. Az előbbi a szokottnál is választékosabb kíván lenni, mintegy „megadja a módját” a tálalásnak, ezért olykor modorosnak és szónokiasnak hat. Előszóval használja a színhelyek és a helyszínek részletekbe menő leírását, e fény-árnyék játékban ő az erős reflektorfényeket, a színes, egymással versengő, kidolgozott részleteket kedveli. Az utóbbi, a szavak gyakorlott mestereként kevésbé tördök mondandója felöltözöttségével, ezért tud direkttebb, nyersebb, és ha kell, szenvedélyesebb lenni.

A beszélgetést nem kötik meg előre lecövekezett útjelzők, és mégis, mintegy magától értetődően a nagy erdélyi-emberi-magyar sorskérdések felé kanyarodik majd minden gondolat, emlékmorzsa, említésre méltó intelem. Kolozsvár amúgy

is különösen hálás társalgási téma, hiszen az erdélyi magyarság létezésének meghatározó városa, fellegetényeket, a színes, egymással versengő, kidolgozott részleteket kedveli. Az utóbbi, a szavak gyakorlott mestereként kevésbé tördök mondandója felöltözöttségével, ezért tud direkttebb, nyersebb, és ha kell, szenvedélyesebb lenni.

roppant elegáns fedélterve az Árkossy, szövegeit megtoldja még nyolc grafikkával, amelyek magukba sűrítik képileg mindazt, amit az elvesztett anyaváros mindkét szerzőnek szimbolikusan is jelentett. Bágyoni Szabó szövegeiben viszont gyakran felbukkan a szavakból világot teremtő író, a mesélő kedvű ember, aki írói teljesítményként kezeli leveleit, amelynek szintjéhez többször is sikerül felemelnie grafikus barátját. Különösen jelentésszerű Árkossy István sorsában az a mozzanat, amit ritka megjelenítő erővel ad elő: gyermekifjú látogatása a neves kolozsvári miniatűr-

festőnél, Tóth Istvánnál. A gyermekkori illúzió és a realitás ütközéséből sajátosan tanulságos élmény születik: rá kell ébrednie, hogy a művésszé válás útja sokszor az apró, kevésbé izgalmas, pontosan visszaadott részletekkel, az szorgalmas gyakorlás mozaikjával van kiköveve. A romantikus festőélmény helyett megkapja az első igazi leckét a művészi munkából és alázatból, illúzióitól pedig lassan kénytelen megszabadulni. A látogatás hatására hirtelen más színben, csodálatos fényekben fürödve tárult föl a világ: a művész szeme kinyílt, s úgy özlött be rajta keresztül a látvány, ahogy a szíve és az esze diktálta.

De Bágyoni Szabó István is megkeresi s fel is leli íróvá-költővé válásának gyökereit, az első késztetések hamujába sült „pogácsáit”, sőt kiderül, arra is jól emlékszik, miként született meg egy lyukasórán, a falusi iskola padjaiban, tanári felszólításra, az első verse, ami után kisebb-nagyobb kihagyásokkal, de nincsen megállás? Ugyancsak tanulságos az a tündő hazaútja a cigánysoron, ami alatt fejben faragott vesszőit illesztette egymás mellé az esetek sorsáról, de amit aztán soha sem tudott befejezni, mert „megállt a tudománya”:

„Mély a sár, cuppog a csizma,
Az éccaka szederinda.
Ráfonódik bokáimra,
Rákönyököl vállaimra.

Csillag alatt asztalt terít
a néma ég – a fagy nyérit,
Mintha csikóm, aki hol már...
Jaj, be messze van Kolozsvár!

Egyedül fel, egyedül le...
Isten sáros hegedűje

Mint cigánylány, magát rázza,
S világ világát kontrázza.”

Cspongó az elbeszélés, mindkét oldalon, de az emlékezők kitartóan otthon járnak. Mai életterükből szinte semmi sem sugárzik át múltjukra, az otthoni emlékektől való távolság belső látásukat élesíti, víziókat kelt életre, de mindenről Erdély szelleme néz vissza ránk, amint beragyogja két otthonra lett, de igazából otthonatlan művészember alkonyi számvetését. Oly méltóságjeljes ez a memóriaripróba, mint egy közös virtuózmutatvány, amely magába sűríti mindazt, amit a két alkotó ember őseiből, környezetéből, mestereiből, barátaiból és ellenségei gáncsaiból is magába épített, elfogadott vagy magával lopott hetedhét határon túlrá. E levelekben életek vannak elbeszélve, amelyek művek és alkotások körül keringenek, amelyek ezáltal nem csak értelmet, hanem magyarázatot is nyernek.

A könyvet bevezető és értelmezni próbáló Zalán Tibor látni véli, hogy e négykezes kísérlet után a szerzők talán majd megírják a közös mentsvár, az Utunk hadállásai mögötti küszködéseiket, szándékaikat és egyre mélyebb csalódásaikat, mindennapi apró örömeiket. Meglehet, hogy egyszer majd meg vállalkoznak egy ilyen feladatra, de úgy érzem, hogy Árkossy István és Bágyoni Szabó István e könyvében a maguk részéről kerek egészet alkotott. Az Utunk legendáriuma olyan kemény és szerteágazóan terebélyes fa, amire még nem született meg a szükséges fejsze...

Figyelő

Székely László szivárványai

Barabás István

Székely László 75 éves. Brassóban született 1936. május 3-án, és ott töltötte tanulmányait. Moszkvában diplomát készített, hazatérte után a külügyminisztériumban dolgozott, majd a moszkvai román nagykövetségen szolgált. Diplomataként olyan személyiségeknek tolmácsolt, mint Hruscsov, Gagarin, Edward Kenedy, Gheorghiu-Dej, U Thant ENSZ főtitkár. Mivel nem vállalta azt, hogy felettesei javaslatára nevét Ladislau Secui-ra változtassa, foglalkozást kellett változtatnia: újságíró lett. Közben kedvelt sportját, a testépítést űzte, edzői és nemzetközi bírói képesítést szerzett, és felesége – Székely Králik Lenke tanárnő – segítségével meg-

honosította ezt a sportot az országban. Az újságírás mellett változatos tematikájú könyveket írt: diplomácia-történet, külpolitika, sport, útleírás, emlékirat, legutóbb pedig önéletrajzi elemekkel átszőtt szépirodalmi kötetet jelentetett meg (Kutya élet, 2008).

Brassó, Moszkva, Bukarest – aszfaltfüggő életút. Bizonyára ez magyarázza, hogy Székely László szépirodalmi alkotásaiban eljutott a természet pompás szépségeinek fölfedezéséhez is. Regényében, elbeszéléseiben emborsorsok kavarognak hol lélekrontó városi körülmények között, hol főképpen a természet csodálatos szépségű tájain, rendszerint állatok társaságában. Így született meg Székely László új könyvének a Szivárványkeresés-

nek az elbeszélésfüzére. A színtér itt is a város, a falu, a hegyek, az erdők, a Duna-delta sokszínű világa. Mi az, ami lebilincseli az olvasót? Az elbeszélésekben szemléletesen megjelenített emberi életsorsok változatossága, a szivárványkeresők hol győztes, hol tragikusan végződő túsakodása az élet viszontagságaival. Azután az őszi erdő, a kasza alá érett rét, az ébredő tanyavilág, a hajnali ködbe burkolozó havas, a Delta vízi világának színpompás leírásai. Kiegyeztetettségét, rajongó csodálatát, ahogy megrögzött városiakói minőségében állhatatosan igyekszik pótolni, amit mind ez ideig elmulasztott: a feloldódást a szülőföld másik arcának szépségeiben.

Legzet

A hallgatás szimfóniája

A lengyel elnököt szállító repülőgépet lezuhánásának és a rajta lévő: Lech Kaczynski lengyel államfő és felesége s több mint kilencven lengyel államférfi halálának híre vilámcsapásként érte a világot, szíven ütött mindenkit. Belénk íródott Kaczynski elnök képe, az energikus emberé, aki a 80-as években a kommunista rendszerrel szembeni ellenállás soraiban harcolt (és le is tartóztatták a Jaruzelski tábornok által bevezetett statárium idején). Lech Kaczynskit nem feledheti többé sem az, aki közvetlenül ismerte őt, sem az, aki csak másoktól értesült e rendkívüli egyéniség tetteiről. Mert végül is az ember tetteit hagyja hátra örökségként. Lech Kaczynski íratlan testamentuma elsősorban az Igazság tiszteletét hagyományozza a politikusokra. Most ne firtassuk,

hogy mennyire örülnek neki. Kétségtelen, hogy Lech Kaczynski elnök halála egybeesik a katyni tragédia 70. évfordulójával, és felnyit egy múltbeli sebet: a világ emlékezetébe idézi a történelem során súlyos megpróbáltatásoknak kitett lengyel nép szenvedéseit és áldozatkészségét, amellyel szabadságát, önálló államiságát védelmezte. Az együttérzés spontán megnyilvánulásai, az hogy oly sok ember kereste fel világszerte a lengyel követéseket és gyertyát, virágot helyezett el a légi katasztrófa áldozatainak képe előtt, létrehozta az emberi összetartozás, a tényleges közösségi érzés ritka pillanatát. Miként a nagy lengyel zeneszerző, Witold Lutoslawski mondta: vannak olyan érzések, amelyeket nem lehet szavakba foglalni. A hallgatás

szimfóniájának nevezhető az a néma tiszteletadás, ami napokon át tartott Lengyelország bukaresti nagykövetsége előtt, ahová érzéseire hallgatva ellátogatott sok román, romániai lengyel és más nemzetiségű állampolgár. Ha létezik barátság a népek között, ez minden bizonnyal annak a megnyilvánulása volt. A történelem folyik, mint a folyó – megszakítás nélkül. Az áradat alkotó eleme, az ember, bármennyire is rövid életű, halandó, a tetteiben kifejezésre jutó méltóság és tisztesség révén maradvány nyomot hagy a közös emlékezetben, az emberi érték tanújeként marad meg a jövő számára. Lech Kaczynski a lengyel nép hőseként él tovább, kitörőhatatlanul emlékeztünkben.

Adrian Leonard Mociulski

Színházi tudósítás Szardíniából

Bernarda szól a világhoz

Sikert aratott a székelyudvarhelyi Tomcsa Sándor Színház vendégjátéka az olasz szigeten

Lőrinczi László

Aki ránéz Európa térképére, nyomban észreveszi, hogy a déli határainkat mosó Földközi-tengerben a legnagyobb sziget Szardínia; az olaszok szeretik minikontinensnek is nevezni, tekintve nagy kiterjedését, hegyeit-völgyeit-folyóit, vasúti és úthálózatát, számos kikötőjét, több nagy városát, iskoláit, egyetemeit. Lakossága másfél milliányi, közjogiilag Olaszország autonóm tartománya, államnyelve az olasz, de a szárd nyelv használata is el van ismer-

kén hátat fordít a síkságnak”. Régi belvárosa műemlék-jellegű, és védett. Közkezdvelt kirándulólhelye a dombhát nyugati oldalán húzódó fenyves, amelyet az első világháború idején ültettek, hogy megkössék az esőktől csúszékony talajt; alsó peremére védőfalat is építettek. Irattárilag bizonyított tény, hogy ebben a nagy munkában magyar hadifoglyok is részt vettek.

Nekem hamar feltűnt, amikor idekerültem, hogy Sannai-ban pezseg a művelődési élet. Úgy is mondhatnám, hogy erős genius loci működik itt, sokféle ki-

segtelen, hogy a „hegyi emberek” öntudata lobog a sienneisuk (sinnaiak) szemében.

Hat éve színházi mozgalom új, különálló épületet kapott az Európai Unió segítségével – fent, a magaslat tetején! Megcsodáltam az elegáns, modern, 380 ülőhelyes termet, amelynek a technikai felszereltsége is kitűnő, például fényhatások elérésére. Ha az Európai Unió „elhintene” még egy-kétszáz ilyen termet Spanyolországtól Lengyelhőnig, ez bizony komoly dobás lenne részéről a kultúra tevőleges szolgálatában!

Lorca-darabbal... Örvendtem, de még mennyire, hogy ilyenformán láthatom a földjeimet, és elmondtam, amit csak tudtam Székelyudvarhelyről és nevezetes szülőttjéről (és halottjáról), Tomcsa Sándorról (1897–1963). Hallgatóim végül azt is megértették, hogy a szintársulat „magyar nyelvű”.

Visszapillantó. Úgy 1936–1937 táján, még mint kolozsvári gimnazista, irogatni kezdtem a Brassói Lapokba, s persze buzgón vásároltam és olvastam szombati irodalmi mellékletét – így ismertem meg

Calvisi asszonytól, a sinnai-i Teatro Civico (Városi Színház) igazgatójától (és rendezőjétől) megtudtunk: nem akármilyen vendégjátékról van szó, hanem egy EU-projekt elindításáról azzal a jelszóval, hogy „Bernarda Talks to the World” („Bernarda beszél a világgal”), mégpedig négy nyelven és négy országban (Olaszországban, Spanyolországban, Romániában és Lengyelországban), a sinnai-i, a murciai, a székelyudvarhelyi és a lodzi színházakban, amelyek műsorukba iktatták Federico Garcia Lorca tra-

színjátszásunknak új értéke Csurulya Csongor Bernarda-rendezése.

Habozás nélkül írtam le ezeket a szavakat, mert minősítésemet megerősítette a dörgő taps attól a – szép számban összegyűlt – közönségtől, amely a magyar szöveget (András László fordítását) nem érthette; de lenyűgözte a nagyérdeműt az előadás „drámai koreográfiája”, a látvány lelket hökkentő ereje. Kitűnt belőle az is, hogy művelt, iskolázott színészek a székelyudvarhelyiek, a mozdulataik suhogtak, a szavuk vágott.

Székelyföldtől – Szardíniáig. Balra a „székely anyaváros” társulatának otthonát adó Művelődési Ház, jobbra a székelyudvarhelyi Tomcsa Sándor Színház művészeinek „családi fotója” a sinnai-i Teatro Civico előtt

ve minden vonatkozásban. Egyébként – meglátásom szerint – a szárd irodalom „még nem nőtte ki magát”, regionális jelentőségét, fajsúlyát tekintve nem mérhető össze például az erdélyi magyar irodalommal.

A sziget fővárosa, Cagliari, a hajdani görög Karalis, amely egy nagy tengerből mélyéből a szó szoros értelmében kitekint Észak-Afrikára. Éghajlata kellemes, havat csak a legmagasabb hegycsúcsokra szór – néha – a tél. Settimo San Pietro, ahol élek és dolgozom, hétezer lelket számlál, kisvárossá serdült régi szárd falu; Cagliari közelében, a Tírrén-tenger partján, egy észak-déli irányú hegylánc lábánál. A főváros tőlünk – autón – a legnagyobb forgalom idején is félóra alatt elérhető a sima déli úton. Észak felé viszont össze van nőve a tizenhétezer lakosú Sinnaijal, amely már egész kiterjedésében a hegyre támaszkodik, s a magasban – ahogy itt mondják – „büsz-

hatással. Éveken át jártam fel Sinnai-ba koncertekre, kiállításokra, könyvbemutatókra, műkedvelő színházi előadásokra. Ezek a rendezvények általában a városháza nagytermében zajlottak.

Honnan ez a szellemi lendület a szomszédos hegyen? Egyesek, főként az öregek, azt állítják, hogy tulajdonképpen bibliai gyökere van a „nyüzgésnek”! Ugyanis – szerintük – a város neve ama legendás Sinnai-hegyre utal, amelynek a hírért már az ókereszténység első századaiban ismerték itt, s ezért vették fel nevét az őslakók. De arról is szól a fáma, hogy a rómaiak annakidején zsidókat telepítettek erre a vidékre, s később – már a középkor vége felé – a spanyolok is... Ez a kolónia akart volna emlékeztetni az elvesztett hazára a Sinnai névvel? A nyelvészek szerint viszont protoszárd eredetű szó, amelynek a pontos jelentése még nincs tisztázva. Volt, ahogy volt, de az két-

Közjáték. Amikor a Kolozsvári Rádióból (egyik unokahúgom közvetítésével) megtudtam a hírt, hogy a székelyudvarhelyi Tomcsa Sándor Színház Szardíniába készül vendégszerepelni, bizony megdobbant a szívem... S azon gondolkodtam, vajon melyik városban ütök fel a sátorfájukat a (székelyek? Eszembe sem jutott, hogy néhány napig a szomszédaim lesznek a Sinnai-i hegyen!

Minden a settimói nagybárban derült ki. Ez az „intézmény” (mert az!) akár a karikatúrája is lehetne egy budapesti irodalmi kávéháznak, de abban is különbözik tőle, hogy a cappucino itt sokkal jobb. (Ezt személyes tapasztalat alapján állíthatom.) Egy reggel, amikor beléptem, hárman is közrefogtak, kezükben az újsággal, hogy mondjak valamit erről az Odorheiu Secuiesc nevű romániai városról, amelynek a szintársulata Sinnaiban fog vendégszerepelni egy Garcia

Tomcsa Sándor nevét. Humoros-szatirikus cikkeit és karcolatait nagyon élveztem, mert a székely kispolgárt vették célba, akit én a rokonságomban már régen észrevettem, de akiről Nyirő József – és Tamási Áron is – hallgattam. Remekül írt Tomcsa! Regényeket vártunk tőle, de a színpad felé fordult, egy olyan városban, amelyet csak vándorszínészek kerestek fel néhanapján.

Személyesen nem ismertem Tomcsát, de gyakran hallottam róla (Bukarestben) barátjától és pártfogójától, Szemlér Ferencről. Szemlér úgy jellemezte, mint „a legszerényebb magyar író”, akit csak ismert irodalmunk... De azt is hangsúlyozta, hogy a magány nem tesz jót Tomcsának; valamelyik nagyobb szerkesztőségben lenne a helye, fiatalok közt. Ez nem történt meg, s a mellőzésért csak most kárpotolják.

A projekt. Az első dolog, amit Maria Assunta

gédiáját, a Bernarda Alba házát. Ezt a nagy ívű projektet kölcsönös látogatások útján valósítják meg.

Nekem tehát az volt a hasznom a jelzett körforgásból, hogy a sinnai-i Városi Színházban láthattam a székelyudvarhelyieket, és hallhattam szép magyar beszédüket.

Bernarda Alba háza. Ezt a világszerte ismert, megrázó darabot nem könnyű színpadra állítani, mert cselekménye alig van, a rendezőnek párbeszédet soroztatni kell eleven életté varázsolnia. A székelyudvarhelyi előadást Csurulya Csongor rendezte.

Azzal a szívet bízsergető jó érzéssel keltem fel a zsöllyeszékemről, hogy nagy, felejthetetlen élményben volt részem. Projekt ide, projekt oda – ezt az előadást elvihetik Párizsba is az UE-megbízottak, akik – mint láttam – sűrűn fényképeztek a játék alatt. Egész színházi műveltségemre hivatkozva mondhatom, hogy erdélyi magyar

Kiemelnék még a főszereplőt, P. Fincziski Andrea alakítását; sajátosságánál fogva koncentráltan hívja fel magára a figyelmet. A sinnai-i nézők nem ismerik – mert nem ismerhetik – Bródy Sándor Nagy Istvánját a Tanítónőből, a magyar úri gőg megtestesülését, de megértették a székelyudvarhelyi művésznőt körülölelő atmoszférából, hogy Barnarda Alba, a spanyol nagyasszony nincs egyedül a világon, ezért kell mindenfelé keresni...

Az előadás megvalósítói: színészek (betűrendben): Antal Csaba, Jakab Orsolya, László Kata, Márton Réka, Mezei Gabriella, P. Fincziski Andrea, Szász Kriszta, Varga Márta, Vidovenyecz Edina; **munkatársak:** Orbán Ferenc (zene), Lőrincz József (mozgás és hang), Tóásó István (fény), Kolozsi B. Ilona (súgó), Csomós Tünde Timea (irodalmi titkár).

Settimo San Pietro, 2010. márciusában

150 év dióhéjban

Magyar közművelődés

Folytatás az 1. oldalról

Beszédes bizonyosság erre az a számos egyesület, egyesület, társulat és kör, amely kezdeményezésükre alakult, és működött hosszabb-rövidebb ideig. Művelődési tevékenységük eltérő színvonalú volt, mind a tartalom, mind a kivitelezés tekintetében, ám azonos az irányultságuk: az anyanyelvi műveltség éltetése. Támasztékul szolgáltak a nemzeti kultúra fenntartásában, és torlaszt emeltek – hosszabb vagy rövidebb távon – az asszimilálódás elé. A bukaresti magyarság szellemi élete megírásra váró történetének minden bizonnyal fontos fejezete lesz a közművelődés.

A társadalmi és kulturális szerveződés gondolata a 19. század második felében fogalmazódott meg. A bukaresti és regáti magyarok száma jelentősen megnőtt az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc leverése után, amikor sok szabadságharcos keresett itt menedéket az osztrák megtorlás elől. Közöttük számos értelmiségi, ami új minőséget kölcsönözött a diaszpórának. Mind erőteljesebb lett az igény, hogy az egyházak mellett létrejöjjenek olyan szerveződések, amelyek a művelődés, a kellemes időtöltés, a szórakozás helyszíne legyenek. Addig is voltak kulturális műsorok az iskolában, a templomban, rendeztek magyar bálokat vendéglőkben vagy egy-egy magyar család házában udvarán. Ennél azonban már többre volt szükség.

Az intézményes magyar közművelődés nem is közvetlenül ezekből a csírákból nőtt ki. Értelmiségiek kis csoportjának egyik baráti találkozásán Mester Ede gyógyszerész vetette fel egy magyar olvasóegylet alakításának ötletét, ahogyan azt Koós Ferenc feljegyezte *Életem és emlékeim* című emlékiratában. Tizenegy lelkes magyar felkarolta az ötletet, és 1856-ban létrejött az Olvasóegylet. Fedőnév alatt, a református iskola könyvtáraként működött, nehogy az osztrák konzulátus megszüntesse. Alapítói főhajrást érdemelnek, mert vállalták az ezzel járó kockázatot, az osztrák konzulátus várható zaklatásait. Álljon hát itt nevük és foglalkozásuk: Koós Ferenc református lelkész, Mester Ede gyógyszerész, Szathmári Papp Károly festőművész, Kiss József tanító, Veres Ferenc gyógyszerész, Kovács Albert kereskedő, Pap Mária tisztviselő, Krizsánics József kórházi asszisztens és Köpe Lajos, Horváth Károly, Bocsány Lajos, az osztrák hadseregbe erőszakkal besorozott és Bukarestben állomásozó alakulatban szolgáló

ló őrmesterek, akik nyilván a legtöbbet kockáztatták.

A könyvtári állomány szépen gyarapodott, a havi tagdíjából Brassóban vásároltak új könyveket. Megindult a kölcsönzés. Műtán elterjedt a kölcsönkönyvtár híre, egyre többen kértek olvasnivalót. Rövidesen megalkult a református iskolában a férfikórus. Tanulók és a dalárda részvételével az iskolában műsoros ünnepélyeket szerveztek, amelyek a bukaresti magyar közművelődés első rendezvényeinek tekinthetők.

Az Olvasóegylet tehát az útfő, ahonnan kiindult a népnevelés a bukaresti magyarok körében. Zavartalan

és értelmiségiek voltak, akik ki tudták fizetni az elég magas – évi 2 arany – tagdíjat. Az egyesületnek nem volt saját színháza, bérelt épületekben székelt. Közművelődési tevékenysége ilyen körülmények között is évről évre gazdagodott. Első nagyobb szabású rendezvénye az 1858. évi műsoros farsangi bál volt. Emlékkönyvet tartott 1859-ben Kazinczy Ferenc születésének 100. évfordulója alkalmából. Gyászünnepélyt rendezett 1860-ban Széchenyi István halála kapcsán. Ugyanebben az évben a társulat meghívására Bukarestben két hónapon át nagy sikerrel vendégszerepelt a budapesti

kétszer kényszerült székelyhelyre, olykor pénzügyi nehézségekkel küzdött, csökkent érdeklődéssel szembesült, vezetőinek sikerült életben tartaniuk. Közéleti hatása abban nyilvánult meg, hogy felkeltette az egyesületi szellemet, szervezkedésre ösztönzött. Példájára jöttek létre a későbbiekben nem csak a kulturális, de a társadalmi, önszervező, temetkezési, szakmai egyesületek is.

A Hunnia tagságának gyarapodását s ezzel átfogó jellegét korlátozta a magas tagdíj. A lélekszámban egyre növekedő bukaresti magyarság szervezeti összefogása szélesebb nyitással,

tai: könyvtár és olvasókör, műkedvelő színjátszócsoporthoz, zenei kör, vegyes- és férfikar, önképzőkör, szavalókör, önszervező pénztár. Az egyesület pártfogolta a bukaresti magyar iskolát, segítette a rászorulókat. Megtalálta a módját, hogy egybegyűjtse a régebben és újonnan idetelepített magyarokat. Ennek okán a bukaresti magyarok mindig magukénak érezték és vállalták ezt a társulatot, jobban bármelyik más egyesületnél. A társulat évente rendszeresen kiadott értesítőket a szervezet helyzetéről és munkásságáról. Sajnálatos módon az értesítőkből ma már csak kevés példány

az irányítója. Az első színvonalas előadás, Tóth Kálmán *Nők az alkotmányban* című szindarabjának a bemutatása volt, 1882-ben. Az egy- és háromfelvonásos szindarabok mellett előadtak megjelenített elbeszélő költeményeket (Vörösmarty, Arany műveiből), jeleneteket, monológokat. A társulati dalárda műsorában hazafias dalok, indulók, kurucnóták, magyar nóták, műdalok, népdalok, operettbetétek szerepeltek, valamint kórusrészek Erkel Ferenc operáiból. Gyakran léptek fel a társulat színházában a hosszabb-rövidebb ideig működő dalkörök: a Bukaresti Magyar Dalárda, Teleki Mózes és Kertész József kántortanítók vezényletével; a Bukaresti Magyar Dal- és Műkedvelő Kör, a Szent István Király Egyesület dalárdája. Szerepeltek itt a ploiești-i, galaci, pitești-i magyar énekkarok is.

Emlékezőeseményként tartotta számon a korabeli bukaresti magyar sajtó a Társulat évfordulás rendezvényeit. Az 50. évfordulót például három napon át ünnepelték. Az első napon a társulat színházában találkozót, esti ismerkedő vacsorát rendeztek. A vacsora alatt dalárdák műsorát hallgathatták a résztvevők. Másnap évfordulás közgyűlésre és zászlóavatásra került sor, este pedig a társulati dalárda a vendég dalkörök részvételével nagyszabású műsort mutatott be. Harmadnap a színjátszócsoporthoz előadta Herczeg Ferenc *Ocskay brigadéros* című szindarabját az ünnepséget záró díszelőadás keretében. Ezek az ünnepségek jó alkalmak voltak a regáti magyarok közötti találkozókra, baráti kapcsolatok teremtésére.

A 19. század végén és a 20. század elején a Bukaresti Magyar Társulat színházában a bukaresti magyar egyesületek együtt rendezték meg a nemzeti ünnep, március 15. megünneplését. Példaként álljon itt az 1906. évi ünnepség műsora: 1. Himnusz – előadja a Társulat és a Bukaresti Magyar Dal- és Műkedvelő Kör dalárdája. 2. Petőfi Sándor: Nemzeti dal – szavalt. 3. Talpra magyar – előadja a Bukaresti Magyar Dal- és Műkedvelő Kör dalárdája. 4. Ünnepi beszéd. 5. Pósa Lajos: A magyar zászló – szavalt. 6. Tinódi Lantos Sebestyén: Jaj, szép régi magyar népdal – előadja a Társulat dalárdája. 7. Petőfi Sándor: A szájhősök – szavalt. 8. Kurucnóták – előadja a Bukaresti Magyar Dal- és Műkedvelő Kör dalárdája. 9. Vörösmarty Mihály: Az élő szobor – szavalt. 10. Rákóczi induló – előadja a Szent István Király Egyesület dalárdája. 11. Pósa Lajos: Magyar vagyok – szava-

A bukaresti Zalomit utcai ház újra a bukaresti magyarság otthona, közművelődésének meghatározó színhelye

Fotók: Tofán Levente

működése arra készítette az alapítókat, hogy tovább lépjenek. A szülőföldi egyesületekben, iparos céhekben szerzett tapasztalatok, valamint külföldi példák alapján érlelődött meg az az elhatározás, hogy egyesületet alapítsanak társasági összejövetelek, kulturális rendezvények, hasznos, kellemes időtöltés céljából. Erre 1857. november 7-én került sor. Ezen a napon tartották a Hunnia Magyar Társulat alakuló közgyűlését. Díszelnőknek Jókai Mórt választották, elnöknek Koós Ferenc református lelkész, aki 12 éven át töltötte be ezt a tisztséget. Munkájában buzgó segítőtársa volt Nagy István katolikus kocsigyártó.

A Hunnia az első regáti magyar közművelődési egyesület. Programjában felvállalta a nemzeti tudat, az anyanyelvi kultúra ápolását és terjesztését, megfogalmazta és gyakorlatba ültette a nemzetiségben, anyanyelvben, vallásban való megmaradás gondolatát, a népszokások megőrzését. A kaszinóként működő társulat tagjai jómódú iparosok

és kolozsvári opera tagjaiból alakult művészcsoporthoz. Ezek a példák is mutatják, hogy a társulat milyen fontosnak tartotta a magyar kultúra nagyjainak és értékeinek ismertetését. Az egyesületi élet ösztönzőleg hatott műkedvelő csoportok alakulására, amelyek műsoros előadásokat, zenei esteket, emlékkönyveket rendeztek. Elmaradhatatlanok voltak a műsoros bálok, az akkori társasági élet uralkodó rendezvényei. Sikerral honosították meg a szabadelőadásokat történelmi, irodalmi, közéleti témákról. Korabeli dokumentumok elismerő szavakkal tanúskodnak Koós Ferenc magyar történelmi előadás-sorozatáról, Veress Sándor előadásairól a keleti emigráció történetéről, Váradt Ádám irodalmi előadásairól. Koós Ferenc a társulat színházában szervezett elemi anyanyelvi oktatást az inasok számára. A rendezvényeken művelődési lehetőségekre, kellemes szórakozásra találtak a tagok és meghívottak. Noha a társulat tizenöt éves fennállása folyamán tizen-

könnyebben elérhető egyesülés létrehozását igényelte. Ez a felismerés vezérelte azokat, akik az ez időben külön tevékenykedő társadalmi és kulturális szervezetei egyesítésének szükségességét hangoztatták, és erre buzdítottak. Ösztönzőleg hatott az is, hogy a társulat saját színházát vásárolt a Zalomit utca 6 szám alatt, amely központja lehetett az egyesületi életnek. Három szervezet – Hunnia Magyar Társulat, Bukaresti Magyar Temetkezési Egylet és a Bukaresti Első Magyar Iparos Olvasóegylet – egyesüléséből jött létre 1873-ban a Bukaresti Magyar Társulat. Ez, a saját színházában induló egyesület befogadott tagságába minden bukaresti magyart, aki vállalta, hogy betartja a társulat alapszabályait, rendszeresen fizeti a mindenkori számára elérhető tagdíjat. A Zalomit utcai színház otthona lett a bukaresti magyarságnak, központja a bukaresti magyar művelődési életnek, a felnőttek és ifjak tartalmas és civilizált szórakozásának. Rendre kialakultak tagoza-

található meg.

A Bukaresti Magyar Társulat hat évtizedes fennállása alatt nemzeti szellemiségű, sokrétű közművelődési tevékenységet fejtett ki. A bukaresti magyar diaszpóra szellemi életében hagyományt honosított meg azzal, hogy felkarolta a műkedvelés változatos formáit. Rendezvényei, tartalmukat tekintve, állhatatosan a magyar kultúra és szellemiség ismertetését és fenntartását szolgálták. A kulturális műsorokban a klasszikus és korabeli magyar írók, költők, drámaírók, zeneszerzők alkotásait olvasták fel, szavalták, mutatták be, énekeltek. Tanúságul szolgálnak erre a műsorokban műveikkel szereplő írók és költők is. A színjátszócsoporthoz jelenteket, egy- és háromfelvonásos szindarabokat mutatott be, elsősorban népszínműveket – akkor az volt divatban. A 19. század nyolcvanas éveiben alakult meg a társulat keretén belül a Bukaresti Magyar Önálló Műkedvelő Társulat, amelynek Bakai Antal, a budapesti Nemzeti Színház egykori szabója volt

a román fővárosban

lat. 12. Honfidal – előadja a Társulat dalárdája. 13. Az utolsó honvéd – szavalat. 14. A csonka honvéd – szavalat. 15. Szózat – előadja a Társulat dalárdája.

A Bukaresti Magyar Társulat honosította meg a rendszeres szabadelőadásokat, mai szóval ismeretterjesztő előadásokat. Már a 19. század végén szerepelnek a székház programjában. Kivételes jelenetőségű Veress Endre, a későbbi történész 1888-ban tartott előadása a vezetékes telefon felállításáról, amelyet gyakorlati bemutató követett, elsőként a román fővárosban. Az előadássorozat tematikája a következő években tudományos, orvosi, közéleti témákkal gazdagodott az addig főleg történelmi, irodalmi és néprajzi tárgyú előadások mellett.

Hathatósan hozzájárult az anyanyelvi közművelődés kiterjesztéséhez az 1900-ban létrehozott, katolikus alapítású Szent István Király Egyesület. Alapítója Bálinth János plébános, aki elindítója a bukaresti, de szélesebb értelemben a regáti magyar katolikus újjászületésnek a 20. század első évtizedeiben. Az egyesületnek már megalakulása évében 1200 tagja volt, ami azt mutatja, milyen fájdalmas úrt pótolta ez az egyesület, mennyire igényelték a katolikus magyarok is az anyanyelvi szót és kultúrát. Nekik ugyanis századokon át nem volt saját kulturális egyesületük, egyháztársadalmi csoportosulásuk, inkább névlegesen működtek, az egyházvezetés nem támogatta az anyanyelvi kulturális egyesületek létrehozását. A Szent István Király Egyesület megalakítása azért rendkívüli jelentőségű, mert gyökeresen változtatott ezen a helyzeten. Létrejöttétől kezdve széles körű, magyar szellemiségű kulturális munkálkodásba fogott. Felkarolta a bukaresti önálló magyar katolikus egyházközség létrehozásának, saját templom építésének, magyar iskolák alapításának ügyét. Hozzáfogott egyháztársadalmi szervezetek – gyermekszervezet, nőszövetség, legény- és leányegylet – megteremtéséhez. Párhuzamosan szervezte a magyar közművelődéshez szükséges műkedvelő együtteseket. Megalakította a férfi dalárdát, a vegyeskart, a színjátszócsoporthat, az iskolákban a gyermekkórusokat. Ezek évente műsoros előadásokat tartottak, műkedvelők jeleneteket, színdarabokat adtak elő, a dalárda és a vegyeskar rendszeresen fellépett önálló előadásokkal, szerepelt kulturális rendezvényeken, műsoros templomi ünnepélyeken. Az egyesület műsoros bálakat szervezett, amelyek jövedelmét temp-

lomépítésre adományozta. Télen felolvasó esteket, irodalmi-zenés előadásokat tartottak az iskolákban. S ami igen fontos: a műkedvelő rendezvények programjai a magyar nyelv és kultúra értékeit közvetítették a közönség felé, hosszú évtizedek után magyar szellemiséget ápoltak a katolikus magyarok körében. Ünnepi rendezvényeken emlékeztek meg az egyesület fennállásának évfordulóiról. Műkedvelői részt vettek más bukaresti magyar egyesületek kulturális műsoraiban. Dalárdája vendégszerepelt a bráilai, giurgiui, ploiești-i, galaci magyar katolikusok körében.

A 20. század első két évtizedében ezeken az egyesületeken kívül a román fővárosban több más magyar csoportosulás is működött. Ezek közül kisebb-nagyobb rendszerességgel kulturális műsorokat mutatott be a Bukaresti Magyar Betegsegélyező, Temetkező-

szület és a Szent István Király Egyesület, mindkettő megcsappant tagsággal, megtizedelt vezetőséggel. Az új körülmények között a két egyesület, a közgyűlések jóváhagyásával, úgy határozott, hogy egy szervezetbe tömörül. Következésképpen 1921. május 8-án megalakult az új, egyesült társulat, amely furcsán hangzó elnevezést kapott: Szent István-nal Egyesült Magyar Társulat. (A tagság ragaszkodott ahhoz, hogy az elnevezés utaljon mindkét elődszervezet nevére.) Az új társulat segítette az egyesületet, amely művelődési tevékenységet is végez. A Zalomit utca 6. szám alatti székház megmaradt hagyományosan a bukaresti magyarság művelődési központjának és találkozó helyének. A kultúr-munkában előtérbe kerültek a műsoros bálók. A vezetőség bérlet fejében más kulturális egyesületek, műkedvelő együttesek rendelkezésére

az 1925-ben alakult Koós Ferenc Kör. A református egyház keretében munkálkodó egyesület programjába iktatta a közművelődés fellendítését azzal a meghatározott céllal, hogy gátat állítson a beolvadás, a nemzetiség, anyanyelv elvesztése elé a román fővárosba egyre nagyobb számban betelepülő magyarok körében, vallásra, nemre, életkorra való tekintet nélkül. Ehhez tartósan működő kultúr-csoportokat hozott létre – színjátszókat, szavalókat, énekeseket, hangszeres előadókat, ismeretterjesztő értelmiségi előadókat. Igen nagy segítséget kapott a Bukarestben tanuló magyar egyetemistáktól, akiket Diákosztálya tömörített. Változatos és nívós rendezvényei szép számú közönséget vonzottak szombat és vasárnap délután, a szélesebb körű közönség számára műsoros előadásokat, színelőadásokat, énekkari műsorokat, teaestélyeket, műsoros bálakat rendeztek.

Ez a két egyesület, amelyhez csatlakozott az 1925-ben létrejött Református Iparos Kör és az 1929-ben alakult Bukaresti Magyar Dalkör, elismerésre méltóan közvetítette a magyar szót és kultúrát a bukaresti magyarság széles körében. Ezekkel az egyesületekkel párhuzamosan léteztek még más, rövid életű egyletek, csoportok, alkalmi egyesületek, amelyek időnként kulturális programokat szolgáltattak: Bukaresti Katolikus Férfiliga, Református Nőszövetség, Lyra Dalárda, Bukaresti Magyar Közművelődési Egyesület, Bukaresti Magyar Népkör, Szent Katalin Leányegylet, Bukaresti Magyar Kör, Bukaresti Magyar Munkás Közművelődési Egyesület, Bukaresti Egyetértés Műkedvelő Egyesület. Sajtóközlemények szerint ezekben az években alkalmi műkedvelő együttesei voltak a szakágak szerinti szakszervezeteknek. A második világháború alatt ezek az egyesületek, körök, csoportosulások nyomtalanul megszűntek.

Az 1945–1990 közötti időszak hatalmi változásai közepette a bukaresti magyar közművelődés a túlélés kihívásaival kényszerült szembeállni. A második világháborút túlélte a Szent István-nal Egyesült Magyar Társulat, egyedülként az egyesületek közül, ám a rendszerváltást már nem. Míg felderítetlen körülmények között szűnt meg, valószínűleg 1948-ban. Szóbeli közlések szerint a Zalomit utcai székházat a Magyar Népi Szövetség vette védnökségébe, ahol berendezkedett bukaresti területi szervezete, amely segítette újraindítani a magyar közművelődést az új idők szellemében. A diktatórikus állami berendezkedés évtizedeiben nem alakult magyar kulturális egyesület a román fővárosban. Ezt a hatóságok nem is engedélyezték volna, hiszen a közművelődést országosan központi állami irányításnak rendelték alá. A Zalomit utcai székházat 1950-ben államosították. Kerületi kultúrházzá alakították át, elvesztette magyar jellegét, benne váltakozó színvonalú, politizált magyar és román nyelvű népművelő tevékenység zajlott. Könyvtára állományát ideológiai felülvizsgálatnak vetették alá, majd ismeretlen helyre szállították. Az irattárnak, társulati jegyzőkönyveknek, értezőknek nyoma veszett. A leromlott állagú épületet dr. Petru Groza miniszterelnök utasítására teljesen felújították és egy új emeleti szárnyat és egy új emeleti szárnyat bővítették. Az anyanyelvi művelődési munka hol lanyhult, hol ideiglenesen fellendült. Főképpen műsoros bálók, zenés-kulturális estek, ideológiai-politikai töltetű műsorok szerepel-

tek a programban, ifjúsági rendezvények a bukaresti főiskolákban tanuló egyetemistáknak. 1969-ben átszervezték a kultúrházat, a Petőfi Sándor Művelődési Ház elnevezést kapta, hangsúlyosabb lett a magyar közművelődési programja, de megmaradtak a román nyelvű műsorok is. Ezt követően ez az intézmény munkálkodott a bukaresti magyarság művelődésének változatosabbá és rendszeresebbé tételén, hol több, hol kevesebb sikerrel. Irodalmi, zenei, filmművészeti, képzőművészeti, értelmiségi klubjai, műkedvelői körök többféle és színvonalas programokat kínáltak a közönségnek és az érdeklődőknek. Ezek vezetését zenészek, írók, költők, újságírók vállalták (Bács Lajos, Szász János, Lőrinczi László, Bánnyai Péter, Halász Anna, Mezei József, Bitay Ödön, Balogh József, Lázár László). Irodalmi estek, tematikus megbeszélések és viták, zeneismertető, filmtörténeti előadások, műkedvelői színelőadások, zenés-irodalmi műsorok, dzsesszestek, író-olvasó találkozók, könyvismertetések, szabadegyetemi előadások, csárdások, képzőművészeti kiállítások váltakoztak a ház programjában, közvetítették a klasszikus és kortárs magyar és román kultúrát. Az ország minden tájáról érkeztek magyar műkedvelő együttesek vendégszereplésre, hazai magyar színészek léptek fel pódiummússal, képzőművészek szerepeltek tárlataikkal. A diktatúra szigorodásával, a nacionalista nyomás erősödésével egyre szűkült a kulturális kínálat, leépítették a klubokat, megszüntették köröket. A magyar közművelődés fokozatosan összezsugorodott, elszegényítették nemzeti szellemiségét, korlátozták tárgykörét. Eképpen megtépdzva élte túl a diktatúra utolsó sívár éveit.

Az 1989 decemberi fordulatot követően, bukaresti magyar értelmiségiek kezdeményezésére megalakult a Bukaresti Petőfi Művelődési Társaság, amely elődjének tekint a nagymúltú Bukaresti Magyar Társulatot. Tulajdonába került a Zalomit utcai székház, a mai Petőfi Ház, amely újra a bukaresti magyarság otthona, közművelődésének meghatározó színhelye. Újraalakult a Koós Ferenc Kör, amely amellett hogy a bukaresti magyarok művelődését szolgálja, szellemi műhelyként a regáti és bukaresti magyarság múltbeli és mai létkérdéseit tanulmányozza. Mindkét kulturális egyesület fő törekvése: jól sáfárkodni az elődök örökségével és tovább éltetni korunk színvonalán a magyar szót és kultúrát a román fővárosban.

A Petőfi Művelődési Társaság székhelye a költő szobrával

si és Közművelődési Egyesület, a Katolikus Mária Egylet, a Bukaresti Magyar Protestáns Nőegylet, a Magyar Katolikus Legényegylet, a Bukaresti Magyar Dalárda, a Bukaresti Magyar Dal- és Műkedvelő Kör, a Bukaresti Magyar Dalárda és Műkedvelő Kör, a Bukaresti Magyar Ifjak Kör.

Ez a kiterjedt, élénk magyar egyesületi élet szétzilálódott az első világháború éveiben. Megszűntek az egyesületek, bezártak az iskolák, a székházak. A két világháború közötti időszakban, a Trianoni Békeszerződés következményeként előállott új helyzetben szinte a semmiből kellett újra életre kelteni a bukaresti magyar közművelődést. Égetően szükség volt társadalmi és kulturális egyesületekre, amelyek összefogják az 1920 után tömegesen Bukarestbe érkezett, munkát és jobb megélhetést kereső erdélyi magyarokat. Csak két szervezet vészelte át a háborút: a Bukaresti Magyar Tár-

bocsátotta a nagytermet előadások bemutatására. Itt tartotta színelőadásait a rövid életű Bukaresti Magyar Színház, itt léptek fel az Erdélyből érkezett „művész-csoportok”, amelyek gyakran sekélyes műsorokkal, kétes értékű produkciókkal szórakoztatták a közönséget. Itt szerepeltek a pénzszerezési célból alkalmilag összeverődött „műkedvelők” is. Sajnálatos módon megállapítható, hogy az egyesült társulat nem tudott felőni elődje szintjére a közművelődésben. Tagságából hiányoztak ehhez a tenívágó értelmiségiek és a fiatalok, akiket nem tudott magához édesgetni, hogy saját műkedvelő csoportokat alakíthasson és munkálkodtasson. Folyamatosan működött a könyvtára, időnként a dalárdája, esetenként ismeretterjesztő előadásokat szerveztek, alkalmilag zenés-irodalmi műsorokat mutattak be.

Színvonalas közművelődést végzett ebben az időben

Érdeklődésnek örvendtek az ismeretterjesztő előadás-sorozatok. A nagy sikert aratott rendezvények közé tartoznak az Ady Endre költői estek, az Arany János emlékest, a Bocskai István, Rákóczi Ferenc emlékünnepek, a Liszt Ferenc zenei est, a Kőrösi Csoma Sándor emlékest. Kiemelkedő rendezvényként tartható számon a Bukaresti Magyar Dalkör Bartók-Kodály hangversenye, kolozsvári egyetemista körösök közreműködésével, 1939. március 23-án.

A kör történelmi-irodalmi-néprajzi szakosztályának tagjai műhelymunkában feldolgozták, üléseiken bemutatták és megvitatták a regáti magyarság történetére, korabeli helyzetére vonatkozó könyveket, tanulmányokat, levéltári okmányokat. Ezek a dolgozatok dokumentumtárként szolgálták, közülük több megjelent sajtókiadványokban. Hasonló munkát addig egyetlen regáti magyar egyesület sem végzett.

Roma kulturális (film)napok

Egyhetes „cigányfesztivált” szervez a Bukaresti Magyar Kulturális Intézet a román fővárosban

Ragályi Elemér: *Nincs kegyelem.* Játékfilm, 2006

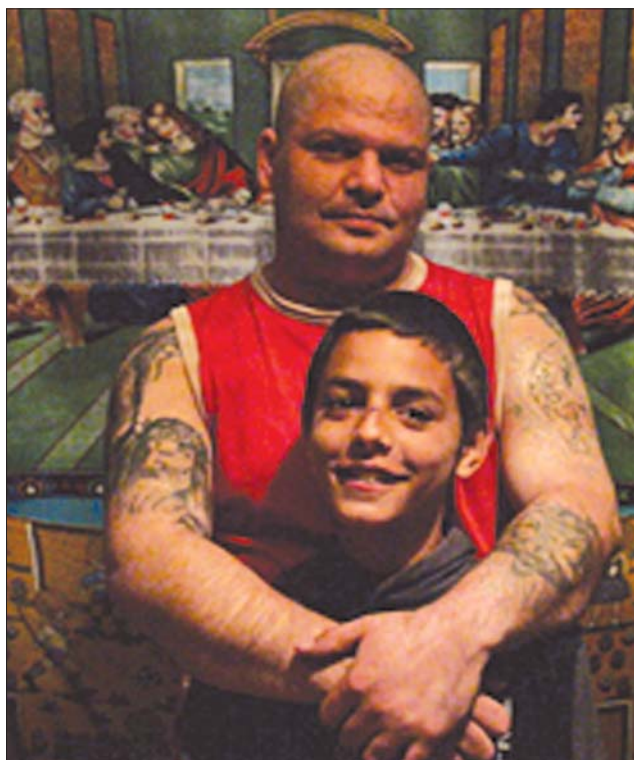
Osgyáni Gábor: *Hatszáz év után az első.* Dokumentumfilm, 2009

Bogdán Árpád: *Boldog új élet.* Játékfilm, 2007

Bódis Kriszta: *Falusi románc (Meleg szerelem).* Dokumentumfilm, 2007

Bódis Kriszta: *Virrasztás.* Játékfilm, 2009

Bódis Kriszta: *Báriséj.* Dokumentumfilm, 2007

Török Ágnes, Klausz Péter: *Születésnapra.* Dokumentumfilm, 2010

Mészáros Antónia: *Megtagadva.* Dokumentumfilm, 2009